0/66

ଜନ·ସାହିତ୍ୟ

ମୂଲ୍ୟ ୭୫ ନୂଆ ପଇସା

ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଓ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ

ଆଖିରି ଦାଓ

'ମୁଭି ଷ୍ଟାର୍‌ସ'ଙ୍କ ଅନୁକୂଲ୍ୟରେ ଅଭିନେତା ଶେଖରଙ୍କ ପ୍ରଯୋଜନାରେ 'ଆଖିରି ଦାଓ' ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଛି । ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ଶେଖର, ନୂତନ, ଜନିଓ୍ୱାକରଙ୍କ ସହିତ ଶୋଭାଖୋଟେ, ନାଜିର ହୁସେନ, ଜୀବନ ଓ ମିନୁ ମମତାଜ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି ।

ସୂର୍ଯ୍ୟତୋରଣ

ଅଗ୍ରଦୂତ ଗୋଷ୍ଠୀ ପରିଚାଳିତ ଉତ୍ତମ-ସୁଚିତ୍ରା ଅଭିନୀତ 'ସୂର୍ଯ୍ୟତୋରଣ' କଲିକତାର ବିଭିନ୍ନ ଚିତ୍ର ଗୃହରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ଅସିତ ବରନ, ଛବି ବିଶ୍ୱାସ, ବିକାଶ ରାୟ, କମଲ ମିତ୍ର, ଭାନୁ ବାନାର୍ଜି ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଇନ୍‌ସାନ ଜାଗ ଉଠା

ପ୍ରଯୋଜକ-ପରିଚାଳକ ଶକ୍ତି ସାମନ୍ତ ସଦଳବଳେ ସୁଟିଙ୍ଗ କାମ ପାଇଁ ପୁନା ଯାତ୍ରା କରିଛନ୍ତି । ସୁନୀଲ ଦତ୍ତ, ମଧୁବାଲା ପ୍ରେମିକ ଯୋଡ଼ି ଭାବେ ଅଭିନୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ତଲାକ

ମହେଶ କାଉଲ୍ ପରିଚାଳିତ ଓ ମୁଖରାମ ଶର୍ମାଙ୍କ ଲିଖିତ 'ତଲାକ୍' ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିଚି । ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର, କୁମାର, କାମିନି କଦମ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ ଭିତରେ ବୁଝାମଣାର ବିଭ୍ରାଟହିଁ ଛବିଟିର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ।

ମନ ଓ ହୃଦୟର ଗଭୀର ସଂବେଦନଶୀଳ କାହାଣୀ

ବହ୍ନି-ପତଙ୍ଗ

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମନ୍ତରାୟ

ଜନସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ

ଜନ-ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । 'ଜନ-ସାହିତ୍ୟ'ର ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୭୲, ଷାଣ୍ମାସିକ ଟ ୪ । ଖଣ୍ଡି ଟ୦୵୲ । ରେଜେଷ୍ଟ୍ରି ଡାକରେ ଅଧିକା ବାର୍ଷିକ ଟ୬୵ ଅଗ୍ରୀମ ଦେବେ ।

୨ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

୩ । ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ସର୍ଟିଫିକେଟ ଅଫ୍ ପୋଷ୍ଟିଂରେ ପଠା ଯାଉଥିବାରୁ ଡାକରେ ହଜିବା କପି ବଦଳରେ ବିନା ଦାମରେ ଅନ୍ୟ କପି ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ ।

୪ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜନ-ସାହିତ୍ୟର ଏଜେଣ୍ଟ ଥିବେ ସେଠାରେ ଗ୍ରାହକମାନେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ନିଜ କପି ନେଇ ପାରନ୍ତି ।

ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ଅନ୍ୟୂନ ୧୦ ଖଣ୍ଡ କପି ନେବେ ।

୨ । ଦଶଖଣ୍ଡ ବା ସେଥିରୁ କମ୍ କପି ନେବା ଏଜେଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡ ପିଛା ଟ୦୵୬ କମିଶନ ପାଇବେ । ଦଶଖଣ୍ଡରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କପି ନେବା ଏଜେଣ୍ଟ ଶତକଡ଼ା ୨୫ କମିଶନ ପାଇବେ ।

୩ । ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ ପିଛା ଟ୦୵୲ ଜମା ଦେଲାପରେହିଁ ଏଜେଣ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ।

୪ । ପ୍ରତି ମାସର ବିକ୍ରୟ ଟଙ୍କା କମିଶନ ବାଦ ଉକ୍ତ ମାସର ୨୫ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ନ ପାଇଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା ପଠାଯିବ ନାହିଁ ।

ଲେଖକମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ, ଐତିହାସିକ ଓ ରହସ୍ୟମୂଳକ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଏହା ଛଡ଼ା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

୨ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲେଖକମାନେ ଲେଖା ପଠାଇବେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ୧୦୦ ପୃଷ୍ଠା ଭିତରେ ହୁଏ, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବେ । ନୂତନ ଲେଖକମାନଙ୍କ ଲେଖା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ମନୋନୀତ ହେଲେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ ।

ସାବୁନ୍ ବୋଳା ମୁହଁରେ ରେଜର୍ ଚଳେଇବା ବନ୍ଦ କରି ଚାହିଁଲେ ରମେଶ । ଅଶେଷ କୌତୁହଳ ନେଇ ଘରର ଯାବତୀୟ ଜିନିଷ ଘାଣ୍ଟି ଚାଲିଛି ଲବୁ । ପ୍ରଶ୍ନର ବିରାମ ନାହିଁ । ପଚାରିବାରେ ଲାଗିଛି ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ ନ ପାଉଣୁ ପଚାରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଉଛି ଆଉ ଗୋଟାଏ ।

ରମେଶ କହିଲେ—'ଏଥର ସଜାଡ଼ି ରଖିଦେ ସବୁ ।'

ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ଲବୁ । ସଜାଡ଼ି ରଖିବା ପାଇଁ ତାକୁ କହିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଇଏ ତା'ର ସକାଳର ନିତିଦିନିଆ କାମ । ଘାଣ୍ଟିବା ଆଉ ସଜାଡିବା ।

ରମେଶ ଅଳ୍ପ ହସି ପୁଣି ମନ ଦେଲେ ଅଧା ରଖିଥିବା ଦାଢ଼ି କଟାରେ । ସାବୁନ ଫେଣ ଶୁଖି ଗଲାଣି ମୁହଁରୁ । ବ୍ରସଟାକୁ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଘଷିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ଲବୁ ଡାକିଲା—'ସାର୍ !'

—'କ'ଣ ?' ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି କହିଲେ ରମେଶ ।

—'ତମେ ଭାରି ମିଛୁଆ !' ଲବୁ ମୃଦୁ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲା । ଶେଷଥର ପାଇଁ ମୁହଁରେ ରେଜର୍‌ଟା ଚଳାଉଥିଲେ ରମେଶ । ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—'ସାରଙ୍କୁ ମିଛୁଆ ବୋଲି କହନ୍ତି ?'

ଲଭୁ କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ହେଲେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ହୋଇ କହିଲା—'ତମେ ତ ସବୁବେଳେ ଖାଲି ମିଛ କଥା କହୁଚ ।'

—'କାହିଁ ? କେଉଁବେଳେ ଆଉ ମିଛ କଥା କହିଲି ?' କହିସାରି ରମେଶ ବାହାରକୁ ଗଲା ମୁହଁ ଧୋଇବା ପାଇଁ ।

ଲଭୁ ପୁଣି ଡାକିଲା—'ସାର !'

—'ହଁ !'

—'ମୋର ଗୋଟାଏ ଫଟ ଉଠେଇ ଦବନି ?'

ରମେଶ ହସି ଉଠିଲା ଜୋରରେ ।

କହିଲା—'କହିବୁ ତ ଗୋଟାଏ ଫଟ ଉଠେଇ ଦିଅ ବୋଲି । ସେ କଥା ନ କହି ମତେ ଖାଲିଟାରେ ସକାଳୁ ମିଛୁଆ ବୋଲି କହୁଚୁ ।'

ଲଭୁ କହିଲା—'ତମେ ସେଦିନ କହିଥିଲ ତ ଫଟ ଉଠେଇ ଦବ ବୋଲି ।'

—'ଓ, କହିଥିଲି ତେବେ । ଆଛା ! କାଲି ସକାଳେ ଉଠେଇବା ।'

ଲଭୁ ବେଶ୍ ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟି ପରି ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇଲା ।

ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା ରମେଶ । ସାଢ଼େଟା ବାଜିବ । ଏଥର ଟିଉସନ୍ ।

ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲଭୁ ଆସିଲା ବାହାରକୁ । ଦୁଆରେ ତାଲା ବନ୍ଦ କଲା ରମେଶ ।

ବାହାରେ କଅଁଳ ଖରା ପଡ଼ୁଛି । ରମେଶ ସାଇକେଲ ରଡ୍ ଉପରେ ଟେକି ବସାଇ ଦେଲା ଲଭୁକୁ । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଛୋଟ ଲଭୁ । ତା'ର ଭୂତପୂର୍ବ ଛାତ୍ରୀ ସୁଜାତାର ଭଉଣୀ । ସୁଜାତା ଗଲାବର୍ଷ ମାଟ୍ରିକ୍ ପାସ୍ କଲା । ଆଇ. ଏ. ପଢ଼ୁଛି । ସୁଜାତାର ସାର୍ ସେ । ଆଉ ସେଇ ହିସାବରେ ଲଭୁର ବି ସାର୍ ।

ତା' ଘରଠାରୁ ଲଭୁ ଘର ପ୍ରାୟ ଶହେ ହାତ ଦୂରରେ । କିନ୍ତୁ ସେତିକି ବାଟ ପାଇଁ ଲଭୁର ସାଇକେଲରେ ବସିବା ଦରକାର ।

ଅଟେସ୍ତ ଅଟେସ୍ତ ସାଇକେଲ ଚଳାଇଲା ରମେଶ ଜୋରରେ ଚଳାଇଲେ ଲଲୁର ମନକୁ ପାଇବନି। ଠିକ୍ ଜଣା ପଡୁଥାଏ ସାଇକେଲରେ ବସିଲା ଭଳି ।

ଫାଟକ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ ଲଲୁର ବାପା ଶଙ୍କରବାବୁ । ସେ ରମେଶକୁ ଦେଖି ହସିଲେ ଅଳ୍ପ । ରମେଶ ବି ମୃଦୁ ହସି ଓହ୍ଲାଇ ଦେଲା ଲଲୁକୁ ସାଇକେଲ୍‌ରୁ ।

ଶଙ୍କରବାବୁ କହିଲେ—'ଯା ହଉ, ତମର ଗୋଟାଏ ଭଲ କାମ ଜୁଟିଛି ।'

ଲଲୁ କହିଲା—'କାଲି ସକାଳୁ—ଏଁ ?'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

ଶଙ୍କରବାବୁ କିଛି ନ କହି ହସିଲେ ଟିକିଏ ।

ସାଇକେଲ୍‌ରେ ବସିଲା ରମେଶ ।

ଶନିବାର ଆଜି । ମିନି ଆଉ ରାଧା ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇଥିବେ । ଯିବ ସେ ମାନସୀ ଘରକୁ । ଏଇଥର ପରୀକ୍ଷା ଦଉଛି ମାନସୀ । ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଭାବରେ। ଅନ୍ୟ ଦିନ ପରି ଏ ଦିନ ନୁହେଁ । କୌଣସି ଧରାବନ୍ଧା ସମୟ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ସମୟ ହବ ଯିବ । ପଢ଼ା ବୁଝାଇ ଦେଇ ଆସିବ । ଏମିତି ଆହୁରି କେତେଟା ଦିନ ଅଛି ତା'ର ।

ସେ ବସିଲା ଯାଇ ପଢ଼ା ଘର ଭିତରେ । ମାନସୀ ବସି କଣ ପଢୁଥିଲା । କହିଲା—'ଭାବିଥିଲି ଆଜି ଆଉ ଆସିବେ ନାହିଁ ।' ହସିଲା ରମେଶ । କହିଲା—'ତମ ଘର ଘଡି ଗୁଡ଼ାକ ବୋଧେ ଫାଷ୍ଟ ଅଛି ।'

ମାନସୀ ବି ହସିଲା । କହିଲା—'ଆପଣଙ୍କ ଓ୍ୱାଚ୍‌ଟା ବି ସ୍ଲୋ ଗଲା ଥାଇପାରେ ।'

ପଢ଼ା ଚାଲିଲା । ରମେଶ ବୁଝାଉଥାଏ ଜିଓମେଟ୍ରି, କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ । କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ ବୁଝାଇଲାବେଳେ ପ୍ରାୟ ମନେ ପଡ଼େ ତା'ର ଗୋଟାଏ

କଥା । ଏକ ରକମ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ ଗଲାଣି । ମନେ ପଡ଼ୁଛି ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ।

ସିଏ ଅନେକ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ ଟିଉସନ୍ କରୁଥିଲା ଯୂଥିକାକୁ । ଫାଇନାଲ ପରୀକ୍ଷା ହଉଥାଏ । ମ୍ୟାଥେମେଟିକ୍ସ ପେପର୍‌ର ପୂର୍ବଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଗୋଟାଏ କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ ପଚାରିଲା ଯୂଥିକା । ସାଧାରଣ କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ୍‌ଟାଏ । କିନ୍ତୁ ତାର ବ୍ଲୁଲ୍ ଦେଖିଲା ସେଦିନ । ଆଉ ସେଇ କ୍ଲୁଲ୍‌ଟାକୁ ସେ ବୁଝାଇ ଦେଲା ଯୂଥିକାକୁ ।

ମନେ ପଡ଼ିଲା । ତା' ପରଦିନ ଖାଇଲାବେଳେ । ଆଉ ଖାଇବ କ'ଣ ? ଛୁଟିଲା ପରୀକ୍ଷା ହଲ୍ ପାଖକୁ । ବେଲ ବାଜି ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯୂଥିକାକୁ ପାଇବା ମୁସ୍କିଲ । କିଛି ସମୟ ଖୋଜିବା ପରେ ଆସିଲା ସେ । ସେଇଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହାତ ପାପୁଲି ଉପରେ ଚିହ୍ନ କାଟି ବୁଝାଇ ଦେଲା ତାକୁ । ଅନ୍ୟ ପିଲାମାନେ ଚାହିଁଥାନ୍ତି କୌତୁକରେ । କିନ୍ତୁ ଖିଆଲ ନ ଥିଲା ରମେଶର ସେ ଆଡ଼କୁ 'ଆଉ ସବୁ ଠିକ୍ ସତ ସେଇ କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ୍‌ଟା ପଡ଼ିଥିଲା ପରୀକ୍ଷାରେ ।

ଘଟଣାଟା ଜଣା ଥିଲା ମାନସୀର । ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚୂନୀ ଜାଣନ୍ତି ପ୍ରାୟ । ରମେଶର ଓଠରେ ମୃଦୁ ହସ ଦେଖି ମାନସୀ ମଧ୍ୟ ହସିଲା ଗୃପ୍ତ ହସ ।

ଟିଉସନ ପରେ ପୁଣି ଅଫିସ ଅଛି । ସେ ଉଠିଲା ଯିବାକୁ ।

ମାନସୀ ବୋଉ କହିଲେ—'ଆଜି ଖାଇଦଅ ଏଇଠି ।'

—'ରଖିଥିବେ । ଆସିବି ବାରଟା ଗୋଟାଏ ବେଳକୁ ।'

ବସିଲା ସେ ସାଇକେଲରେ । ହୋଟେଲରେ ଖାଇବାତ । ଆଜି ନ ଗଲେ ଚଳିବ । ମାସକର ଅନେକ ଦିନ ଯାଉଛି ଏମିତି ! ଆଜି ଯାହାଙ୍କ ଘରେ । କାଲି ଆଉ କାହା ଘରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

ଗାର୍ଲସ୍କୁଲ ପାଖରେ ପୁଣି ଓହ୍ଲାଇଲା ସାଇକେଲରୁ । ଝିଅଟିଏ ନମସ୍କାର କଲା । ଏମିତି ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ଅନେକ ଝିଅ ନମସ୍କାର କରନ୍ତି । ରମେଶ ମୃଦୁ ହସି-ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ସାଇକେଲ ଛୁଟାଏ ।

କହିଲି—'ଆରେ—ତମେ ?'

ବୀଣା ମୃଦୁ ହସି ଅଳ୍ପ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ।

—'ଆସିଲ କେବେ ? କ'ଣ କରୁଛ ?'

—'ଏଇ ତେର ତାରିଖରେ ଯଏନ୍ କଲି । ଏଇଠି ।' ବୀଣା ଦେଖାଇଲା ଗାର୍ଲସ୍କୁଲକୁ ।

ରମେଶ ଶୁଣିଥିଲା ବୀଣା ଚାକିରୀ କରୁଛି । ଖୁସି ଲାଗିଲା ଖୁବ୍ ।

ଯା' ହଉ, ତାର ଛାତ୍ରୀ ବୀଣା । ପଢୁଥିଲା ଏଇ ସ୍କୁଲରେ । ଆସିଛି ପୁଣି ଏଇ ସ୍କୁଲକୁ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ହୋଇ ।

କିଛି ସମୟ ଗଡ଼ିବା ପରେ ବୀଣା ଗଲା ହଷ୍ଟେଲକୁ ।

ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ରମେଶର ସାଇକେଲ । ବୀଣାକୁ ଦେଖି ମନେ ପଡୁଛି ଅନେକ କଥା । ମନେ ପଡୁଛି ଅଜୟ କଥା । ଠିକ୍ ଜାଣେନି କେମିତି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ଅଜୟ ଆଉ ବୀଣା ଭିତରେ ସମ୍ପର୍କ । ଗୋପନରେ ଚିଠିପତ୍ର ଦିଆନିଆ ଚାଲିଥିଲା । କ୍ରମେ ଘରେ ଜାଣିଲେ, ଆଉ ସୁବିଧା ହେଲାନି ପତ୍ରାଳାପର । କିନ୍ତୁ ବୀଣା ଦିନେ କରି ବସିଲା ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା । ଯାହା ପ୍ରାୟ ଘଟେନି । ସେ ଦିନ ବୀଣା କହିଥିଲା—'ସାର, ଗୋଟାଏ କାମ କରିଦେବେ ?'

—'କ'ଣ ?'

—'ଏଇ—ଏଇଟା ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ଦେବେ ।' ବୀଣା ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ତାଙ୍କୁ ମାନେ ଅଜୟକୁ ।

ରମେଶ ଅଭିଭୂତ ପରି ଚାହିଁଲା । ବୀଣାର ପ୍ରସାରିତ ହାତକୁ । —ତାପରେ ତା' ମୁହଁକୁ । ବୀଣାର ମୁହଁରେ ସକରୁଣ ମିନତି । କିନ୍ତୁ ଚାହାଣିରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ସ୍ୱଚ୍ଛ—ଦୃଢ଼ତା ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ରମେଶର ମନେ ହେଲା ଯେମିତି ଭରି ରହିଛି ସେ ଆଖି ଦି'ଟାରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ।

ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ରମେଶ ଚିଠିଟା ନେଲା ତା' ହାତରୁ । ଆଉ ଠିକ୍ ସମୟରେ ବି ଜବାବ ଆଣି ଦେଲା ଅଜୟ ପାଖରୁ ।

ସେଦିନ ତାର ନିଜ ପ୍ରତି କେମିତି ଗୋଟାଏ ବିରକ୍ତି ଆସିଥିଲା । ମନେ ହୋଇଥିଲା—ସେ ଯେମିତି ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଫାଙ୍କି ଦେଉଛି । ତା'ର କାମ ଝିଅକୁ ପାଠ ପଢ଼େଇବା । ପ୍ରେମପତ୍ର ନେବା ଆଣିବା ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ନିର୍ବିଚାରରେ ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟି ପରି ଆଣି ଅଜୟର ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା ବୀଣା ହାତକୁ । ବୀଣା ଦେଇଥିଲା ଖୋଲା ଚିଠି । ଜବାବରେ ଅଜୟ ପଠାଇଥିଲା ମୁଦା ଲଫାପା । ସେ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଅନାୟାସରେ ଈ'ଠାପାକ ଚିଠି ପଢ଼ି ପାରୁଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ପଢ଼ିଲାନି । ଅନ୍ୟର ଚିଠି ପଢ଼ିବା ଅଭଦ୍ରତା ବୋଲି ସେ ପଢ଼ିଲାନି, ତା ନୁହେଁ । ବୀଣାର ଆଖିରେ ସେଦିନ ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସର ଦୃଢ଼ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା, ତା ତୁଳନାରେ ଈ'ହା ଚିଠିର ମଧୁର ସଂଳାପ ଗୁଡ଼ାକ କିଛି ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ ।

ତା'ପରେ......ଅଜୟ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍. ପାଇଲା । ଦିଲ୍ଲୀରେ ଚାକିରୀ କରୁଛି । ବାହା ହୋଇଛି ଗୋଟାଏ ସିନ୍ଧୀ ଝିଅ । ଆଉ ବୀଣା ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟର ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ।

ମନେ ମନେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ବିଶେଷଣ ପ୍ରୟୋଗ କଲା ଅଜୟ ପ୍ରତି । ଭୀରୁ, ଦାୟିତ୍ୱହୀନ, ଚରିତ୍ରହୀନ ଓ ଆହୁରି ଅନେକଗୁଡ଼ାଏ ।

ରିଷ୍ଟୱାଚକୁ ଚାହିଁଲା । ସାଢ଼େ ଦଶ ବାଜିବ । ଉଠି ଦୁଆରେ ତାଲା ବନ୍ଦ କଲା ।

କାମ ଫାଙ୍କରେ ଟିକିଏ କାନ ଡେରିଲା । ଅନ୍ୟ ସିଟ୍‌ରେ କାମ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛୁଟିଛି ଗପର ଫୁଆରା ।

ବାହାଘର କଥା ପଡ଼ିଛି । ହାକିମଙ୍କ ପୁଅ ବାହାହେଲା ସେଇକଥା । ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—'କଣ ଗୁଡ଼ାଏ 'ବେଶୀ ଦେଇ ଦେଲା କି ?'

—'କାହିଁକି ? କେତେ—ପଚାଶ ହଜାର କ'ଣ କ୍ୟାସ ଦେଇଛନ୍ତି' କହିଲେ ଗଦାଧର ବାବୁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—'କ୍ୟାସ୍‌କୁ ଦେଖୁଛି କିଏ ? ଯାହା ଭାଣ୍ଡ-ସୁନ୍ଦର ତା ସିନା ଦିଅନ୍ତି । ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶ ହଜାର କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଥା । ଖାନ୍‌ଦାନୀ ଘର, ଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ର ।'

କାମରେ ମନ ଦେଲା ରମେଶ । ବ୍ରଜ ବାବୁଟି ଗୋଟିଏ କିମ୍ଭୂତ-କିମାକାର ଜୀବ । ପାଞ୍ଚଟି ଝିଅର ବାପ । ତିନୋଟି ସେଥିରୁ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଲେଣି । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟିଙ୍କର ବୟସ ହେଲେ ବି ଫ୍ରକ୍ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଣେ ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ହାକିମଙ୍କ ପୁଅ ବାହାହୋଇ କମ ଯୌତୁକ ପାଇଲା ବୋଲି ।

ପୁଣି କାନରେ ପଡ଼ିଲା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଗୋଟାଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତବ୍ୟ । ହାକିମଙ୍କ ବୋହୂଟିର ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ । ସେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ବିରକ୍ତ ହୋଇ ।

ଇଚ୍ଛା ହଉଥିଲା କୌତୁକ କରି ପଚାରିବାକୁ । ଝିଅଟିର ଚରିତ୍ର ଖରାପ ବୋଲି କେମିତି ଜାଣିଲେ ? କିନ୍ତୁ କଥା ବଢ଼ିବ । ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା । ସେ ସାଇକେଲ ନେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।

ଫେରିଲା ଖାଇସାରି । ବସିଲା ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ । ତାକୁ ଦେଖି ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—'ଆଉ କେତେ ଦିନ ଏମିତି ଏକୁଟିଆ ଚଳିବ ରମେଶ ? ଏଥର ବୋହୂଟିଏ ଘରକୁ ଆଣ ।' ସେ ରମେଶକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହୁଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନଜର ଥାଏ ଟାଇପିଷ୍ଟ ଝୋଲି ଉପରେ ।

ରମେଶ କହିଲା—'ଯେତେଦିନ ଏମିତି ଚଳୁଛି ଚଳୁ । ତା'ପରେ ଦେଖାଯିବ ।'

ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—'ବାହୁଅ ରହିଲେ ଗୋଟାଏ ସୁବିଧା । ହଜାର ଜାଗାରେ ମୁହଁ ମାରି ବୁଲିବ । କିନ୍ତୁ କେହି ଦୋଷ ଦେବେନି ।' ରମେଶ କିଛି ନ କହି ନୀରବ ରହିଲା । ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ବ୍ରଜବାବୁ ଏଥର ଯୋଉ ବିଷାକ୍ତ ତୀରଟା ଛାଡ଼ିଲେ, ସେଇଟା ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନୁହେଁ—ଶୋଭାକୁ । ଏମିତି ପ୍ରାୟ ଦିନ ଭିତରେ ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଛଅ ସାତଟା ବିଷାକ୍ତ

ଟାଇ ଝୁଲନ୍ତି ଶୋଭା ଉପରକୁ । ଶୋଭା ତାଙ୍କ ଝିଅ ବୟସର । କିନ୍ତୁ ତା'ପ୍ରତି ବି ତାଙ୍କର ମନୋଭାବ ଏମିତି କଦର୍ଯ୍ୟ ଧରଣର ।

ଆଗେ ଘୃଣା ଜାଗୁଥିଲା ମନରେ । କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଆଉ ଘୃଣା କରୁନି ସେ । ବ୍ରଜବାବୁ ଘୃଣାର ଅଯୋଗ୍ୟ । ସେ ସିଟ୍ ଛାଡି ଉଠିଗଲେ ଚିଠି କେତେଟା ଟାଇପ କରିବାକୁ ଦବା ପାଇଁ । ରମେଶକୁ ଦେଖି ଶୋଭା ଟାଇପ କରିବା ବନ୍ଦ କଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ମନେ ମନେ ଖୁବ୍ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ଦିନସାରା ବସି ବସି ଟାଇପ କରିବ । ଟିକିଏ ଫୁରସତ ମିଳିଲା ତ ଆସି ତା' ଚୌକିପାଖେ ଭିଡ଼ ଜମେଇବେ । ପଚିଶ ବର୍ଷ ହେଲା ଚାକିରି କରୁଥିବା ବୁଢ଼ା କିରାଣିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି—ମାସେ ହେଲା ଚାକିରି କରିଥିବା ତା'ଠୁଁ ଅନ୍ତତଃ ବୟସରେ ବର୍ଷେ ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟ—ବିଜୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଆରମ୍ଭ କରିବେ କଳଗୁଞ୍ଜନ । ହସିବାର କୌଣସି କାରଣ ନଥାଇ ହସିବେ । ଦୁନିଆଯାକର ଯେତେ ବାଜେ କଥା ନେଇ ଆରମ୍ଭ କରିବେ ଗପ । ସମସ୍ତଙ୍କର କିନ୍ତୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏକା । ସମସ୍ତେ ଚାହାନ୍ତି ନିଜକୁ ଦେଖାଇବାକୁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ନିଜେ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେତିକି ପ୍ରତିପନ୍ନ କରିବାକୁ ।

ଭଲ ନ ଲାଗିଲେ ବି ଶୋଭା ଶୁଣେ । ହସ ନ ଲାଗୁଥିଲେ ବି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ହସେ ।

ଟାଇପ କରିବା ବନ୍ଦ କରି ଶୋଭା ଚାହିଁଲା ରମେଶକୁ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଖୁବ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛ ନା କ'ଣ ?'

—'ଦେଖୁଛନ୍ତି ତ !'

ରମେଶ ହସିଲା । —'ତା ତ ଆସିଲା ବେଳଠୁ ଦେଖୁଛି । ମେସିନ ଉପରେ ଚଳେଇଚ ରୀତିମତ ସାଧନା !'

ସେ ବସି ପଡ଼ିଲା ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା ହାତ ଭଙ୍ଗା ଚେୟାରଟାରେ ।

—'କହନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ଅଛି !' ଶୋଭା କହିଲା । ଟେବୁଲର ଗୋଟାଏ କଡ଼ରେ ରଖିଥିବା ଫାଇଲକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ରମେଶ କହିଲା—'ସେଇ ଚିଠି କେଇଟା ଟାଇପ କରିଦବ ।'

—'କେତେବେଳକୁ ଆପଣଙ୍କର ଦରକାର ?'

—'ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ ନୁହଁ । ସୁବିଧା ଦେଖି କରି ଦବ ।' ରମେଶ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ କହିଲା ।

ଶୋଭା ମୃଦୁ ହସି କହିଲା—'ସେମିତି ସୁବିଧା କେବେ ହେଲା ଭଳି ଲାଗୁନି । କହି ଦେଇଥାନ୍ତୁ କେତେବେଳକୁ ଆପଣଙ୍କର ଦରକାର ! ସେଇ ଅନୁସାରେ ମୁଁ କରି ଦେବି !'

—'ଦେଖ ଯେତେବେଳେ ପାରୁଛ !' ରମେଶ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ଚାହିଁବାରେ ଦେଖି ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଖି ତଳକୁ ନଇଁଲା ।

ବସିଥିବା ବୀରପୁଙ୍ଗବଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ । ମନରେ ଗାକ୍ୟପାକର ମରିଲା । ଆଖିରେ ଅଶେଷ କ୍ଷୁଧା ନେଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ । ବେଶ୍ କୌତୁକ ଅନୁଭବ କଲା ରମେଶ ! ମଣିଷକୁ ହା-ହୁତାଶ କରୁଥିବାର ଦେଖିଲେ ରମେଶ ମନରେ ଦୁଃଖ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ବିନା କାରଣରେ ସବୁବେଳେ ହା' ହୁତାଶ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୌତୁକ ଜାଗେ ତା ମନରେ ।

ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ ବସି କାମ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ସେ ।

ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ପୁଣି ଟିଉସନ । ପଢ଼େଇବ ମୃଦୁଲାକୁ । ପଢ଼ୁଛି ମାଟ୍ରିକ ସେକେଣ୍ଡ କ୍ଲାସରେ ।

ହକର ପାଟି କରୁଛି । ଆଇ. ଏ., ବି. ଏ. ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟାରୀ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ । ଖବର କାଗଜର ସଂଧ୍ୟା ସଂଖ୍ୟା । ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଥିବା ଯୋଗୁ ବିଶେଷ ସଂଖ୍ୟା ଛପା ହୋଇଛି ।

ଗଡ଼ାଣିରେ ସାଇକେଲର ପଛ ବ୍ରେକକୁ ଚାପି ଧରି ଅନ୍ୟ ଅନେକଥର ପରି ରମେଶ ଭାବିଲା । ସେ ଏଥର ବି. ଏ. ଟା ଦେଇ ଦବ । ଥରେ ଦେଇ ଫେଲ ହୋଇଛି । ପୁଣି ଥରେ ଦବ । କିନ୍ତୁ ସମୟ କାହିଁ ପଢ଼ିବାକୁ ? ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଯେ କର୍ମମୁଖର ଦିନ ଆଉ ରାତି ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରୁ କିଛି ସମୟ

ମୈତ୍ରୀ କରି ନେଇ ନିଜ କଥା ଭାବିବାର ଅବସର ମିଳୁନି । ଅନେକ ଥର ଭାବିଲାଣି ଟିଉସନ ଛାଡ଼ିବ ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ଛାଡ଼ିବ କଣ ? ଗୋଟାଏ ଛାଡ଼ିବା କଥା ଭାବିଲାବେଳକୁ ଯୁଟୁଛି ଆଉ ଗୋଟାଏ ।

ରମେଶ ଯାଇ ବସିଲା । ଦେଖା ନାହିଁ ଏ ଯାଏ ଛାତ୍ରୀଙ୍କର । ଆଗ ଆସିଲା ପ୍ଲେଟ୍ ଆଉ ପାଣି ଗ୍ଲାସ । ସେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଖାଦ୍ୟ ଆଉ ପାନୀୟର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିଗଲା । ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ପ୍ରାୟ ଗୁଁ ଜଳଖିଆଟା ହୁଏ ମୃଦୁଳା ଘରେ । ପଇସାର ଅଭାବ ନାହିଁ । ବଡ଼ ଗୃନସୀ କରନ୍ତି ମୃଦୁଳାର ବାପା ।

ଆସିଲା ମୃଦୁଳା । ରମେଶ ଆଡ଼ଆଖିରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ମୁହଁଟା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ରକମର ଗମ୍ଭୀର ଦିଶୁଛି ।

ବସିଲା ଆସି ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ । ଅପେକ୍ଷା କଲା । ସାର୍ ପଚାରିବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ରମେଶ କିନ୍ତୁ ଆତୁର୍ ନୁହଁ । ଏତେ ବର୍ଷ ହେଲା ଝିଅମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲାଣି । ଖୁବ୍ ବେଶୀ ନ ହେଲେ ବି ଝିଅଙ୍କ ମନଟା ତାର ଜଣାଶୁଣା । ସେ ବହିଟାଏ ଟାଣି ନେଇ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଆଉ ବେଶୀ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିଲାନି ମୃଦୁଳା । ସ୍ୱରରେ ରାଜ୍ୟଯାକର ଅଭିମାନ ଢାଳି—ଚିତ୍ତମତ ବିଗାଡ଼ି ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା—'ହଉ ସାର୍, ନ କହନ୍ତୁ !'

ରମେଶ ହସିଲା ଜୋରରେ । କହିଲା—'କହିଲେ ଭଲ କିଛି ନାହିଁ ଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ କହନ୍ତି ।'

ରମେଶର ହସ ଆଉ ଥଟ୍ଟାରେ ମୃଦୁଳାର ଅଭିମାନ ଭାଙ୍ଗିଲା । କହିଲା—'ଆପଣ କାଲି ପୋଏଟ୍ରିର ସେ ଏକ୍ସପ୍ଲାନେସନ୍‌ଟା ମିନକୁ କହି ଦେଲେ । ସେ ଆଜି ସ୍କୁଲରେ ଦେଖଉଥିଲା । ହଉ, ମତେ କାହିଁକି କହିବେ ?'

ପୁଣି ଥରେ ହସିଲା ରମେଶ । ସେ ଆଗରୁ ଅନୁମାନ କରିଥିଲା ଏଇ ରକମର କିଛି ଗୋଟାଏ ହୋଇଥିବ । କହିଲା—'ମୋର ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା ଯେ ତମର ସେଇଟା ଦରକାର ବୋଲି । କାହିଁ ଆଣ !'

ମୃଦୁଳା ବହି ଆଉ ଖାତା ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥିଲା ତାକୁ । ସେ କହିଲା —'ମତେ ଲେଖି ଆସେ । ମୁଁ ଲେଖି ନେବି । କିନ୍ତୁ ତମର ଲେଖିବା ଦରକାର । ଆଣ ମୁଁ ବୁଝେଇ ଦଉଛି । ତା'ପରେ ଲେଖି ମତେ ଦେଖାଅ । ମୁଁ ସଂଶୋଧନ କରି ଦେବି ।'

ମୃଦୁଳା ଓଠ ବଙ୍କାଇଲା । ସାର୍ କେମିତି ଲୋକ କେଜାଣି । ବେଶ ହସୁଥିବେ । ଥଟ୍ଟା କରୁଥିବେ । କିନ୍ତୁ ପଢ଼େଇଲାବେଳେ ଠିକ ସ୍କୁଲର ବୁଢ଼ା ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଭଳି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯିବେ ।

ଆଠଟା—ସାଢ଼େ ଆଠଟା—ନଅଟା ବାଜିଲା । ଉଠିଲା ରମେଶ ।

ମୃଦୁଳା କହିଲା—'କାଲି ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ସିନେମା ଯିବା । ଖରାବେଳେ ଆସିବେ ଆପଣ !'

—'ଖରାବେଳେ ? ନା ।' ରମେଶ କହିଲା ।

'କାହିଁ କାଲି ଛୁଟି ଅଛି ତ ?'

ରମେଶ କହିଲା—'ମୋର କାଲି ଅନ୍ୟ କାମ ଅଛି । ଆରତୀର ପଢ଼ା ଦେଖିନି ଅନେକ ଦିନ ହେଲା । ଯିବି କାଲି । ସିଆଡ଼ୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ସମୟ ହବନି, ତମେ ବରଂ ନାଇଟ୍ ଶୋ ଯିବ ।'

ମୃଦୁଳା ଓଠକୁ ଦାନ୍ତରେ ଚିପିଧରି ନୀରବରେ ବହି ଖାତା ସଜାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ହୋଟେଲ୍‌ରୁ ଖାଇ ଫେରିଲାବେଳକୁ ଦଶଟା । ଦୁଆର ଖୋଲି ଲାଇଟ୍ ଜାଳିଲା । ସବୁ ଗୁଡ଼ାକ ଝରକା ଖୋଲି ଦେଲା । ବାହାରୁ ଆସୁଛି ଚମତ୍କାର ଥଣ୍ଡା ପବନ । ସେ ଲୁଗାପଟା ବଦଳି ବସିଲା ଚେୟାରଟାରେ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଖବର କାଗଜର ପୃଷ୍ଠା ଗୁଡ଼ାକ

ଓଲଟାଇ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଧୈର୍ଯ୍ୟନାହିଁ ପଢ଼ିବାକୁ । ସେ ଆଖି ବୁଲାଇ ଯାଉଥାଏ କାଗଜର ଶିରୋନାମାରେ ।

ଖୁବ୍ କ୍ଲାନ୍ତ ନ ଲାଗିଲେ ବି ଭଲ ଲାଗୁନି ଆଉ ବସି ବସି ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ିବାକୁ । ସେ ଆଲୁଅ ଲିଭାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ବିଛଣାରେ ।

ଆଜିକୁ ଏଗାର ବର୍ଷ ହେଲା ଟିଉସନ୍ କରୁଛି ସେ । କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳୁ । ପ୍ରଥମେ କେଳୁବାବୁ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରଙ୍କ ଝିଅ ଯମୁନାକୁ ପଢ଼ାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ତା' ପରେ ଆଜିଯାଏ କେତେ ଝିଅଙ୍କୁ ଯେ ପଢ଼ାଇଲାଣି ତାର ହିସାବ ନାହିଁ । ଥରେ ଗୋଟାଏ ଝିଅକୁ ପଢ଼ାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତ ଆଉ ଢେଣିକି ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଟିଉସନ୍ ଯୁଟିବାର ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଯୋଉ ଝିଅଟିକୁ ପ୍ରଥମ କରି ପଢ଼ାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ନ ହେଲେ ବି ପରୋକ୍ଷରେ—ତା' ବାପ ମା'ଙ୍କ ଠାରୁ ତମର ନୈତିକ ଚରିତ୍ରର ମହାର୍ଘତା ବିଷୟରେ ମିଳିଗଲା ଲମ୍ବା ଚୌଡ଼ା ସାର୍ଟିଫିକେଟ । ସେଇଟିକୁ ସମ୍ବଳ କରି ଆଗେଇ ଚାଲ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଚି ଛାତ୍ରୀଟିଏ ମିଳିବା, ଯିଏ କି ପ୍ରଥମେ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିବ ।

ସେଇ କେଳୁ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ଯମୁନା ବାହାହୋଇଛି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଡେପୁଟିଙ୍କୁ । ପାଞ୍ଚ ଛ'ଟି ପିଲାର ମା' ହେଲାଣି । ଏବେ ଦେଖାହେଲେ ଏମିତି ଭାବରେ କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବ ଯେ, ନ ଜାଣିଲା ଲୋକ ମନେକରିବ ରମେଶ ଠାରୁ ଅନ୍ତତଃ ବୟସରେ ସେ ଢେର ବଡ଼ । ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନିମା ଆମେରିକା ଯାଇଛି । ଗାୟତ୍ରୀ ଫିଲଜଫି ଲେକ୍ଚରର୍ ହେଲାଣି । ଏଇ ଗାୟତ୍ରୀ ଦିନେ କହିଥିଲା—'ସାର୍, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବୁଝିଛି, ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନରେ କୌଣସି ଦାୟିତ୍ୱ ନବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନି । ସେଇଥିପାଇଁ..... । ତା' କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ ରମେଶ କହିଥିଲା—ସେ କଥା ଲେଖିଲେ ତମେ ପରୀକ୍ଷାରେ ନମ୍ବର ପାଇବନି । ପଢ଼ା ବୁଝ, ପାସ୍ କରିବ । ଗାୟତ୍ରୀ ସେଦିନ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ମୁହଁରେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ନ ଥିଲା ।

ଏବେ ମାସକ ତଳେ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା ତା' ସଙ୍ଗେ । ରମେଶ ଅଟ୍ଟ ହସି କହିଲା—'ତମେ ତ ଲେକ୍‌ଚରର୍‌ ହେଲଣି । ମତେ ଟିକିଏ ପଢ଼େଇ ଦିଅ । ମୁଁ ଅନ୍ତତଃ ବି. ଏ. ଟା ପାସ୍‌ କରିଯାଏଁ ।' ଗାୟତ୍ରୀ ଜବାବ ଦେଲା—'ବେଶ, ଏସବୁ ଛାଡ଼ ଚାଲି ଆସନ୍ତୁ । ସେଇଠି ମୋ' ପାଖରେ ରହି ପଢ଼ିବେ । ପରୀକ୍ଷା ଦେବେ ।'

ରମେଶର ମନେ ହେଲା ଗାୟତ୍ରୀ ଥଟ୍ଟା କରୁନି । ତା' କଥାରେ କେମିତି ଗମ୍ଭୀରତା ଅଛି ।

ଅନେକ ଛାତ୍ରୀ ତା'ର ବାହା ହୋଇ ଗଲେଣି । ଆଇ. ଏ. ବି. ଏ., ଏମ୍‌. ଏ. କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି କେତେଜଣ । କେହି କେହି ଚାକିରି ବି କଲେଣି ।

ଆଗେ ବନ୍ଧୁମାନେ ଥଟ୍ଟା କରୁଥିଲେ ପ୍ରେମର ବୋଲି । ତା' ପରେ ପୁଣି ନୂଆ ନାମକରଣ ହେଲା 'ଏଫିମିନେଟ୍‌ ।' କିନ୍ତୁ ଦୁଇଟା ଭିତରୁ କୌଣସିଟା ନୁହେଁ ସେ । ଜୀବନରେ ଝିଅମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏତେ ବେଶୀ ମିଶିଛି, ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଏତେ ବେଶୀ ଜାଣିଛି ଯେ—ଆଉ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ଜାଗୁନି ମନରେ । କେବେ କେମିତି ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ସାମନାରେ ଅସହାୟ ବୋଧକରେ ନିଜକୁ । କିନ୍ତୁ ଝିଅମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସବୁବେଳେ ସେ ସହଜ, ସାବଲୀଳ । ଜୀବନର ଅନେକ ଦୋଷ-ତ୍ରୁଟି ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେ ଏଇ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଦୃଢ଼, ସବଳ । ଏ ଦୃଢ଼ତା ଆସିଛି ମନକୁ ମନ । କାହାରିଠାରୁ ଶିଖିବାକୁ ପଡ଼ିନି । ଯୋଗାଭ୍ୟାସ କରିବାକୁ ହେଇନି । ଚରିତ୍ର ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ଆପଣା ଛାଏଁ ।

ରାସ୍ତାରେ ଅଟକାଇଲା ବିନୟ । ତା'ର କ୍ଲାସ୍‌ମେଟ୍‌ । ବିନୟ ପ୍ରସ୍ତାବ କଲା—'ଚାଲ କୋଉଠି ବସିବା ।'

ରମେଶ ବି ଭାବୁଥିଲା ସେଇକଥା । ସେ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

ଦୁହେଁ ପଶିଲେ ଆସି ଗୃହଦୀପ୍ତ ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟରେ । କଲେଜ ଜୀବନର ଅଧିକାଂଶ ଧନ ଏଇଠି ଯୁକ୍ତି ତର୍କ କରି ଆଡ୍ଡା ଜମାଇ କଟିଛି ଖୁବ୍ ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ।

ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖି ଓଠରେ ହସ ଖେଳାଇ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଲେ କାମିନୀବାବୁ । ଗୃହଦୀପ୍ତ ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟର ମାଲିକ । ପୁରୁଣା ପରିଚୟକୁ ଝାଲସାଇ ନେଲେ ଆଉ ଥରେ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କେମିତି ଅଛ କାମିନୀବାବୁ ?'

—'ସେକଥା ଦେହେବାରୁ ଜାଣି ହବ ଦେଖ !' ସେପଟ ଟେବୁଲରେ ବସି ଖବରକାଗଜ ପଢୁଥିବା ଗୋକୁଳବାବୁ କହିଲେ—'ଦେଖେ ନାଁ ମଝିରୁ ମୋହନଟାକୁ ବାଦ୍ ଦିଅ । ଏଣିକି ଆଉ କାମିନୀ ମୋହନ ସ୍ୱୟଂ ନୁହେଁ ଖାଲି କାମିନୀ ରାମ୍ଭ । ପେଟ ବଢ଼ିଲାଣି । ଚର୍ବି ଜମିବାପାଇଁ ଗାଲରେ ଆଉ ଜାଗା ନ ହେବାରୁ ବେକରେ ଆସି ଜମୁଛି । କିଏ ଏମିତି କାମିନୀ ଅଛି ଯେ ଯାଙ୍କର କନ୍ଦର୍ପକାନ୍ତି ଦେଖି ମୋହିତ ହବ ?'

ଉଠିବାକୁ ଯାଉଥିବା ହାସ୍ୟରେଖା ମଝିରେ କାମିନୀବାବୁ କହିଲେ—'ଆଉ କେହି ନ ହେଲେ ବି ନିଜ କାମିନୀଟିତ ମୋହିତ ହେବେ !'

ଗୋକୁଳବାବୁ କୃତ୍ରିମ ଚିନ୍ତିତ ଭାବରେ କହିଲେ—'ଠିକ୍ କହି ହଉନି ! ଆଉ ସେ ବୟସ ନାହିଁ ତାଙ୍କର । ଥିଲେ କେବେଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦଉଥାନ୍ତେଣି ଉଡିବାକୁ ଅନନ୍ତ ବ୍ୟୋମରେ ।'

ତାଙ୍କ କଥା କହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ଖେଳିଗଲା ହସର ଢେଉ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଗୋକୁଳବାବୁ, ଆପଣ ?'

ଏଥର କାମିନୀବାବୁଙ୍କ ପାଳି । ସିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ—'ଯୋଉ ଫମ୍ପା ମାଠିଆକୁ ସେଇ ଫମ୍ପା ମାଠିଆ । ଖାଲି ଭୁଛା ଆବାଜ୍ ।'

ଗୋକୁଳବାବୁ ନିସ୍ପୃହ ଭାବରେ କହିଲେ—'ଫର୍ମା ହଉ । ପୁରା ହଉ । ମାଠିଆ ଯେତେବେଳେ—କିଛି ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବା ପାଇଁ ହୋଇଚି ତ । କିନ୍ତୁ ତମେ ମାଠିଆଠଉଁ ବି ହୀନ । ବୁଝିଲ ?

ବିନୟ ପଚାରିଲା—'ହଠାତ୍ ଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ ?'

ଗୋକୁଳବାବୁ ଲିଭି ଯାଇଥିବା ବିଡ଼ିଟାକୁ ପୁଣି ଥରେ ଜଳାଇ କହିଲେ—'ଟିକିଏ କମନ୍‌ସେନ୍‌ସ ଆପ୍ଲାଇ କଲେ ତୁମେ ବି ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ସେଇ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ । ଦୀର୍ଘ ଅନେକ ବର୍ଷ ହେଲା ଆମକୁ ଠକି ଆସୁଛି ଏଇ ଲୋକଟା । ପୁଣି ଆଉ କୋଉଥିରେ ନୁହେଁ ଖାଇବା ଜିନିଷରେ । ତଥାପି ଦୁଃସାହସ ଦେଖ ଯେ ଆମ ସାମନାରେ, ବେଶ୍ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଚାଲିଛି । ଅନ୍ୟ କେହି ହୋଇଥିଲେ କୋଉଦିନଠାରୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ସାରନ୍ତାଣି ।'

କାମିନୀବାବୁ ଖାଇବା ଜିନିଷ ପାଇଁ ବରାଦ କରୁଥିଲେ ।

ରମେଶ ଆଉ ବିନୟ ସମସ୍ୱରରେ କହିଲେ—'ଆଉ କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଖାଲି ଚା' ଆସୁ ।'

ଆସିଲା ଚାରି ପିଆଲା ଚା' ।

କାମିନୀ ବାବୁ କହିଲେ—'ଆଜିକାଲି ଆଉ ତମମାନଙ୍କର ଦେଖା ମିଳୁନି । ଏତେ ଦିନର ଜଣାଶୁଣା । କିନ୍ତୁ ତମେମାନେ ଭୁଲିଗଲ ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ । ଟିକିଏ ପାଦ ବି ପଡୁନି ଆଉ ମୋ ଦୋକାନରେ ।'

ଗୋକୁଳବାବୁ କିଣ ଭାବି କହିଲେ—'ଛାଡ । ସେ ସବୁ ବାଜେ କଥା । ହଇଏ ରମେଶବାବୁ ! କ'ଣ ଗୋଟାଏ କଥା ଅଛି ନା—ଦେୟାର୍ ଇଜ୍ ମେନି ଏ ସ୍ଲିପ୍ ବିଟୁଇନ୍ ଦି କପ୍ ଆଣ୍ଡ ଦି ଲିପ୍, ଦେୟାର ଇଜ୍ ମେନି ଏ ସ୍ଲିପ୍ । କଥାଟାର ମାନେ କ'ଣ ?'

ରମେଶ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ।

ତା ପୂର୍ବରୁ କାମିନୀବାବୁ ବିରକ୍ତିଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—'ମାନେ ହେଲା—ପଇସା ନ ଦେଇ, ପର ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଚା' ପିଇଲେ ଚା' ପିଆଲାଟା ଥରକୁ ଥର ଓଠରୁ ଖସେ ।'

ଗୋକୁଳବାବୁ ଭ୍ରୂକୁଞ୍ଚିତ କରି ଶୂନ୍ୟ ପିଆଲାଟାକୁ ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦେଲେ ।

ପୁଣି ଥରେ ଛୁଟିଲା ହାସ୍ୟତରଙ୍ଗ ।

କାମିନୀବାବୁ ସିଗାରେଟ୍ ଟିଣଟା ଡ୍ରୟାରରୁ ବାହାର କରି ଖୋଲି ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଲେ । ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ନେଇ ଧରାଇଲେ ସମସ୍ତେ ।

—'ନମସ୍କାର ! ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନମସ୍କାର !'

ସମସ୍ତେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲେ । ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧି ଆଖିରେ ମର୍କରି ଦିଆ ଗଗଲସ ଲଗାଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଜଣେ ଜଣେ । ଲମ୍ବା ଚୌଡ଼ା ବଳିଷ୍ଠ ଚେହେରା ।

ପ୍ରଥମେ କାମିନୀବାବୁ କହିଲେ—'ସୁଧୀରବାବୁ !'

ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ଏକା ସଙ୍ଗେ ବିନୟ ଆଉ ରମେଶ ।

—'କିଏ ସୁଧୀର !'

—'ହଁ, ବସ ସବୁ । ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ହଉଚ ?' କହି ଆଖିରୁ ଗଗଲ୍‌ସ ଖୋଲି ଆଗେଇ ଆସି ବସିଲା ସୁଧୀର ।

ସମସ୍ତେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ବିସ୍ମୟରେ ସୁଧୀରର ଚେହେରାକୁ ।

ଏଇ କେତେବର୍ଷ ଭିତରେ ସୁଧୀରର ଚେହେରାରେ ଆସିଛି ଅସାଧାରଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଚେଙ୍ଗା-ପାତଳା ସୁଧୀର ପରିଣତ ହୋଇଛି ଗୋଟାଏ ଇସ୍ପାତ ମଣିଷରେ । ବାସ୍ତବିକ ଦେଖିଲା ଭଳି ଚେହେରା । ନୀରବତା ଭାଙ୍ଗି ପ୍ରଥମେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ କାମିନୀବାବୁ ।

—'କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ ? କଣ କରୁଛନ୍ତି ?'

—'ମୁଁ ଅଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ନେଭିରେ ।'

ଅନ୍ୟ କେହି କିଛି କହିବା ପୂର୍ବରୁ ଗୋକୁଳବାବୁ କହି ଉଠିଲେ—'ତା ତମ ଚେହେରା ଦେଖିଲେ ଅନୁମାନ କରିହବ ।'

ସୁଧୀର କୌତୁକ କଲା ପରି କହିଲା—'ସତେ ?'

ସ୍ଥିର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ପରି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲେ ଗୋକୁଳବାବୁ । କହିଲେ—'ତମେ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଖୁବ୍ କଳା ପଡ଼ିଯାଇଛ । ମାନେ ସବୁବେଳେ ସମୁଦ୍ରକୂଳର ଲୁଣି ପବନ ଲାଗିଲେ—ଲୁଣି ପାଣି ଲାଗିଲେ ଯେତେ ଗୋରା ମଣିଷ ହେଲେ ବି କଳା ପଡ଼ିଯିବ ।'

କାମିନୀବାବୁ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—'ଗୋକୁଳ ବାବୁ, ତମେ କହୁଥିଲ ଝିଅର ଦେହ ଖରାପ । ଡାକ୍ତର ଦୋକାନକୁ ଯିବ ଔଷଧ ଆଣିବାକୁ !'

କାମିନୀବାବୁଙ୍କ କଥାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝି ହସିଲେ ସମସ୍ତେ ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ନିସ୍ପୃହ ଭାବରେ କହିଲେ—'ରୋଗ ଛାଡ଼ ନାହିଁ କି ଔଷଧ କିଣା ଛାଡ଼ ନାହିଁ । ଆଉ କଣ ଡାକ୍ତର କ'ଣ ଏଇ ସକାଳଠାରୁ ଦୋକାନ ବନ୍ଦ କରି ପଳାଉଛି । ଗମ୍ଖ ଭିତରେ ମୋ'ର ପରି ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏଟି । ସେଥିରୁ ପୁଣି କିଏ କେତେବେଳେ ଆସିବ ତା'ର ଠିକ୍ ନାହିଁ । କଣାରାମ ପଦ ଏକକାବେଳୁ ଦୋକାନ ବନ୍ଦକରି ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି—ତେବେ ବୁଲିକି ଆଉ ହାଣ୍ଡି ଯିବନି !'

କାମିନୀବାବୁ ମନେ ମନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ଆଉ ଏଥର କିଛି କହିବେନି ସେ ଗୋକୁଳବାବୁଙ୍କୁ । ପଦେ କିଛି କହିବା ମାନେ ଗୋକୁଳ ବାବୁଙ୍କୁ ବେଶୀ କହିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବା ।

କାମିନୀବାବୁଙ୍କର ବିରକ୍ତ ହେବାର ବି କାରଣ ଅଛି । ଏତେ ଦିନ ପରେ ଆସିଛନ୍ତି ଏମାନେ । କିଏ ପ୍ରାଣଖୋଲି କଥାବାର୍ତ୍ତା କହିବେ । ତା' ଭିତରୁ ସମୟ ହଜନ୍ତି ଗୋକୁଳବାବୁଙ୍କ କ୍ୟାଲେଟରେ ।

ସୁଧୀର ପଚାରିଲା—'କ'ଣ କରୁଛ ଆଜିକାଲି ବିନୟ ?'

ବିନୟ ଟିକେ ହସି ହସି କହିଲା—'ସେଇ ଅଧମ ଉଦ୍ଧାରଣ ପନ୍ଥା । କିରାଣିଗିରି !'

—'କୁ ଅଫିସ ?'

ରମେଶ କିଛି କହିବାପୂର୍ବରୁ ବିନୟ ଡାଲ୍‌ବା ସ୍ୱରରେ କହିଲା— 'ତା'ର କ'ଣ ଅଛି ? ସିଏ ହେଲା ସ୍ୱର୍ଗର ବାସିନ୍ଦା । ଆଉ ଆମେ ସବୁ ନର୍କର କୀଟ ।'

—'ତୁ ତେବେ ଛାଡ଼ିନୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ?' ସୁଧୀର ପଚାରିଲା ।

ବିନୟ କହିଲା—'ଛାଡ଼ିବ କ'ଣ ? ବଜାରରେ ବିନକୁ ଦିନ ତା'ର ଚାହିଦା ବଢ଼ୁଛି । ଲୋକମାନେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିବାପାଇଁ ନାରାଜ ।'

ରମେଶ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସୁଥାଏ । ହସ, ଥଟ୍ଟା, ରସିକତା ଭିତରେ ପୁଣି ଯେମିତି ସେ ଫେରି ଯାଉଛି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଆସିଥିବା ଅତୀତକୁ । ବେଳେବେଳେ ଭଲ ଲାଗେ ବି ଶୁଣିବାକୁ ଏଇ ରକମର କଥା । ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ଯଦି ପ୍ରଶଂସା ମିଳିଲା, ଯାହା ତମର ପ୍ରାପ୍ୟ ନୁହଁ—ତେବେ ଶୁଣିବାକୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗିବ ।

ସୁଧୀର ନିଃଶେଷିତ ଗ୍ଲାସ୍ ପିଆଲାଟାକୁ ରଖିଦେଇ ଟିଣରୁ ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟ ନେଇ ଧରାଇଲା ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କେତେଦିନ ଆଉ ରହିବୁ ଏଠି ?'

—'ଆଉ ରହିପାରୁଛି କୋଉଠି ? ଚାଲିଯିବି ଆଜି ରାତିରେ ।'

—'ଆଉ ?' ବିନୟ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ପରି କହିଲା ।

ସୁଧୀର ହସିଲା—'ଆଉ କ'ଣ ? ରହୁଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ବମ୍ବେରେ । ତାହାଘର ସରିଲାଣି କନିବର୍ଷ ହେଲା । ପ୍ରଥମଟି ଜନ୍ମହୋଇ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଜନ୍ମ ହବାକୁ ଯାଉଛି !'

କେହି କିଛି କହିବାପୂର୍ବରୁ ଗୋକୁଳବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—'ଭଲ କରିଛନ୍ତି । ମୋ ମତରେ ବୟସ ହେବା ମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କର ବାହା ହୋଇ ପଡ଼ିବା ଉଚିତ । ଆଚ୍ଛା—ଇନ୍‌ସିଓରାନ୍ସ ?'

ତାଙ୍କୁ ଆଉ କହିବାକୁ ନ ଦେଇ ସୁଧୀର କହି ଉଠିଲା—'ସେ କେବଠୁ ! ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭରୁ ।'

ଗୋକୁଳବାବୁ ଓଠ ବଙ୍କାଇଲେ ଅଳ୍ପ ।

ପୁଣି ଥରେ ହସ ବୃଷ୍ଟି ହେଲା ।
ଉଠି ପଡ଼ି ସୁଧୀର ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଲା ।
ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ରମେଶ ଆଉ ବିନୟ ।
କାମିନୀବାବୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ—'ସମୟ ପାଇଲେ ଆସୁଥିବ ।'
କିଛି ବାଟ ଆସିଲାପରେ ବିଦାୟ ନେଲା ବିନୟ ।

ରମେଶ ଫେରିଲା । ଭଲ ଲାଗିଲା ଖୁବ୍ । ଜୀବନର ପ୍ରତିଦିନର ସହସ୍ର ନୂତନତା ଭିତରୁ ପୁରାତନକୁ ଫେରି ଯିବାରେ ଅଛି କେମିତି ଗୋଟାଏ ଆନନ୍ଦ । ସେମିତି ଅଛି ଅନୁଭୂତିର ରୋମନ୍ଥନରେ । ସୁଧୀର ଜୀବନରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିଛି । ତା'ର କ୍ଲାସ୍‌ମେଟ୍ ସୁଧୀର । ଥରେ ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍‌ଙ୍କୁ ଥଟ୍ଟା କରି କ'ଣ ପଦେ କହିବାରୁ ତାକୁ କଲେଜରୁ ବାହାରକରି ଦିଆ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଆଜିକି ଆଠ ନ' ବର୍ଷ ତଳର କଥା ।

ଆରତି ପଢ଼ୁଛି । ଟିଉଟର ରଖି ଝିଅକୁ ପଢ଼ାଇଲା ଭଳି ଠିକା ନାହିଁ ତା' ବାପାଙ୍କର । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟି ପଢ଼ୁଛି ଭଲ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ରମେଶକୁ ଦିନେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ଆସି ଘଣ୍ଟାଏ ଲେଖାଏଁ ପଢ଼ାଇ ଦେଇ ଯିବାପାଇଁ । ସେଇ ଦିନଠୁ ଆସୁଛି ରମେଶ । ଆରତିର ବାପା ବିନାୟକ ବାବୁ ମାସ ଆରମ୍ଭରେ ନିଜର ସାଧ୍ୟକୁ ବୁଝି ଦିଅନ୍ତି କିଛି । ନବାର ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ବି ରମେଶ ନିଏ । ସେ କିଛି ନ ନେଲେ ହୁଏତ ସେମାନେ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଭାବିବେ । କାରଣ ଯାହାର ଯେତେ ଅଭାବ, ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ତାର ସେତିକି ବେଶୀ । ମଣିଷ ଅଭାବରେ ଅନେକ ନ କରିବା କଥା କରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁବେଳେ ସଚେଷ୍ଟ ରହିଥାଏ ଯେ ଅନ୍ୟମାନେ ଯେମିତି ତାର ଅଭାବ ନ ଜାଣନ୍ତୁ ।

ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଲାବେଳେ ଦେଖାହେଲା ଆରତିର ମା'ଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନମତ ଭଙ୍ଗୀରେ ରମେଶ । ଥରେ ଗପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ତ ଆଉ ବନ୍ଦ କରିବାର ନାଁ ଧରିବେ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ଚିଜ—ନଗଣ୍ୟ ଜିନିଷ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କର ଅସୀମ । ଆଉ ଗପିବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅନେକ ନୂଆ ଜିନିଷ ଆବିଷ୍କାର କରି ବସନ୍ତି । ଅନେକ ଭୁଲି ଯାଇଥିବା କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ଫଳରେ ଗପ ବଢ଼େ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବସି ବସି ବାଜେ କଥା ଗପିବାକୁ ଭଲଲାଗେ । ସେ ରମେଶକୁ ଦେଖି କହିଲେ—'ଚାଲ ଯିବ ନାହିଁ ବସିଥିବ । ଆସୁଛି ।'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା । ଯା'ହେଉ ପ୍ରଥମ ବିପଦାଶଙ୍କା କଟିଗଲା । କାରଣ ଥରେ ଗପିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ଆଜି ଆରତିର ପାଠପଢ଼ା ଇତିଶ୍ରୀ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

—'ନମସ୍କାର !' ଆରତିର ଯୁକ୍ତକର କପୋଳ ସ୍ପର୍ଶ କଲା ।

ରମେଶ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରି ବସିଲା ମଶିଣାରେ ।

ଆରତି ଭାବିଲା କ'ଣ ବୁଝିବ ସାର୍‌ଙ୍କଠାରୁ । ଅନେକ ଜିନିଷ ବୁଝିବାର ଅଛି । କିନ୍ତୁ କେଉଁଟା ଯେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବୁଝିବା ଦରକାର ଠିକ୍ ଭାବି ପାରୁନି ।

ରମେଶ ଖାତା ଖଣ୍ଡେ ଟାଣିନେଇ ଓଲଟାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଆରତି କହିଲା—'ଏଇ ଆଲ୍‌ଜେବ୍ରାଟା ?' ସେ ଖାତାଟା ରଖିଦେଲା ରମେଶ ସାମନାରେ ।

ରମେଶ ପେନ୍‌ସିଲ ଧରି ଆଲଜେବ୍ରା କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଆଲଜେବ୍ରା ପରେ ପୋଏଟ୍ରି ।

ରମେଶ ବୁଝାଇ ଯାଉଥାଏ । ଶୁଣୁଥାଏ ଆରତି ।

ହଠାତ୍ ରମେଶର ମନେହେଲା ଆରତି ଶୁଣୁନାହିଁ କିଛି । ଯେମିତି ସେ କ୍ଷଣ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଅଛି ।

ସେ ପଚାରିଲା—'ବୁଝିଲ ?'

ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ଆରତି ।

ରମେଶ ମୃଦୁ ସ୍ୱଗତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—'ଏମିତି ପାଠ ପଢ଼ା ହୁଏନା । ମୁଁ ଏଣେ ଗପି ଚାଲିଥିବି ତମେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ବସି ଭାବୁଥିବ । ଖାଲି ମିଛରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବା କଥା !'

ତା' କଥାର ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ଆରତି । କିନ୍ତୁ କିଛି କହିପାରିଲାନି । ତା' ପରିବର୍ତ୍ତେ ତା'ର ଆଖି କୋଣରେ ଜକେଇ ଆସିଲା ଲୁହ । ସେ ହଠାତ୍ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ।

ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ରମେଶ । ସେ ଏମିତି କିଛି କହିନି ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଆରତି କାନ୍ଦିବ । ଇଆଠାରୁ ଆହୁରି ଅନେକ କଡ଼ା କଥା ସେ କହିଛି ଆରତିକୁ । କିନ୍ତୁ କେବେ ତ ତାକୁ କାନ୍ଦିବାର ଦେଖିନି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ହେଲା କ'ଣ ?

ସେ ଅପେକ୍ଷା କରିନି କି ଉଠି ଚାଲିଯିବ ଭାବୁଥିଲା ।

ଆସିଲେ ଆରତି ବୋଉ ।

ପାଣି ଗ୍ଲାସ୍ ଆଉ ଥାଳିଆଟା ରଖିଦେଇ କହିଲେ—'ଆରତି କାହିଁ ?'

—'କୁଆଡ଼େ ବାହାରକୁ ଗଲାତ !' କହି ସେ ଚାହିଁଲା ଥାଳିଆକୁ— ତିନି ଚାରି ପ୍ରକାର ପିଠା ।

ସେ କିଛି କହିବା ପୂର୍ବରୁ ଆରତି ବୋଉ କହିଲେ—'ପିଲାମାନେ ଲଗେଇଥିଲେ ପିଠା କରିବାକୁ । ଆଜି ଛୁଟି ଦିନ । ସେଇ ସକାଳେ ପିଠା କେ'ଟା ତିଆରି କରିଦେଇଥିଲି ।'

ରମେଶ ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

—'ତମେ ଖାଉଥାଅ, ମୁଁ ଦେଖେଁ ତରକାରିଟା ବସେଇଥିଲି ।'

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଆଜି ଏତିକିବେଳୁ ରୋଷେଇ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ?'

—'ପିଲାମାନେ ଲଗେଇଛନ୍ତି ସିନେମା ଦେଖି ଯିବାକୁ । ମୁଁ ତ ଯାଇନି ବହୁତ ଦିନ ହେଲା ।' କହି ବାହାରିଗଲେ ସେ ।

ଆସିଲୁ ଆରତି ।

ଚାହିଁଲା ରମେଶ । ନା, ଆଉ କାନ୍ଦର କୌଣସି ଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ଲୁହ ଶୁଖି ଗଲାଣି । ତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଫୁଟିଛି ଲଜ୍ଜା ।

ସେ କହିଲା—'ଦିନକୁ ଦିନ ମିଶି ହୋଇଯାଉଛ ନା କ'ଣ ?' ଆରତି କିଛି ନ କହି ମୁହଁ ପୋତି ଛିଡ଼ା ହେଲା । ବାଁ ଗୋଡ଼ର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ ଘଷିବାକୁ ଲାଗିଲା ଭୂଇଁରେ ।

ରମେଶ ପୁଣି କହିଲା—'ପଦେ କଥା କହୁ କହୁତ କାନ୍ଦ ପକାଉଛ ! ଆଉ ତମେ କରିବ କ'ଣ ?'

ଏଥର ଚାହିଁଲା ଆରତି ସିଧା ରମେଶ ମୁହଁକୁ । କ'ଣ କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଖାଲି ଓଠ ଦି'ଟା ଅଳ୍ପ ଥରିଲା । ପୁଣି ସେ ମୁହଁ ତଳକୁ କଲା ।

ସେ ଥାଳିଆ ଆଉ ଗ୍ଲାସ ଉଠାଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ରମେଶ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ଆଜି ଆଉ ପାଠପଢ଼ା ହେଲାଭଳି ଦିଶୁନି । ଖାଲି ବୃଥାରେ ବସିବା ସାର ।

ସେ ଘର ଭିତରୁ ଅଗଣାକୁ ଆସିଲାବେଳେ ଆରତି କୋଉଠି ଥିଲା— ଆଣି ବଢ଼େଇଦେଲା ପାନଖଣ୍ଡେ ।

ସେ ପାନଖଣ୍ଡ ପାଟିରେ ପୂରାଇ ଆସିଲା ବାହାରକୁ । ଆଉ କିଛି ସମୟ ବସି ଗପ କରିଥିଲେ ହୋଇଥାନ୍ତା ଆରତି ବୋଉଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ଏ ଘର ପ୍ରତି, ଏ ପରିବାର ପ୍ରତି ତାର କେମିତି ଗୋଟାଏ ମାୟା ଆସିଗଲାଣି । ଏକୁଟିଆ ଜୀବନ । ଜୀବନର କ୍ଲାନ୍ତିକର ନିଃସଙ୍ଗତା ଭିତରେ ଥାଇ ବି ସେ ପାଇଛି ଏଇ ପରିବାରଟି ଭିତରେ ଆତ୍ମୀୟର ସନ୍ଧାନ ।

ଫଟୋଟା ନେଇ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା ଲିଲି । ନେଇ ଘରେ ଦେଖାଇବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଛି ।

ରମେଶ ବି, କମ ଆନନ୍ଦ ପାଇନି । ଜୀବନ । ବେଳେବେଳେ ଭାରଭାରିକ ବୋଧହୁଏ । ଲାଗୁ ଆସେ । ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରେ । ବିରକ୍ତ କରେ । କ୍ଷଣକରେ ରମେଶ ଭୁଲିଯାଏ ଅବସାଦ । ସେ ହୋଇଉଠେ ପୁଣି ପ୍ରାଣଚଞ୍ଚଳ ।

ସେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ବାହାରକୁ । ଭାବୁଥିଲା ହୁଏତ କିଛି ସମୟପରେ ଫେରି ଆସିବ ଲାଗୁ ।

ଉଠିଯାଇ ବସିଲା ଚେୟାରଟାରେ । ବିଛଣାରେ ବସିବା ମାନେ ନୂଆଡ଼ୁ ହେଲେ ଆସି ଜୁଟିବ ଦୁନିଆର ଯେତେ କ୍ଳାନ୍ତି । ମନ ନ ଚାହିଁଲେ ବି ଶରୀର ଚାହିଁବ ଦଣ୍ଡେ ଲୋଟି ଯିବାକୁ ବିଛଣାର ନରମ ବୁକୁରେ ।

ସେ ଖବର କାଗଜଟାକୁ ଓଲଟାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ବାହାରୁ ଶୁଣାଗଲା ଜୋତାର ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ । ଚାହିଁଲା ସେ ।

—'ନମସ୍କାର ।'

—'ନମସ୍କାର ! ଆସ ।' ଡାକିଲା ସେ ବୀଣାକୁ ।

ବୀଣା ଆସି ଛିଡ଼ାହେଲା ଟେବୁଲ ପାଖରେ । କହିଲା—'ଯାଉଥିଲି ଏଇବାଟେ । ଦେଖିଲି ଆପଣଙ୍କ ଘରର କବାଟ ଖୋଲା ଅଛି ।'

—'ଛିଡ଼ାହେଲ କାହିଁକି ? ବସ ।' ରମେଶ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଖାଲି ଚେୟାର ଦେଖାଇଦେଲା ବସିବାପାଇଁ ।

ବୀଣା ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲା—'ଯେତେବେଳେ ଏଇବାଟେ ଯାଏ—ଦେଖେ ଆପଣଙ୍କ ଦୁଆର ବନ୍ଦ । ଆଜି ଭାଗ୍ୟକୁ ଖୋଲାଥିଲା ।'

ରମେଶ ହସିଲା—'ସମୟ କାହିଁ ଦୁଆର ଖୋଲାରଖି ବସିବାକୁ ? ଆଉ ଥିଲେ ବି ଏକା ଏକା ବସିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେନି ମୋତେ । ସେଥିପାଇଁ ସମୟ ପାଇଲେ ବାହାରିଯାଏ ବାହାରକୁ ।'

ତା' କଥା ଶୁଣି ବୀଣାର ଆଖିରେ (ଦ) ଲାଗିଲା କୌତୁକ । ସେ କହିଲା—'ତା' ହେଲେ……'

—'କ'ଣ ?'

ବୀଣା ଅନ୍ୟ କଥାର ଅବତାରଣା କରି କହିଲା—'ମୋର ବି ସେଇ ଅବସ୍ଥା ! ହୋଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ରହି ରହି ବିରକ୍ତି ଲାଗିଲାଣି ।'

ରମେଶ ବୁଝିଲା । ବୀଣା ଯାହା କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ତା' କହିଲାନି । କହିଲା—'ମୋର ଏ ବଖୁରିକିଆ ଘରଟାରୁ ହୋଷ୍ଟେଲ୍ କିନ୍ତୁ ଢେର ଭଲ । ଅନ୍ତତଃ ଜୀବନ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଏ ଘରଟା ଏକବାରେ ପ୍ରାଣଶୂନ୍ୟ ।'

ବୀଣା ମୁହଁରେ କୃତ୍ରିମ ଉତ୍ସାହର ଭାବ ଫୁଟାଇ କହିଲା—'ଆଉ କହନ୍ତୁନି ସେ ଜୀବନ କଥା ! ଜୀବନ ତ ନୁହେଁ ଖାଲିମାତ୍ର ଜବରଦସ୍ତି କାରବାର । ଗୋଟାଏ କାମ କରିବାକୁ ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନଥିବ—କିନ୍ତୁ ଆପଣ କରିବାକୁ ବାଧ ହେବେ । ଅନ୍ୟମାନେ ଜବରଦସ୍ତି କରେଇ ନେବେ ।'

ରମେଶ ବୁଝିପାରିଲାନି କ'ଣ ବୀଣାର ବକ୍ତବ୍ୟ ।

ତଥାପି ସେ କହିଲା—'ସେଇତ ମଜା । ଆମେ ଜାଣି ନଥାଏଁ କ'ଣ ଆମର ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଘୂରି ବୁଲୁ ସବୁବେଳେ ସେଇ ଦରକାରୀ ଜିନିଷଟାର ସନ୍ଧାନରେ ।'

ବୀଣାର ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖି ଦି'ଟାରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ନିର୍ବୋଧଭାବ । ଭାବିଲା ରମେଶ ଥଟ୍ଟା କରୁଛି ନା କ'ଣ ? କିନ୍ତୁ ରମେଶର ଚିର ହାସ୍ୟମୟ ମୁହଁରୁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଅନୁମାନ କରିବା କଷ୍ଟ ।

ଗପକୁ ଆଉ କିଛି ସମୟ ଜମେଇ ରଖିବାପାଇଁ ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କେମିତି ଲାଗୁଛି ଚାକିରୀ ?'

—'ଭଲ !' ବୀଣାର କଣ୍ଠରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ଉଲ୍ଲାସ ।

ରମେଶ ହସିଲା ସ୍ୱରରେ କୌତୁକ ଫୁଟାଇ କହିଲା—'ଏଇ ଆରମ୍ଭରୁ ତ ଏମିତି ହଉଛ ! କିନ୍ତୁ ତମକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବହୁତ ଦୂରକୁ । ଏଇ ମନ ନେଇ କେତେ ବାଟ ଯାଇପାରିବ ତମେ ?'

ବୀଣା ହସିଲା । ହସରେ ତାର କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅସହାୟ ଭାବ । କହିଲା—'ଦୂର ବାଟ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଆଗେଇବାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା

ନେଇ ବାହାରିଛି—ଭଲ ନ ଲାଗିଲେ ବି ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ଶୁଣିବାକୁ । ଅନ୍ତତଃ ବୀଣା ବିଷୟରେ କିଛି ଅଭିଜ୍ଞତା ତ ଆସିବ !'

ରମେଶ କିଛି କହିଲାନି । ବୀଣାର କଥାରେ କେମିତି ଗମ୍ଭୀର ଭାବ । ତା'ର ମନେହେଲା, ବୀଣା ଯାହା କହୁଛି ତା' ତାର ମନର କଥା ।

ଉଠିଲା ବୀଣା ଯିବାକୁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲାଣି । ଘର ଭିତରେ ଛିଟ ଛିଟକା ଅନ୍ଧାର । ରମେଶ ଉଠି ଆଲୁଅ ଜଳାଇଦେଲା । ଗଲା ବୀଣା ସାଙ୍ଗରେ ରାସ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

କାନରେ ପଡ଼ିଲା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ କଥା । କହୁଥାନ୍ତି ବିଜୟଙ୍କୁ । —'ପାଠପଢ଼ା ହେଉନାହିଁ ଯେ—ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି କେମିତି ପ୍ରେମ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି । ଯାହାର ଯୋଡ଼ କାମ ନା !'

ପଢ଼ୁଛି ଝିଅମାନଙ୍କ ପାଠପଢ଼ା କଥା ।

ରମେଶ ବୁଝିଲା । ବ୍ରଜବାବୁ ଜାଲ ବିଛାଇବାରେ ଅଛନ୍ତି । ଶିକାର ଧରିବାର ଚେଷ୍ଟା । ପାଞ୍ଚଟି କନ୍ୟାରୁ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିକର ବୋଝ ବିଜୟ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଦିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା । ସେଦିନ ଚରଣବାବୁ କହୁଥିଲେ ବିଜୟଙ୍କୁ କୋଉଠି କେତେଥର ଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେଣି ବ୍ରଜବାବୁ ।........କିନ୍ତୁ ବିଜୟ ସଙ୍ଗେ ଏମିତି ବ୍ୟବହାର—ଏଇ ଧରଣର କଥାବାର୍ତ୍ତାକୁ ପସନ୍ଦ କରିପାରିଲା ନି ସେ ।

ଅର୍ଜୁନ ଡାକିଲା—'ବାବୁ ଆପଣଙ୍କୁ ହାକିମ ଡାକୁଛନ୍ତି !'

—'ଚାଲ୍ ।' ରମେଶ ଟେବୁଲାର ଛାଡ଼ି ଉଠିଲା ।

ଗୌରୀ ଚିଠି ଲେଖିଛି । ଖାମ୍ ଉପରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଅକ୍ଷରରୁ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଛି ରମେଶ । ମୋଟା ମୋଟା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି ଠିକଣା । ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ ଆଣି ଦୁଆର ଫାଙ୍କରେ ଗଳେଇ ଦେଇ ଯାଇଛି । ସେ ସବୁବେଳେ ଏଇ ଘର ଠିକଣା ଦିଏ । ତା ପାଖକୁ

ସମସ୍ତେ ଚିଠି ଲେଖନ୍ତି ଏଇଠିକା ଠିକଣାରେ । କାରଣ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବହୁତ କାଗଜରେ ଗୃଙ୍କବୀ କଲେଣି । ଆଉ ଖୁଡ଼ିଲାଣି ବି ଅନେକ ଜାଗାରୁ । ମାଗଣା ବଜାର । ଗୃଙ୍କବୀ ଖଣ୍ଡେ ମିଳିବାମାନେ ଅନେକ କିଛି ମିଳିବା । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୁର୍ଲଭ ଗୃଙ୍କବୀ ସବୁ ସେ ଖୁବ୍ ଦେଉଛି ଅନାୟାସରେ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗୃଙ୍କବୀ ଗଲେ—ଛୁଟୁଛି ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟାଏ ।

ସେ ଖାମ୍ ଚିରିଲା । ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା ! —'ରମୁ, ତୋ ପାଇଁ ଝିଅଟିଏ ଠିକ୍ କରିଛୁ । ଅର୍ଥାତ ତୋର ବାହାଘରଟା ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ ।'

ରମେଶ ହସିଲା ମନେ ମନେ । ଗୌରୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିଠି ପଢ଼ି ସେ ହସେ ଏମିତି ଥରେ ଲେଖାଏଁ । ଗୌରୀ ତାର ଭଉଣୀ । ବଡ଼ ନୁହେଁ କି ସାନ ନୁହେ । ଯମଜ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ ପ୍ରତିପନ୍ନ କରିବାକୁ ଚାହେ ଯେ ରମେଶ ତା' ଠାରୁ ବୟସରେ ସାନ । ଆଉ ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତିରେ ବି ତେର ପଛରେ ।

ସେ ଚିଠିଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଭୁଙ୍ଗି ରଖିଦେଲା ଖାମ୍ ଭିତରେ । ଆଉ ସମସ୍ତ ନାହିଁ । ଛ'ଟା ବାଜିବ ।

ଖାଲି ଗୌରୀ ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଝିଅ ଏମିତି ବାହା ନ ହୋଇଛନ୍ତି ତ ବେଶ୍ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାହାଘର ପରେ ଏମିତି ବ୍ୟବହାର କରିବେ—ଯେମିତି ସେମାନେ ତମଠାରୁ ବୟସରେ ବଡ଼ । ଆଉ ବୟସ ପଚାରିବ ? ନା, ନା, ସେ ଦୁଷ୍କର୍ମ କେବେ କରିବନି । ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା କଥା ଅଛି । ପୁରୁଷର ରୋଜଗାର ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀର ବୟସ କେବେହେଲେ ପଚାରିବନି । ଅସୁବିଧା ସେଥିରେ ଅନେକ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର । କାରଣ ତମ ପ୍ରଶ୍ନଟା ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିବନି ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ଜବାବ ବି ତମ ମନକୁ ପାଇବନି । ତେଣୁ ଏ ଦୁଇ ଜାଗାରେ ଅନ୍ଦାଜ୍‌ର କାରବାର । ଆଖି ଦୁଇଟା ଭଲ ରକମ ଖୋଲି ରଖିବ । ଟିକିଏ ବୁଦ୍ଧି ଖେଳାଇ ଅନୁମାନ କରିବ । କାମ ଶେଷ । ତାପରେ ଦେଖିବ—ତମ ଅନୁମାନ ସେଣ୍ଟ ପରସେଣ୍ଟ୍ ନ ହେଲେ ବି ଫିଫ୍‌ଟି ପରସେଣ୍ଟ୍ ଠିକ୍ । ରମେଶ ହସିଲା ମନେ ମନେ ।

ସରୋଜଙ୍କଠା ଗୋଟାଏ ସ୍ନବ୍ । ଏଇ ରକମର ଭାବିବା ରମେଶ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ନ ହେଲେ ବି ଏମିତି ବନେଇ ଚୁନେଇ କହିବା ତା ହାତରେ ହବନି । ସେ ବିଷୟରେ ଅଭିଜ୍ଞ ସରୋଜ । ଦୁନିଆର ଯେତେ କିଛି ଜିନିଷ ସବୁଥି ପ୍ରତି କେମିତି ଗୋଟାଏ ଘୃଣା ମିଶା ନିସ୍ପୃହତା ।

ମୃଦୁଳା କହିଲା—'ଆପଣ ଗୋଟାଏ ଚାନ୍ସ୍ ମିସ୍ କଲେ ।'

ରମେଶ ଭ୍ରୂଲତା ଟେକି ଚାହିଁଲା ।

ମୃଦୁଳା ସିଧାହୋଇ ବସି କହିଲା—'ମୋ କଥା ମାନି ଯାଇଥିଲେ କହିଥାନ୍ତେ ପିକ୍‌ଚର୍‌ଟା କେମିତି ।'

—'କୋଉଟା ?'

—'ଟି ଆଣ୍ଡ୍ ସିମ୍ପାଥି ।'

ରମେଶ ଦାର୍ଶନିକ ସ୍ୱର କହିଲା—'ଚାଲିଗଲାଣି ଯେତେବେଳେ—ଆଉ ସେ କଥା ଭାବି ଲାଭ କ'ଣ ? ପୁଣି ଯଦି ଆସିବ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିବି ।'

—'ଆଉ ଆସିବ !' ମୃଦୁଳା ଓଠ ବଙ୍କେଇଲା ।

ରମେଶ ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହେଲା । ସୋସାଇଟିର ଅନେକ ଚାଲ୍ ଭିତରୁ ଏଇ ବି ଗୋଟାଏ ଚାଲ ! କିଛି ନ ବୁଝି ପଛେ ଫିଲ୍‌ମଟା ନିଶ୍ଚୟ ଦେଖାହବ । ଆଉ ବାହାରେ ଆସି ପ୍ରଚାର କରିବ—ଏ ଧରଣର ପିକ୍‌ଚର ଆଉ ତିଆରି ହୋଇନି । ପୁଣି ସେଥିରେ ଯୋଗ କରିବାକୁ ପଛେଇବେ ନାହିଁ ଯେ—ଖାଲି ଆମେ କେତେଜଣ ଅନୁରୋଧ କଲୁ ବୋଲି—ଏ ଫିଲ୍‌ମଟା ଆମ ଏ ଟାଉନ୍‌କୁ ଆସିଥିଲା । ନ ହେଲେ ଆମ ଏଠିକା ଲୋକଙ୍କର ଟେଷ୍ଟ୍ ଯାହା...... ! ରମେଶ ଜାଣେ ଛବିଟାର ନାଁ ଅଛି ଆଉ ଫାର୍ମାଲିଟି ଭଳି ଲେଖା ହୋଇଛି 'କେବଳ ବୟସ୍କମାନଙ୍କ ପାଇଁ ।' ମୃଦୁଳା ହୁଏତ ନିଜକୁ ବୟସ୍କା ବୋଲି ମନେ କରୁଥାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ, ସେଥିରେ

ରମେଶର କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତା ବୋଲି ପିକ୍ଚର୍‌ଟାକୁ ନେଇ ଏତେ ମାତି ଉଠିବା ପସନ୍ଦ କରେନି ରମେଶ ।

ସେ ପଚାରିଲା—'ଆଉ କ'ଣ ବୁଝିବାର ଅଛି ?'

—'ଆଜି ?' ମୃଦୁଳା ଟିକିଏ ଭାବିଲା । କହିଲା—'ଥାଉ କାଲିକି ବୁଝାଇଦେବେ । ଆଜି ଭଲ ଲାଗୁନି ପଢ଼ିବାକୁ ।'

ରମେଶ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଉଠିଲା ।

ମୃଦୁଳା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲାପରି ପଚାରିଲା—'ଉଠୁଛନ୍ତି ଯେ ?'

—'ତମକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଆଜି ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ । ଆଉ ମୁଁ ଖାଲିଟାରେ ବସିବି କାହିଁକି ?'

ମୃଦୁଳା କଣ୍ଠରେ ଚପଳତା ଫୁଟାଇ କହିଲା—'ଖାଲି ଆପଣଙ୍କୁ ବସିବାକୁ କିଏ କହୁଛି ?……ଗପ କରିବା ।'

—'ନା, ମୋର ଅନ୍ୟକାମ ଅଛି ।' କହି ରମେଶ ଫେରିବାକୁ ଆରମ୍ଭକଲା ।

—'ସାର୍ !'

ଡାକରେ ପଛକୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଚାହିଁଲା ରମେଶ । ମୃଦୁଳାର ପାଟଳୀ ଓଠ ଦୁଇଟି ଥରୁଛି ।

—'ଆପଣ ସବୁବେଳେ ମତେ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?' ମୃଦୁଳାର ସ୍ୱରରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ।

ରମେଶ ହସିଲା । ସୁସ୍ଥ ସହଜ ହସ, କହିଲା—'ଜଣ୍ଡିସ୍ ହେଲେ ଦେହ ହଳଦିଆ ପଡ଼ିଯାଏ । ଆଖି ହଳଦିଆ ଦିଶେ । କିନ୍ତୁ ଜଣ୍ଡିସ୍ ରୋଗୀର ମନେହୁଏ ଦୁନିଆସାରା ହଳଦିଆ ହୋଇଯାଇଛି ।' ଆଉ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଫେରିଲା ରମେଶ । ବଡ଼ ବିରକ୍ତିକର । ଯେତେ ବାଜେ କଥା ! ଭଲ ଲାଗେନି ମୋଟେ । ଏଇ ମିଁ-ମିଁଆ ଢଙ୍ଗ । ଏଇ ସ୍ୱର୍ଗକାଢ଼ରେ ଛବି ।

ଘରକୁ ଫେରିଲା । ଅନ୍ୟ ଦିନ ଅପେକ୍ଷା ଆଜି ଫେରିଛି ଶୀଘ୍ର । ଅଶାନ୍ତ ମନ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି । ଭାବିଲା ବିଦ୍ରୂପ ନ କରି ବରଂ ମୃଦୁଳା ପାଖରେ ବସି କିଛି ସମୟ ଗପ କରିଥିଲେ କ'ଣ କ୍ଷତି ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଖାଲି

ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଝିଅ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରିବାକୁ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି—ଏମିତି ଭାବବାଦୀ ବୋକାମୀ । ମନେ ପଡ଼ିଲା ସରୋଜ କଥା । ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ନ୍ତୁ କିମ୍ବା ନ ପଡ଼ନ୍ତୁ—କେହି ଜାଣେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ହବୁ-ଡୁବୁ ହଉଛି ଏ କଥା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ପ୍ରେମ ପ୍ରେମ ସବୁ ବାଜେ କଥା । ବଡ଼ କଥା ହଉଛି ଦେହ । ତା'ପରେ ଗଣ୍ଡାକେତେ ଅମୃତ ସନ୍ତାନଙ୍କ ଜନ୍ମ । ସେତିକି ହେଲେ ହେଲା ।

ଆଜି ଦିନ ଭିତରେ ପୁଣିଥରେ ଭାବିଲା ସରୋଜ କଥା ସେ । ବହୁତ ଦିନହେଲା ଦେଖା ହୋଇନି ତା' ସାଙ୍ଗରେ ।

ପୁଣି କିଏ ଆସିଲା ଏତେ ରାତିରେ । ରମେଶ କୌତୁହଳୀ ହୋଇ-ଉଠିଲା ।

ଶୋଭା କହିଲା—'ଯା ହଉ ! ଫେରିଛନ୍ତି ତା'ହେଲେ ।'

ରମେଶ ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ଏତେ ରାତିରେ କୁଆଡ଼ୁ ଆସିଲା ଶୋଭା ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଭାବ ଗୋପନ କରି ତା କଥାର ଜବାବ୍‌ରେ କୌତୁକ କରି କହିଲା—'କ'ଣ ମନେ ହଉଛି ?'

ଶୋଭା ହସିଲା । କହିଲା—'ମନେ ଆଉ କ'ଣ ହବ ? ଆସିବା ଆଗରୁ ଭାବି ଭାବି ଆସୁଥିଲି ଆପଣ ଯଦି ନ ଆସିଥିବେ ତେବେ ଅସୁବିଧା ।

ରମେଶ କିଛି କହିଲାନି ।

ବସିଲା ଶୋଭା ଆଉଗୋଟେ ଚେୟାରରେ ।

—'ଆଜି ଟିଉସନ୍ ବନ୍ଦ ନା କ'ଣ ?'

—'ନା ବନ୍ଦ କରିବି ହବ ? ଯାଇଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଛାତ୍ରୀଙ୍କି ଭଲ ଲାଗିଲାନି ପଢ଼ିବାକୁ । କହିଲେ—ବସନ୍ତୁ ସାର୍ । ଗପ କରିବା ।'

ତା କହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ହସିଲା ଶୋଭା । ତା'ପରେ ଅଳ୍ପ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା—'ଏଇ ଯୋଡ଼ି ଚମତ୍କାର ରାତି—ଏଥିରେ କାହାକୁ ଭଲ ଲାଗିବ ବସି ପଢ଼ିବାକୁ ?'

ରମେଶ କିଛି ନ କହି ମୁହଁ ଫେରେଇଲା ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ । କଥାରେ କବିତାର ଗନ୍ଧ ଥିଲାପରି ମନେ ହୁଏତ । କିନ୍ତୁ ଶୋଭା ମୁହଁରେ କେମିତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମନେ ହେଲା ।

ଶୋଭା କିଛି ସମୟ ଦ୍ୱିଧା କରି ଡାକିଲା—'ରମେଶ ବାବୁ !'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ।

ଦେଖିଲା ଶୋଭା ତଳକୁ ମୁହଁକରି ବସିଛି । କିଛି କହିବ କି ନାହିଁ ।

ଅପେକ୍ଷା କଲା ସେ ।

—'ମତେ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେଇ ପାରିବେ ? କରଜ ଟଙ୍କା ।' ଶୋଭା ଭଙ୍ଗା ଗଳାରେ କହିଲା ।

ଏଇ ମଧୁର ପରିବେଶରେ ଟଙ୍କା ମାଗିବାଟା ନିହାତି ଖାପଛଡ଼ା ପରି ମନେ ହେଲା । ସେ କଥା ବୁଝିଲେ ଦୁହେଁ । ସେଇ ସକାଳେ ଭାବୁଥିଲା ଶୋଭା କହିବ କି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ନ କହି ରହି ପାରିଲାନି । ଯେମିତି ହେଲେ ଟଙ୍କା ତାର ଦରକାର । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଆସିଛି ରମେଶ ପାଖକୁ ଏତେ ରାତିରେ । ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା ଶୋଭା । ରମେଶକୁ ଚୁପ ହୋଇ ବସିବାର ଦେଖି ଚାହିଁଲା ବାଧ୍ୟହୋଇ ।

ଉଠିଲା ରମେଶ । ମନି ବ୍ୟାଗ ଖୋଲି ନୋଟ୍ କେତେଖଣ୍ଡ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଶୋଭା ହାତକୁ । ଚାହିଁଲା ପୁଣିଥରେ ଶୋଭା ରମେଶ ମୁହଁକୁ । ରମେଶର ମନେହେଲା ଶୋଭାର ମୁହଁରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ନିରାଟ ଶୂନ୍ୟତା । ସେ ମୁହଁର ରେଖାରେ—ଆଲୁଅ ପଡ଼ି ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଥିବା ଆଖି ଦୁଇଟିରେ କୌଣସି ଭାବ ନାହିଁ । ଭାଷା ନାହିଁ । ଖାଲି ଶୂନ୍ୟତା । ରିକ୍ତତା ।

ସେ ଆସି ବସିଲା ପୁଣି ନିଜ ଜାଗାରେ । ଭାବିଲା ଅନ୍ୟକେହି ଆସି ହଠାତ୍ ଟଙ୍କାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଥିଲେ ସେ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ଭାବିଥାନ୍ତା । ଦବାଟା ଉଚିତ ହବ କି ନାହିଁ ? କେମିତି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ଲାଗୁଛି । ସକାଳପାଇଁ

ରଖିଥିବା ସିଗାରେଟ୍ ଖଣ୍ଡକ ଲଗାଇ ସେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ଯାଇ ଝରକା ପାଖରେ ।

ରାତିଟା ବେଶ୍ ଚମତ୍କାର । ସେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଚାହିଁଲା ଶୋଭାକୁ । ତାକୁ ଚାହିଁବାର ଦେଖି ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସିଥିବା ଶୋଭା ଦେହରେ ଖେଳିଗଲା ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ । କିଛି କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ଶୋଭା । ରମେଶର ଭୟ ହେଉଥିଲା । କାଳେ ଶୋଭା ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ଭାବରେ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବ ।

କିନ୍ତୁ ନା । ଶୋଭା ଆଉ ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଲା ନି । ଅନ୍ତତଃ ଏତିକି ବୁଝିଲା ଭଳି ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ତାର ଯେ ସେ କଥା ଉଠାଇବା ଅର୍ଥ ଏଇ ଚମତ୍କାର ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିକୁ ତିକ୍ତ-ବିଷାକ୍ତ କରି ଡୋଳିବା ।

କହିଲା—'ଏ ଘରଟି ଆପଣଙ୍କର ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର !' କଣ୍ଠରେ ତାର ଇଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରଶଂସା ।

ରମେଶ ବୁଝିଲା ଶୋଭା ସହଜ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କହିଲା—ସୁନ୍ଦର ଆଉ କ'ଣ ? ତମେ ପ୍ରଥମ ଥରପାଇଁ ଦେଖିଲ ବୋଲି ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ମୋର କିନ୍ତୁ ରୀତିମତ ବିରକ୍ତି ଆସିଗଲାଣି ଘରଟାପ୍ରତି ।'

—'ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କୁ ଖରାପ ଲାଗୁଥିବ । କିନ୍ତୁ ମତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ଆଉ·····'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁଲା ।

ଶୋଭା ସହଜତା ଫୁଟାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି କହିଲା—'ଆଉ ଆପଣ ଏକା ରହୁଛନ୍ତି । ସେଇଥିପାଇଁ ଖୁବ୍ ଖରାପ ଲାଗୁଥିବ ।'

ହସିଲା ଏଥର ରମେଶ । କହିଲା—'ନା ତା ନୁହେଁ । ଏକା ରହିବା ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ଅନେକ ଦିନର । ବରଂ ଅନେକ ସମୟରେ ଅନ୍ୟର ଉପସ୍ଥିତି ସହ୍ୟ ହୁଏନି ।'

ସେ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା । ଏଗାରଟା । ନିଦ ଆସୁନି । କିନ୍ତୁ ଦେହ ମନରେ ତନ୍ଦ୍ରାଜଡ଼ିତ ଆଳସ୍ୟ । କହିଲା—'ଉଠ ଏଥର । ବହୁତ ରାତି ହେଲାଣି ।'

ରମେଶ କଥାରେ ଶୋଭା ଟିକିଏ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ । ଯେମିତି ସେ ରମେଶ କଥା ଶୁଣିନି । ସେଇଭଳି ଭାବରେ କହିଲା—'ମତେ ବି ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ ଏକା ରହିବାକୁ । ବାସ୍ତବିକ୍ ଏକୁଟିଆ ରହିବାରେ ଗୋଟାଏ ଆନନ୍ଦ ଅଛି ।'

ରମେଶ ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହେଲା । ବେଶୀ ଭାବପ୍ରବଣତା ଭଲ ଲାଗେନି ତାକୁ । ଅନ୍ଧାର ଘରେ ଭୂତ ଦେଖିଲାପରି—ଯେତେ ବାଜେ ଜିନିଷକୁ ବଢ଼ାଇ ଚଢ଼ାଇ ବଡ଼ ବୋଲି ଭାବିବାରେ ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ସୁଖ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ସେ ସୁଖର ? ସେ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା, ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ଶୋଭା କ'ଣ ଭାବୁଛି । ଉଠିବାର ନାଁ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ଥରେ 'ଉଠ' ବୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାନି ।

ଶୋଭା ଆରମ୍ଭ କଲା—'ଏଇ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଆଲୁଅଗୁଡ଼ାକ ନଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା । ରାତିଟା ଖାଲିରେ ଏମିତି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । କିନ୍ତୁ ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି ଏଇ ଆଲୁଅ ଗୁଡ଼ାକଯୋଗୁ ।'

ରମେଶ କ'ଣ କହିବ ଭାବି ପାଇଲାନି କିଛି । ଭାବପ୍ରବଣତା ବଢ଼ୁଛି ।

ଚାହିଁଲା ଟେବୁଲ ଉପରକୁ । ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ୍ ଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରଟା କେମିତି ଧୂଆଁଳିଆ ମନେ ହେଉଛି । ସ୍ଥୈର୍ଯ୍ୟ ରହୁନି । କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ରକମର ଚଞ୍ଚଳତା ।

ସେ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ଶୋଭା ବସିଛି ସେମିତି । କ'ଣ ଭାବୁଛି ।

ସେ ପୁଣିଥରେ କହିଲା—'ଶୋଭା ଉଠ ଏଥର । ରାତି ବେଶୀ ହଉଛି ।'

—'ରାତି ? ଓ !' କହି ସେ କ'ଣ ଭାବିଲା ଟିକିଏ । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବଚ୍ଛେଦ ଆସିଗଲା । କହିଲା—'ଆଚ୍ଛା ରମେଶ ବାବୁ, ମୁଁ ଯଦି ଆଜି ରାତିରେ ଏଇଠି ରହେ......' ସେ ଚାହିଁଲା ରମେଶକୁ ।

ରମେଶର ଗୋଲମାଳିଆ ମୁଣ୍ଡ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା ଯେମିତି । କହିଲା—'କାହିଁକି ? ରହିବାର ଦରକାର କ'ଣ ? ଭୟ ଲାଗିବ ଏକା ଯିବାପାଇଁ ?'

—'ଭୟ !' ଶୋଭାର କଣ୍ଠରେ ଭାସିଲା । 'ନା ଭୟ ମୁଁ କରେନା । କିନ୍ତୁ.....' ଶୋଭା କଥା ଅଧା ରଖିଲା ।

ରମେଶର ମନେହେଲା ଶୋଭାର ଓଠ କୋଣରେ ଖେଳୁଛି ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ହସ । ପୁଣି ସେଇ ଦେହ ଆଉ ମନର ପ୍ରସଙ୍ଗ । ଚହଲ ଉଠୁଛି ମନ । ଦେହର ପ୍ରତ୍ୟେକ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ସେଇ ପୁରୁଣା ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବତା ।

ସେ ଆଗେଇ ଗଲା ଅଳ୍ପ । ଚାହିଁଲା କିଛି ସମୟ ଶୋଭାକୁ । କହିଲା—
'ଆସ ।'

ତା କଥା କହିବା ଭଙ୍ଗିରେ ଅଳ୍ପ ଚମକିଲା ଶୋଭା ।

ହସି ଉଠିଲା ରମେଶ । ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ନ ହେଲେ ବି ଅଳ୍ପ ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ଥିଲା ସେ ହସରେ ।

—'ଆସ ।'

ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲା ଶୋଭା । ଦେହଟା ଥରୁଛି । ଏଇ ଗରମ ରାତିରେ ବି ଶୀତ ହେଲାପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ।

ଏଥର ହସିଲାନି ରମେଶ । ବରଂ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲାପରି କହିଲା—
—'ଏମିତି ଅସୁସ୍ଥ ମନ ନେଇ ତମର ବାହାରକୁ ବାହାରିବା ମୋଟେ ଉଚିତ ହୋଇନି ଶୋଭା । ଆସ ମୁଁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବି ତମକୁ ଘରେ ।'

ଶୋଭା ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟି ପରି ରମେଶର ପଛେ ପଛେ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖି ଯାଉଥିବା ଖାଲି ରିକ୍‌ସାଟାଏ ଅଟକିଲା ଟିକିଏ । ରମେଶ ସେ ଆଡ଼କୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପଛରେ ଶୋଭା ।

ରିକ୍‌ସାର ଦରକାର ନାହିଁ । ରକ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଣିକାରେ ଯୋଉ ଉତ୍ତାପ ସଞ୍ଚରିତ ହୋଇଛି—ଶୋଭା ପାଖରେ ରିକ୍‌ସାରେ ବସିଲେ—ବଢ଼ି ଉଠିବ ସେ ଉତ୍ତାପ । ଚାହିଁବ ପରିସମାପ୍ତି ।

ରାସ୍ତାଟା ଫାଙ୍କା । ରମେଶ ରିଷ୍ଟୱାଚ୍‌କୁ ଚାହିଁଲା । ବାରଟା ।

ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଶୋଭା । ଲୁହ ବାଧା ମାନୁନି । ଅନେକଦିନ ପରେ ସେ ପୁଣି ଆଜି କାନ୍ଦିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । କୋହ ବଢ଼ୁଛି । ଛୁଟୁଛି ଅଶ୍ରୁର ବନ୍ୟା । କିନ୍ତୁ ବେଦନା କମୁନି । ସେ କ'ଣ ଏଇଆ ଚାହିଁଥିଲା ? ହଠାତ୍ ଆଜି ତାର କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ? କେମିତି ଗୋଟାଏ ଖିଆଲ ଜାଗିଥିଲା ମନରେ । ଖେଳିବାର ଅଗ୍ରହ । ଭାବିଥିଲା ଅନେକ କିଛି । ହୁଏତ ତା'ଠାରୁ ଟିକିଏ ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇଲେ ରମେଶ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଉଠିବ । ଚାହିଁବ ତା'ଠାରୁ—ଯାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ ସୁବିଧା ପାଇଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଠାରୁ ଚାହେଁ । ତା'ପରେ ରମେଶକୁ ସେ ଅପମାନ ଦେଇଥାନ୍ତା । ଆଉ ରମେଶ କ୍ଷମା ମାଗିଥାନ୍ତା । ପୋଷା କୁକୁର ଭଳିଆପରି ଲୋଟି ଯାଇଥାନ୍ତା ତା ପାଦତଳେ । ଆଉ ତାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲି ଆସିଥାନ୍ତା ସେ ସଦର୍ପରେ । କିନ୍ତୁ ହେଲା ଠିକ୍ ତାର ଓଲଟା । ରମେଶ ତ ଚାହିଁଲାନି କିଛି ତା'ଠାରୁ । ବରଂ ବିଦ୍ରୁପ କଲା । କହିଲା, ମନ ତାର ଅସୁସ୍ଥ ।

ଲୁହରେ ତକିଆଟା ଓଦା ହୋଇଗଲାଣି ତଥାପି ସେ କାନ୍ଦୁଛି !

ଘଣ୍ଟା ମାରୁଛି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ । ରମେଶ ଖାଇସାରି ଫେରୁଥାଏ । ସାମନାରୁ ଆସୁଥାନ୍ତି ଗୋକୁଳବାବୁ । ଛତା ଟାଣି ଚପଲ ଖଟ୍ ଖଟ୍ କରି ଆଗେଇ ଆସୁଥାନ୍ତି ।

ସେ ପଶିଲେ ପୋଷ୍ଟଅଫିସ୍ ଭିତରେ । ରମେଶ ବି ଓହ୍ଲାଇଲା ସାଇକେଲ୍‌ରୁ । ଗଲାବେଳେ ପାସ୍‌ବୁକ୍‌କୁ ଟଙ୍କା କଇଥ୍ ଡ୍ର କରିବାପାଇଁ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ପାଖରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ମାସ ସରିବାକୁ ଆହୁରି ସାତଦିନ ବାକି ।

କାଉଣ୍ଟର୍ ପାଖରୁ ପାସ୍ ବହିଟା ନେଇ ଫେରୁଥିବେଳକୁ ଦେଖିଲା ଗୋକୁଳବାବୁ ଛିଡ଼ାହୋଇ ରୁମାଲ୍‌ରେ ମୁହଁ ପୋଛୁଛନ୍ତି ।

କହିଲେ—'ଏ ଯୋଉ ଖବର ହେଉଛି !'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମର୍ଥନ କଲା ତାଙ୍କ କଥାକୁ ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ରୁମାଲ୍‌ଟାକୁ ପକେଟରେ ଗୁଞ୍ଜି କହିଲେ—'ହଁ' ଗୃହହୀନ ଏ ଖବରରେ ବୁଲିଲେ ଏକାଥରେ ନିର୍ବାଣ ପାଇଯିବ ! ଆଉ କିଛି ନାହିଁ !'

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଆପଣଙ୍କ ସାଇକେଲ କ'ଣ କଲେ ?'

ଗୋକୁଳବାବୁ ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ବିକୃତଭାବ ଫୁଟାଇ ,କହିଲେ—ଫ୍ରିହୁଇଲ୍ ଭାଙ୍ଗିଛି ଯେ ଦେଇଛି ରିପେୟାର୍ କରିବାକୁ ।'

ଦୁହେଁ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କୁଆଡ଼େ ଯିବେ ?'

—'କୁଆଡ଼େ ଆଉ ଯିବାର ଅଛି ! ଅଫିସରୁ ଘର । ଘରୁ ଅଫିସ । ମଣିଷ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଆପଣ ବେଶ୍ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଅଛନ୍ତି !'

—'ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଆଉ କ'ଣ ? ବଡ଼ ଚିନ୍ତାତ ଏଇ ।' ରମେଶ ପେଟରେ ହାତ ମାରିଲା ।

—'ଗୋଟାକର ଚିନ୍ତା—ଚିନ୍ତା ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଆମ ଭଳି ଯଦି ଡଜନେ—ଦେଢ଼ ଡଜନ ପେଟ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଆନ୍ତା ତେବେ ବୁଝନ୍ତେ !' ଗୋକୁଳବାବୁ ଟିକିଏ ଅଟକିଲେ । ପୁଣି କହିଲେ—'ଖୁବ୍ ଭଲ କରିଛନ୍ତି ବାହା ନ ହୋଇ ।'

ରମେଶ ହସିଲା । କହିଲା—'କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ସୁଧୀରକୁ କହୁଥିଲେ—ବୟସ ହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ବାହାହୋଇ ପଡ଼ିବା ଉଚିତ !'

—'ସେ ପାଇଁ ବିଶେଷରେ । ବୁଝିଲେ ? କିନ୍ତୁ ତା' ବୋଲି ସମସ୍ତେ ବାହାହୋଇ ପଡ଼ିବେ—ଇଆର କୌଣସି ମାନେ ନାହିଁ ।'

ରମେଶ କହିଲା—'ତେବେ.....' ଅର୍ଥାତ୍ ଏଥର ମୁଁ ଯିବି ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲେ ।

ରମେଶ ସାଇକେଲ ଛୁଟାଇଲା । ଚମତ୍କାର ଲୋକ ଏଇ ଗୋକୁଳ ବାବୁ । ସବୁ କଥାରେ ହସ । ରସିକତା । ଜୀବନଟା ହସି ଖେଳି କଟାଇ

ଦେବାର ଶିକ୍ଷା ନେଇଛନ୍ତି ଯେମିତି ଜନ୍ମ ପରଠାରୁ । ଦୁଃଖରେ ବି ହସନ୍ତି ।

ଟାଇପ୍ ମେସିନ୍ଟା ଖଟ୍ ଖଟ୍ ହେଉନି । ସେ ଗୃହିଁଙ୍କ ଶୋଭା ନାହିଁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ବୋଧେ ତା' ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥିଲେ । କହିଲେ—'ଉସେଣ୍ଟି, ହୋଇଚି !'

ରମେଶ ନ ଜାଣିଲା ପରି ପଚାରିଲା—'କାହାର ?'

ବ୍ରଜବାବୁ ଆଖି ଠାରି ଟାଇପ୍ ମେସିନ୍ଟାକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲେ ।

ରମେଶ କିଛି ନ କହି ବସିଲା ଯାଇ ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ । ଭାବିଲା, କ'ଣ ହେଲା ଶୋଭାର ? କାଲି ସନ୍ଧରେ ତ ବେଶ୍ ଭଲ ଥିଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଭୁଲିଗଲା ସେ କଥା । ବୁଡ଼ିଗଲା ପୁଣି କାମରେ ।

ଆରତି ପଚାରିଲା—'ସାର୍, ଆଚ୍ଛା ଝିଅମାନଙ୍କର ବାହା ନ ହେଲେ ଚଳିବନି ?'

ରମେଶ ଅଳ୍ପ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା—'ହଠାତ୍ ?'

—'ହଠାତ୍ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଭାବେ ସେଇକଥା ଅନେକ ସମୟରେ ।'

ରମେଶ କହିଲା—'ଆଜି କାଲି ଅନେକ ଝିଅ ତ ବାହା ନ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି । ଚାକିରି କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାହା ନ ହେବ ବା କାହିଁକି ?' ସେ ବୁଝି ପାରିଲାନି ଏ ଭୂତ କାହିଁକି ଚଢ଼ିଲା ହଠାତ୍ ଆରତି ମୁଣ୍ଡରେ ।

ତା କଥା ଶୁଣି ଟିକିଏ ଚିନ୍ତାକଲା ଆରତି । କହିଲା—'ଏଇତ ଆପଣ କହିଲେ—ଅନେକ ଝିଅ ବାହା ନ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି ।'

ହସିଲା ହୋ ହୋ ହୋଇ ରମେଶ । —'ଓ, ମୁଁ କହିଲି !'

ଅଳ୍ପ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା ଆରତି । ରମେଶ ଯେମିତି ଭାବରେ ହସିଲା, ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ଲଜ୍ଜିତ ହେବ । କ'ଣ କହିବାପାଇଁ ସେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ କହୁଛି କ'ଣ । ରାଗ ବି ଖୁବ୍ ହେଉଛି ନିଜ ଉପରେ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଏ କଥା ପଚାରିବାର ଦରକାର କ'ଣ ପଡ଼ିଲା ?' କହି ସେ ଚାହିଁଲା ଆରତିକୁ ।

ଆରତିର ଆଖି ସେତେବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ପୃଷ୍ଠା ଉପରେ ନିବଦ୍ଧ । ସେ ଆଖି ନ ଉଠାଇ କହିଲା—'ଦରକାର ଆଉ କ'ଣ ? ଏମିତି ମନେ ହେଲା ପଚାରିଦେଲି ।'

ରମେଶ ବୁଝିପାରିଲା ଆରତି ସତ କଥାଟାକୁ ଲୁଚାଉଛି । ସେ ଚାହିଁଲା ଭଲଭାବରେ ଆରତି ମୁହଁକୁ । କିଛି ଅନୁମାନ କରି ହେଉନି । ତଥାପି ଏତିକ ସହଜରେ ବୁଝି ହେଉଛି ଯେ ଆରତିର କିଛି ଗୋଟାଏ କହିବାର ଅଛି ଯାହାକି ସେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁନ ।

ଭାରି ସ୍ନେହ କରେ ସେ ଏ ଝିଅଟାକୁ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୁବ୍ କମ୍ ଝିଅଙ୍କୁ ସେ ଏମିତି ଭାବରେ ଭଲ ପାଇଛି । ମନରେ ବେଦନା ଜାଗିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ପଚାରିବାକୁ ସାହସ ହେଲାନି । ସେ ଦିନ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ଆଜି ହୁଏତ ପୁଣି ତାରି ପୁନରାବୃତ୍ତି ହବ । କାନ୍ଦ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗେନି ।

କିନ୍ତୁ ପଚାରିବା ଆଗରୁ କହିଲେ ଆରତି ବୋଉ । ହାଣ୍ଡିଶାଳେ ବସି ବସି ରାନ୍ଧୁଥିଲେ । ରମେଶକୁ ଆସିବାର ଦେଖି ପିଢ଼ାଟାଏ ରଖିଦେଲେ ଦୁଆରବନ୍ଧ ଆରପାରିକୁ । କହିଲେ—'ବସ, ମୁଁ ଚା' କରି ଦଉଚି !'

ବସିଲା ରମେଶ । ଏମିତି ବସି ସେ ଅନେକ ସମୟରେ ଚା' ପିଏ । ଗପ କରେ । ଆରତି ବୋଉଙ୍କୁ ସେ ମା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଭାବି ପାରେନା । ସେଇ ସକାଶେ ସେ ସଙ୍କୋଚହୀନ । ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସେ ସବୁକଥା କହେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ । କେତେବେଳେ ଅଳି ବି କରେ । ଆଉ ଅନେକ ସମୟରେ ଭୁଲିଯାଏ ଯେ ସେ ଆରତିର ମା' । ତା ମା' ନୁହଁନ୍ତି ।

—'ତମେ ଶାମବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ରବିକୁ ଚିହ୍ନିଚ ?' ପଚାରିଲେ ଆରତି ବୋଉ ।

ରମେଶ କହିଲା—'ହଁ କାହିଁକି ?'

—'ଡାଆର ପାଇଁ ଆରତିର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଛି । ପିଲାଟି ଭଲ ନୁହଁ ?' ସେ ଚାହିଁଲେ ରମେଶ ମୁହଁକୁ ।

ରମେଶ ଭାବିଲା । ପ୍ରଭା ଭାଇ ରବି । ପ୍ରଭା ତା'ର ଛାତ୍ରୀ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଚିହ୍ନେ ସେ ପ୍ରଭାକୁ । ରବିକୁ ସେ ଜାଣେ । ଯଥେଷ୍ଟ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଭାବିଲା ସେ ବେଶ୍ ଭଲ ରକମ । ଇଏ ବଡ଼ ମୁସ୍କିଲ । ତମେ ଜାଣିଥିବ ଜଣକୁ । କିନ୍ତୁ ତା' ବିଷୟରେ କେହି ଜଣେ ଯଦି ତମକୁ ପଚାରି ଦେଲା—ବିଶେଷତଃ ଯଦି ତା' ସଙ୍ଗେ ପୁଅ କିମ୍ବା ଝିଅର ବାହାଘର କରିବାର ଥାଏ—ତେବେ ତମେ ତା' ବିଷୟରେ କହିବାପାଇଁ ପଡ଼ିଯିବ ଅଡୁଆରେ । କହିଲା—'ମୋର ବେଶୀ ଜଣାଶୁଣା ନୁହେଁ । ତେବେ ମୋ ଜାଣିବାରେ ପିଲାଟି ଭଲ ।'

ଆରତି ବୋଉ କହିଲେ—'ଆଉ ପିଲାଟି କି ଯୋଗ୍ୟ ?'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ।

ଆରତି ବୋଉ ଚା' ପିଆଲାଟା ବଢ଼ାଇଦେଲେ ତା' ହାତକୁ ।

ରମେଶ ପିଆଲାଟା ଓଠରେ ଲଗାଇଲା ।

ଆରତି ବୋଉ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି କହିଲେ—'ହେଲେ ଝିଅର ଜମା ମନ ନାହିଁ ।'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ଖାଲି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ।

ସେ ହଠାତ୍ କହିବାର ଭଙ୍ଗୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲେ । ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ଫୁଟି ଉଠିଲା ମମତାମୟୀ ସ୍ନିଗ୍ଧତା । କହିଲେ—'କହୁଛି—ପାଠ ପଢ଼ି ଚାକିରି କରିବ ।'

କଥାଟା ପରିଷ୍କାର ହେଲା ଏତେବେଳକୁ । ରମେଶ ବୁଝିପାରିଲା । କାହିଁକି ସକାଳେ ଏତେ କଥା ପଚାରୁଥିଲା ତାକୁ ଆରତି ।

ଶେଷ ନାହିଁ ଏ ସମସ୍ୟାର । କ'ଣ ଇଆର ସମାଧାନ ? ବୁଝି ପାରିଲାନି ସେ । ଜଣେ ଚାହୁଁଛି ବାହାହୋଇ ଶାନ୍ତିରେ ଘରସଂସାର କରିବ । ଆଉ ଜଣେ ଚାହୁଁନି ତା' ।

ବୀଣା ବସିଥିଲା ଚୁପ୍ ହୋଇ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଆଚ୍ଛା କହିପାରିବ ? ଜଣେ ଝିଅ କ'ଣ ଚାହେଁ ? ବାହାହୋଇ ଘରସଂସାର କରିବା—ନା ଚାକିରୀ କରି ଏକା ଏକା ଜୀବନ କଟାଇଦେବା ?'

—'କାହିଁକି ବାହା ହୋଇ ବି ତ ଝିଅମାନେ ଚାକିରୀ କରୁଛନ୍ତି ।' କହିଲା ବୀଣା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ତା ସତ । କିନ୍ତୁ କୋଉଟା ସେମାନେ ବେଶୀ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ?'

ବୀଣା ସ୍ମିତହାସ୍ୟ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'କେମିତି କହିବି ସେ କଥା ? ମୁଁ ତ ଆଉ ସାରା ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତିଟାକୁ ରିପ୍ରେଜେଣ୍ଟ୍ କରୁ ନା ।'

ଚାହିଁଲା ରମେଶ ବୀଣା ମୁହଁକୁ । ତା'ର ଓଠ କୋଣରେ ମୃଦୁ କୌତୁକ । ମନେହେଲା ଖାଲି କୌତୁକ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । କ'ଣ ଦରକାର ଥିଲା ବୀଣାକୁ ପଚାରିବାର ?

ବୀଣା ଅଳ୍ପ ହସି ଆରମ୍ଭ କଲା—'କାହିଁକି ପଚାରିଲେ ? ମାନେ......'

—'ନା ଯାହା ଭାବୁଛ ତା' ନୁହେଁ । ଏମିତି ମନେ ହେଲା ପଚାରି ଦେଲି ।'

'ଓ...' ବୀଣା କିଛିଏ ନୀରବ ରହି ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲା—'ଆପଣ ଏଥର ପସନ୍ଦ ମୁତାବକ ଝିଅଟିଏ ଖୋଜି ବାହାହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ନହେଲେ......'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ।

ବୀଣା ଓଠ ଉପରେ ଆସ୍ତେ ଜିଭଟା ବୁଲାଇ ଆଣି କହିଲା—'ନ ହେଲେ ଝିଅମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯେମିତି ଭାବରେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି କେତେବେଳେ ଯେ କ'ଣ ହବ କହି ହବନି ।'

—'ମୁଁ ବି ଭାବୁଛି ସେଇକଥା ।' ରମେଶ କହିଲା । କଣ୍ଠରେ ତା'ର କୃତ୍ରିମ ଚିନ୍ତିତ ଭାବ । —'କିନ୍ତୁ ଝିଅମାନେ ପସନ୍ଦ କଲେ ତ ହବ ।'

—'ପସନ୍ଦ କରିବେ ନିଶ୍ଚୟ !' ବୀଣା କଥାଟା ଲଘୁ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ବି ସେଇ ଲଘୁତା ଭିତରେ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ଗୁରୁତ୍ୱ ।

—'ମୁଁ ସେ ପସନ୍ଦ କରିବା କଥା କହୁନି । ସେମିତି ପସନ୍ଦ ତ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁତ ଝିଅ କଲେଣି । କିନ୍ତୁ......ମୁଁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଜଣକର ହୋଇ ରହିବି ଏଇଥା ବୋଧେ ଅନେକ ସହି ପାରିବେ ନାଇଁ ।'

ବୀଣା ସହଜ ଭାବରେ କହିଲା—'ସମୟରେ ସବୁ ସହି ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ପାରିବେ ନାଇଁ ?'

'କ'ଣ ?'

—'ଏଇ ଯୋଉ କହିଲେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଜଣକର ହୋଇ ରହିବା କଥା ।'

—'କାହିଁକି ?'

—'ସେ ସାହସ ଆପଣଙ୍କର ନାହିଁ ।' ବୀଣାର କଣ୍ଠରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବିଦ୍ରୂପ ।

ରମେଶ କିଛି କହିଲାନି । ଚାହିଁଲା ଖାଲି ବୀଣାକୁ ବୋକା ଭଳି । ଚାହାଣିରେ କୌତୁକ ଭାବ ଫୁଟାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କଲା । କିନ୍ତୁ ତା' ପରିବର୍ତ୍ତେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ନିର୍ବୋଧତା ।

ବୀଣା ବିଷଣ୍ଣ ହସ ହସିଲା ।

ରମେଶ ଭାବୁଥିଲା କିଛି କହିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନେହେଲା କ'ଣ ଲାଭ ପ୍ରତିବାଦ କରି । ଯାହା କିଛି ଭାବୁଛି ଭାବୁ ବୀଣା । ତା ବିଷୟରେ ମନକୁ ମନ କିଛି ଗୋଟାଏ ଭାବି ଗୋଟାଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବୋଲି ମନେକରି ଯଦି ମନରେ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି ପାଉ । ...ଇଏ ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା । ଦେହ ଆଉ ମନର ସେଇ ପୁରାତନ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ଭଲ ଲାଗୁନି ତାକୁ ଆଉ ସେସବୁ ।

ବୀଣା ବାହାରିଯିବା ପରେ ପରେ ଟିକ୍ ଆସିଲା ସରୋଜ । କେମିତି ଗୋଟାଏ ପୁଲକରେ ଭରିଗଲା ମନ । ଅନେକ ଦିନ ହେଲା ଦେଖା ହୋଇନି ସରୋଜ ସଙ୍ଗେ ।

ରମେଶ ରହସ୍ୟ କରି କହିଲା—'ତେବେ ବଞ୍ଚିଛୁ ତୁ ?'

ସରୋଜ ରହସ୍ୟଭରା କଣ୍ଠରେ ଜବାବ ଦେଲା—'ମୋର ମଧ୍ୟ ସେଇ ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି ଅନେକ ସମୟରେ ! ହଁ—ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇ ସିଏ ଗଲେ ?'

ରମେଶ ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲା—'ଶଶୀ ।'

—'ଶଶୀ ! କିଏ ? ତାଙ୍କ ଝିଅ ନା ଭଉଣୀ ?' ସରୋଜର ଗଳାରେ ବିସ୍ମୟ ।

—'ନିଜେ ।' ରମେଶର ଗଳାରେ କୌତୁକର ଆଭାସ ।

—'ନିଜେ ! କେଉଁ କ୍ଲାସରେ ପଢୁଛି କହିଲୁ ?'

ରମେଶ ସହାସ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲା—'ଆଉ ପଢୁନି । ଆଗେ ପଢୁଥିଲା । ଏବେ ପଢ଼ାଉଛି । ଗାର୍ଲ୍ସ ସ୍କୁଲରେ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍ ଟିଚର୍ ।'

—'ଓ, ତେବେ ଭଲ ।' କହି ବସିଲା ସରୋଜ ।

—'ଏତେ ଦିନ ହେଲା ଥିଲୁ କୋଉଠି ?' ପଚାରିଲା ରମେଶ

—'ଏଇ ପୃଥିବୀର ଗୋଟାଏ କୋଣରେ ।' କହିଲା ସରୋଜ ଲଘୁ ସ୍ୱରରେ । ଗୋଡ଼ରୁ ଜୋତା ନ ଖୋଲି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା ସେ ବିଛଣା ଉପରେ ।

ରମେଶ କହିଲା—'ଏ—ଜୋତା ବାହାର କରିଦେ !'

ସରୋଜ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ କହିଲା—'ଥାଉ କିଛି କ୍ଷତି କରିବନି ।' ସେ ପାଦ ଦି'ଟା ଖଟ ଉପରୁ ତଳକୁ ଝୁଲାଇ ଦେଲା ।

—'ମୁଁ ଆଜିକାଲି ରହୁଛି ଲେବର କଲୋନିରେ ।'

—'କାହିଁକି ଘରେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ହେଲା ?'

ସରୋଜର ଚଉଡ଼ା କପାଳଟା ଅଳ୍ପ ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲା ।

—'ଘରକଥା କହନା ଆଉ ! ମାଉଁ କଥାତ ଜାଣିଛୁ ? ଯେତେ ଥଣ୍ଡା ମିଜାସ୍ ଲୋକ ହେଲେ ବି ତାକୁ ପାଗଳ କରିଦେବ ମାଉଁ ଆମର ! ଅଉ ଗାଁରୁ-ଚାଲିପାନ୍ତି କରିଦେବ ପାଇଁ । ସେଠି କୋଉ ଅଛି ! ତା ଅପେକ୍ଷା ମାଉଁ ଢେର ଭଲ ! ମାଉଁ ଉପରେ ରାଗିଲେ ସିଏ ବି ରାଗିବ । ଗାଳିଦେବ । କିନ୍ତୁ

ବୋଉ ପଦେ କିଛି କହିଲେ—ସରିଲା । ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ଉଠି ଚାଲି ଯିବ । କିଏ ପାରେ ଏତେ ମାନ ଅଭିମାନକୁ ?'

ରମେଶ ହସି କହିଲା—'ସେଇ ଭୟରେ ଘର ଛାଡ଼ିଲୁ ?'

—'ନା, ଖାଲି ଭୟରେ ନୁହେଁ । ମୋର ଦରକାର ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ବହିଟାଏ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ମ୍ୟାଟେରିୟାଲ ଦରକାର । ଖାଲି ଅନ୍ଦାଜ କରି କଲମ ଚଳେଇଲେ ତ ହବନି ! ବହିଟାରେ ରିୟଲିଜମ୍ ଫୁଟାଇବାକୁ ହେଲେ ଯୋଉମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଲେଖୁଛି ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅନେକ କଥା ଜାଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'

ରମେଶ କିଛି କହିଲାନି । କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାଦିନରୁ ସରୋଜର ଖିଆଲ ହେଲା ଲେଖକ ହବା । ତା' ଲେଖା ଯେ ଠିକ୍ କୋଉ ଧରଣର ସେ କଥା କହି ପାରିବନି ରମେଶ । କିନ୍ତୁ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଛି ତାର । ଆଉ ସରୋଜର ହେଲା 'ସାହିତ୍ୟ-ରୋଗ' । ଘରୁ ପଇସା ସାରି ଦି'ଖଣ୍ଡ ବହି ବି ଛପେଇଲାଣି । କପି ଦି' ଖଣ୍ଡ ଦେଇଥିଲା ତାକୁ । ସମୟ ଅଭାବରୁ ବହି ଦି'ଟାର କେତେ ପୃଷ୍ଠା ପଢ଼ି ରଖି ଦେଇଛି ସେ । ସରୋଜ କଥା ଶୁଣି ତା' ଓଠ କୋଣରେ ମୃଦୁ ହସ ରେଖା ଖେଳିଗଲା ।

ସରୋଜର ଦୃଷ୍ଟି ଏଡ଼ାଇଲାନି ସେ ହସ । ସେ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା—'ଆଜି ତୁ ହସୁଚୁ ! କିନ୍ତୁ ଦେଖିବୁ ସେ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ସାହିତ୍ୟରେ ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ।'

ରମେଶ ସ୍ୱର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି କହିଲା—'କେତେ ବାଟ ଆଗେଇଲାଣି ତୋ ଲେଖା ?'

—'ଖୁବ୍ ବେଶୀ ନୁହଁ । ଘର ଛାଡ଼ିଲି ନିର୍ଜନରେ ବସି ବହିଟା ଶେଷ କରିବି ବୋଲି, କିନ୍ତୁ ସେଠି ବି ସେଇ ବିପଦ !' ସରୋଜ ବିରକ୍ତିରେ ଓଠ କାମୁଡ଼ିଲା ।

ରମେଶ କୌତୂହଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ସରୋଜ ମୁହଁକୁ ।

ସରୋଜ ସହଜ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା—'ସେ ବିପଦକୁ ଅତି ସହଜରେ ଦୂର କରି ହବ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟାଟା ଏମିତି ଝିଅ ଯେ ତାକୁ ଜାଣିକରି ପଛେ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନା ।'

ରମେଶ ହସିଲା ମଧୁର ହସ । ସରୋଜର କଥାରେ ରୋମାନ୍ସର ଇଙ୍ଗିତ । ପଚାରିଲା—'ସମସ୍ୟା କିଏ ?'

—'ଝିଅଟିଏ । ବୟସ ବାଇଶ ବର୍ଷ । ଦେଖିବାକୁ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ଖୁବ୍ ହସେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା କରେ । ଆଉ ଚରିତ୍ର ଯେ ଖୁବ୍ ଭଲ ସେ କଥା କହି ହବନି ।'

—'ତା'ହେଲେ ପଡ଼ିଲୁ ଏତେ ଦିନ ପରେ...' ରମେଶ କଥା ଅଧା ରଖି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

—'ଧେତ୍, ସେ ସବୁ ବାଜେ କଥା । ଖାଲି ବାୟୋଲଜିକାଲ୍ ଅର୍ଥ ଛଡ଼ା କିଛି ନୁହେଁ । ମାନେ.....'

—'ଥାଉ ବୁଝିଲି ।' ବାଧା ଦେଲା ରମେଶ ।

ସରୋଜ ଘରର ଛାତ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିରଖି ପଚାରିଲା—'ଆଉ ଏଥି ଭିତରେ ନୂଆ କିଛି ଜୁଟିଲାଣି ?'

ରମେଶ କୃତ୍ରିମ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତି ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲା—'ଆଉ ଦରକାର ନାହିଁ ନୂଆ । ଏଇ ପୁରୁଣାରେ ମଣିଷ ନାକେଦମ୍ ହେଲାଣି ! ପୁରୁଣାଙ୍କ ହାତରୁ ଗଲେ ରକ୍ଷା !'

—'କିନ୍ତୁ ଗଲେ ତ ! ହେଲେ ବାହାଦୁରୀ ଅଛି ତୋର । ତୁ ଯେମିତି ଭାବରେ ମ୍ୟାନେଜ୍ କରୁଛୁ—ସିଏ ଖାଲି ତୋରି ଭଳି ବ୍ୟଭିଚାରୀ କୁ ପୋଷାଏ । କିନ୍ତୁ ମୋ ଭଳି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଲୋକ ଦିନଠୁ ଚିତ୍‌ପଟାଙ୍ଗ୍ ମାରିଲାଣି ।'

ରମେଶ ନ ଶୁଣିଲାପରି ଝରକାବାଟେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲା ।

—'ସିଗାରେଟ୍ ରଖିଚୁ ?'

—'ନା ।'

ସରୋଜ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ପରି ଘରର ଚାଳପଟେ ଆଖି ବୁଲାଇ କହିଲା—'ଆଉ ଚା'ର ତ ଧାର ଧାରୁନ ତୁ !'

—'ମୁଁ ଚା' ଖାଏ କିନ୍ତୁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ନୁହେଁ ।'

—'ଭଲ, ଏକାଥରେ ନିରାସକ୍ତର ଲକ୍ଷଣ । ମୁଁ କରୁଛି କିନ୍ତୁ ମୋର କରିବାରେ କୌଣସି-ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ ।'

ସରୋଜ ଉଠିଲା । ଦେହରେ ଆଳସ୍ୟ ।

—'ଉଠିଲୁ କାହିଁକି ?'

ସରୋଜ ଅଳସ ଭଙ୍ଗି କହିଲା—'ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନି । ଟିକିଏ କିଛି ଷ୍ଟିମୁଲାଣ୍ଟ ର ଦରକାର ପଡ଼ୁଛି ।'

ସରୋଜ ପଛେ ପଛେ ବାହାରକୁ ଆସିଲା ରମେଶ ।

—'କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଆସିବୁ ଲେବର କଲେଜ ଆଡ଼େ ?'

ରମେଶ ଅଳ୍ପ ଚିନ୍ତିତ ଭାବରେ କହିଲା—'ସମୟ ହେଲେ ତ !'

ସରୋଜ ଦାର୍ଶନିକ ଭଙ୍ଗି କହିଲା—'ସମୟ କ'ଣ କେବେ କାହାର ହୁଏ ? ଖାଲି ସୁଯୋଗ ଦେଖି ସମୟ କରିନେବା ଦରକାର । ନହେଲେ ସମୟ ଚାଲିଯିବ । ତମେ ଭାବୁଥିବ—ସମୟ ମିଳୁନି ।'

ରମେଶ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚାହିଁଲା ସରୋଜ ମୁହଁକୁ । ଆଖି ନଚାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

—'ତେବେ ଆସିବୁ ।'

ସରୋଜ ମନ୍ଥର ଗତିରେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଠେସ୍ ହୋଇଥିବା ସାଇକେଲ ଧରି ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ ।

ମିନି ଆଉ ରାଧା ବର୍ଷକର ବଡ଼-ସାନ, କିନ୍ତୁ ଦୁହେଁ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ଏକା କ୍ଲାସ୍‌ରେ । ମିନିଟା ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ଫେଲ୍ ହୋଇ ପଢ଼ୁଛି ରାଧା ସାଙ୍ଗରେ । ଦୁଇଟିଯାକ ସମାନ ଗଧ । ପାଠ ବେଳକୁ ବୁଦ୍ଧି ବାହାରିଯାଏ ମୁଣ୍ଡରୁ, କିନ୍ତୁ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ବେଳକୁ ସବୁତକ ବୁଦ୍ଧି ଆସି ଜମା ହୁଏ ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ।

ରମେଶ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଖୁବ୍ । କିନ୍ତୁ ପଢ଼ିବାଟା ହେଲା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୁଇନାଇନ୍ ଗିଳିବା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ଆଖି କାନ ବୁଜି କିଛି ସମୟ ବସି ପଢ଼ି ଦେଲେ କାମ ଶେଷ !

ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରମେଶର ଜଣା ଶୁଣା ଅନେକ ଦିନର । ପ୍ରଥମେ ସେ ପଢ଼ାଉଥିଲେ ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଅନୁକୁ । ଅନୁ ଦି'ବର୍ଷ ତଳେ ବାହା ହୋଇଗଲା । ପ୍ରଥମେ ସେ ଯେତେବେଳେ ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଥିଲା ପଢ଼ାଇବାକୁ—ସେ ପ୍ରାୟ ସାତ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଅନୁ ମାଇନର୍ ପାସ୍ କରି ମାଟ୍ରିକ୍ କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ଆଉ ଯୋଉ ବୟସରେ ଝିଅମାନେ ପୁଅମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅନେକ ବେଶୀ ବୁଝିପାରନ୍ତି ସେ ବୟସ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ ।......ସେତେବେଳେ ଅନୁବୋଉ ସୁବିଧା ପାଇଲେ ଆସି ଦୁଆର ମୁହଁରେ କାନ ପାତି ଶୁଣୁଥିଲେ । ଝିଅ ସ୍କୁଲ୍ ପଢ଼ା ପଢ଼ୁଛି ନା ଅନ୍ୟ ପଢ଼ା ପଢ଼ୁଛି ? ସନ୍ଦେହ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଝିଅର ମା'କୁ ଅନେକ ବିଷୟରେ ସାବଧାନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । କାରଣ ସେ ମା' । ଝିଅ ଅପେକ୍ଷା ଅଭିଜ୍ଞତା ତାଙ୍କର ବେଶୀ । ଝିଅର ବୟସ କମ୍ । ଭଲ-ମନ୍ଦ ବୁଝିବାର ବୟସ ଆସିବାକୁ ଡେରି ଥାଏ । ସେଇ ସକାଶେ ସେ ଆଗପଛ ନ ବିଚାରି ଶିଉଳୀ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକାଇବ । ପଡ଼ି ଜଖମ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ମା' ହୁସିଆର୍ ନ ହେଲେ ହେବ କିଏ ? ଝିଅ ଟୋକା ହୋଇଥିଲେ କିଛି ଭାବିବାର ନଥିଲା । ଟୋକା ପିଲା, ଯାଉ ଯାଉ ଗୋଡ଼ ଖସି ପଡ଼ିଗଲା ତ ଦେହରୁ ଧୂଳି ଝାଡ଼ି ଦେବେ କି କୋଳେଇକାଖେଇ ବୁଝାଇ ଦେବେ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଝିଅର ଗୋଡ଼ ଖସିଲେ ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଖୁଣଟା ଚାଲ କାଳକୁ ରହିଯିବ ।

ସେତେବେଳରୁ ମାଷ୍ଟର-ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଯାଇ ଅନୁ ସଙ୍ଗେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥାଏ ଗୋଟାଏ ସହଜ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା । ଅନୁ ଦିନେ କହିଲା, ସେଇ କଥା । ରମେଶ ହସିଥିଲା । ତା'ର ନିଜର ବି ବୟସ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଅନୁ ବୋଉଙ୍କର ନିରର୍ଥକ ସନ୍ଦେହ ତା' ମନରେ କୌତୁକ ଜଗାଇଥିଲା ଖୁବ୍ । ଏଇ କଥା ନେଇ ଅନୁ ଆଉ ରମେଶ ଅନେକ ହସିଛନ୍ତି ।

ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ପ୍ରାୟ ଯାହା ହୁଏ । କୌଣସି କଥା ତଳେଇ ଭାବିବାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥାଏ । ଖାଲି ଉପର ଠାଉରିଆ କରି ଦେଖି ଆମୋଦ କିମ୍ବା ଦୁଃଖ ପାଇବାକୁ ହୁଏ ।

ତେବେ ବର୍ଷକ ପରେ ସେ ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହେଲା ଅନୁ ବୋଉଙ୍କ ମନରୁ । ଖାଲି ଅନୁ ନୁହେଁ—ଅନୁ, ରାଧା, ମିନି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଗ୍ଧରେ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି ରମେଶ ପାଖରେ । ରମେଶ ପଢ଼ା ବୁଝାଇବା ପାଠରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା—ମିନି କ'ଣ ଠାରୁଛି ରାଧାକୁ । ରାଧା ବି ତା'ର ଜବାବ ଦଉଛି ଠାରରେ । ସେ ଡାକିଲା—"ଏ ମିନି ! ପଢ଼ୁନୁ କ'ଣ କରୁଚୁ ?"

ମିନି ନ ଜାଣିଲା ପରି ବସିଲା ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ।

—'କ'ଣ ଠାରୁଥିଲୁ ?'

—'କାଇଁ—କିଛି ନାହିଁତ ।' ମିନି ବେଶ୍ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ମିଛ କହିଲା ।

ରାଧା କହିଲା—'ଏ କଣସୁଖ ଆମକୁ ହିଁସିଙ୍ଗ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲେ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ।'

—'ବୁଝିଛୁ ତ ଆଉ ପଚାରିଲ କାହିଁକି ?'

ମିନି କହିଲା—'ମୁଁ ନାହିଁ କରୁଥିଲି । ସେଇ କହିଲା ସାର୍‌ଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝିବା ଆଉଥରେ ।' ସେ ହାତ ଠାରି ଦେଖାଇଲା ରାଧାକୁ ।

ରାଧା କହିଲା—'ହିଁସିଙ୍ଗ' ଯାହା ତ ବୁଝାଉଛନ୍ତି ! ଖାଲି ପ୍ରେମ !' ସେ ଓଠ ବଙ୍କାଇଲା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ହିଁସିଙ୍ଗ'ଙ୍କୁ ପରେ ସମାଲୋଚନା କରିବ ! ପଢ଼ିସାର ଆଗେ ।'

କିନ୍ତୁ ରାଧାର ଥରେ ଗପିବାର ଆଗ୍ରହ ଜାଗିଲେ ତାକୁ ଅଟକାଇ ରଖିବା ମୁସ୍କିଲ୍ ।

ସେ କହିଲା—'ଶୁଣନ୍ତୁ ଆଗେ—କେମିତି ମଜା । ହିଁସିଙ୍ଗ ଯେମିତି କ୍ଲାସକୁ ଆସିବେ ଆଉ ଚାହିଁବେ ଭେଖାକୁ । ପଚାରିବେ—'ମାମୁଁ ଅଛନ୍ତି ?'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ଖାଲି ବୋକା ଭଳି ।

ମିନ ପଚାରିଲା—'ରେଖାର ମାମୁଁଙ୍କୁ ଦେଖିଛନ୍ତି ? ସେଇ ଯିଏ ହାତରେ ଚାବି ରିଂଟା ଧରି—ଗୁଞ୍ଜରେ ଗୋଲାପଫୁଲ ଖୋସି ଆମ ସ୍କୁଲ୍ ପାଖେ ସବୁଦିନ ଯାଆନ୍ତି । ସବୁବେଳେ ଚାବିଟାକୁ ଅଙ୍ଗୁଠିରେ ଘୁରାଉଥାନ୍ତି ।'

ମିନ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିବା ଭଳି କୌଣସି ଲୋକଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ମନେ ପଡ଼ିଲାନି ରମେଶର । ସେ କହିଲା—'ଦେଖିଥିବି । କିନ୍ତୁ ମନେପଡ଼ୁନି ଠିକ୍ ।'

ରାଧା ବିରକ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲା—'ସାର୍, କେମିତି ଜାଣିବେ ? ଆମକୁ ସିନା ରେଖା ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇଛି ବୋଲି ଆମେ ଜାଣିଥାଏଁ । ହଁ,—ଶୁଣନ୍ତୁ । ଏମିତି ସବୁଦିନ ପଚାରୁଥିଲେ । ଦିନେ ରେଖା କହିଲା—'ଆପଣଙ୍କର ତ ମାମୁଁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସବୁଦିନ ଦେଖା ହଉଛି । ଆଉ ମତେ ସବୁବେଳେ ପଚାରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?' ହିଁସିଦି' ଏକାଥରେ ଚୁପ୍ ।' କହି ସେଇ ସମୟର ଘଟଣାକୁ ମନେ ପକାଇ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ରାଧା । ମିନ ବି ଯୋଗ ଦେଲା ସେ ହସରେ । ରମେଶକୁ ମୋଟେ ହସ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ସେ ବାଧ ହୋଇ ମୁରୁକେଇ ହସିଲା । ରାଧା ହସ ବନ୍ଦ କରି ପୁଣି କହିଲା—'ଆଉ ନହେଲେ—ସବୁ ଦିନ ତ ଦେଖୁଛୁ ତାଙ୍କୁ । ପୁଣି ପଚାରୁଛୁ କେମିତି ?'

ମିନ ପ୍ରତିବାଦ କଲା—'ସବୁ ଦିନ କୋଉଠି ? ଖାଲି ମିଛ କଥା ସାର୍ ! ରେଖାର ମାମୁଁ ତ ଆର ମାସ ଭିତରେ ପନ୍ଦର ଦିନ ଟୁର୍ କରିବାକୁ ଯାନ୍ତି ।'

ରାଧା କହିଲା—'ପନ୍ଦର ଦିନ ଟୁର୍ କରିବାକୁ ଗଲେ ଆଉ ତ ପନ୍ଦର ଦିନ ରହନ୍ତି ପୁଣି । ସେଇ ପନ୍ଦରଦିନ ଯାଉତ ହିଁସିଦି' ସବୁଦିନେ ଯାନ୍ତି ତାଙ୍କ ଘରକୁ, ଫେରନ୍ତି ସଞ୍ଜ ହେଲେ ।' ରାଧା ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଚାହିଁଲା ମିନ ମୁହଁକୁ ।

ରମେଶ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା । ଅଫିସ ଯିବା ସମୟ ପାଖେଇ ଆସୁଛି ।

ସେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । କହିଲା—'ଦିନଟା ଖାଲି ଗପରେ ଗଲା । ପଢ଼ା ମୋଟେ ହୋଇନି ! ଏମିତିକା ପଢ଼ିଲେ ଯାହା ପାସ୍ କରିବ ଜଣା ଅଛି ।'

ରାଧା ଭଲ ପିଲାଟି ପରି କହିଲା—'ସେଥିପାଇଁ ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ ?'

—'ଆଉ କିଏ କ'ଣ କରନ୍ତା ? ତମେ ଗପୁଥିଲ ନା ଆଉ କିଏ ଗପୁଥିଲା ?' ହସି ପଚାରିଲା ରମେଶ ।

ରାଧା ସେମିତି ଆଗ ପରି କହିଲା—'ଆପଣ ଶୁଣୁଥିଲେ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଭାବିଲି ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ସେଇ ସକାଶେ କହିଲି ।'

ତା କଥାରେ ହସି ଉଠିଲା ରମେଶ ।

ସେଇ ରାତିଠୁ ଶୋଭା କେମିତି ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ରମେଶ ଫାଇଲଟା ରଖିଦେଲା ଶୋଭାର ଟେବୁଲରେ । କହିଲା—'ଏଇଟା ଅର୍ଜେଣ୍ଟ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାଢ଼େଇ ଦିଅ !'

ଶୋଭା ମୁହଁ ନ ଉଠାଇ ସେମିତି ଆଗପରି ଟାଇପ୍ କରିଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ରମେଶ ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା ଥରେ ଶୋଭାକୁ । ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛି ଶୋଭା ।

ସେ ଫେରିଲା ପୁଣି ନିଜ ସିଟ୍‌କୁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—'କ'ଣ କହୁଛ ରମେଶ ? ବାହାର ଚେହେରା ଦେଖି କେବେହେଲେ ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ପାରିବନି । ଆଉ କାଲି ବି ହୋଇଛି ସେଇଆ । ଚରିତ୍ର ବୋଲି କିଛି ଗୋଟାଏ ଅଛି ନା କ'ଣ ? ଯେତେ ଝିଅଙ୍କୁ ଦେଖୁଛ ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି—ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଫେସନ୍ ଦେଖାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି କି ଚାକିରି କରୁଛନ୍ତି—କିଏ ସେଥିରୁ କଟଣ ହେଲେ ଭଲ ଥାନ୍ତା ? ସେଇମାନଙ୍କର ପୁଣି ତମେ ଚରିତ୍ର ଖୋଜିବ । ଛିଃ !'

ଆଗରୁ କୋଉ ବିଷୟ ପଢ଼ିଥିଲା ଜାଣେନା ରମେଶ । ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଏଇ ଧରଣର ମନ୍ତବ୍ୟ କରିବାରେ କୌଣସି କାରଣ ଥିବ । ସେ କିଛି ନ ଭାବି ବିଦ୍ରୁପ ଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ତେବେ କହୁଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଖରାପ ? ଆମ ମା'-ଭଉଣୀ-ଝିଅ ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ ଚରିତ୍ରହୀନା ?' ସେ ଚାହିଁଲା ସିଧା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ରମେଶର ଏଇ ବିଦ୍ରୁପରେ ଦବିଲେ ଟିକିଏ । ପୁଣି ବୀର ବିକ୍ରମରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ବାହାରିଥିଲେ, ଏଇ ସମୟରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ହାକିମ । ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବୟସ କମ । କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଚାଲିଚଳନ ସବୁଥିରେ ସ୍ମାର୍ଟନେସ୍ । ତାଙ୍କ ଉପରେ ନଜର ପଡ଼ିବାମାତ୍ରେ ବ୍ରଜବାବୁ ଉଦ୍‌ଗତ ବାକ୍ୟବାଣକୁ ସମ୍ବରଣ କରିନେଇ—ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତ ପରି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଲେ । ତାଙ୍କ ଉପରୁ ହାକିମଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରି ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ଶୋଭା ଉପରେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଲା । ତା'ପରେ ପୁଣି ଘୂରିଲା । ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା ଘର ସାରା ।

ମନେ ମନେ ହାକିମଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲା ରମେଶ । ଯା'ହେଉ ଖୁବ୍ ବଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ । ନ ହେଲେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ସେପଟୁ ଚିଠି ଦେଲାଣି ଗୌରୀ । କିନ୍ତୁ ଆଜଯାଏ ତାର ଜବାବ ଦିଆ ହୋଇନି । ରମେଶ ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସବୁଥର ପରି ସେଇ ଏକା ଢଙ୍ଗର ଜବାବ । ଖୋଲା ଖୋଲି ଭାବରେ ନାହିଁ କରିବା ନାହିଁ । ବରଂ ଚତୁରତାର ସହିତ ପ୍ରସଙ୍ଗଟାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବ ।

ଆସିଲା ଲତୁ । ପବନରେ ଉଡ଼ୁଛି ମୁଣ୍ଡର ଅଲରା ବାଳ । ପାଦ ଦି'ଟା ଧୂଳିରେ ଭରା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ଆ, ବସ ।'

ଲତୁର କିନ୍ତୁ ଖିଆଲ ନାହିଁ ସେ କଥାକୁ । ସିଏ କ'ଣ ଆସିଛି ବସିବା ପାଇଁ ଯେ ବସିବ । ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ସେ ରମେଶ ପାଖରେ ।

ଚିଠି ଲେଖା ବନ୍ଦ କରି ମୁଣ୍ଡରେ ତାର ହାତ ରଖିଲା ରମେଶ । ପଚାରିଲା—'କ'ଣ ?'

ଲବୁର ଆଖିରେ ଦୁଷ୍ଟାମୀର ଝଲକ । କହିଲା—'ମୁଁ କ'ଣ ଧରିଚି କହିଲ ?' ସେ ଅଳ୍ପ ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ହାତର ମୁଠା ଦେଖାଇଲା ।

ରମେଶ ଅଳ୍ପ ଭାବିବାର ଛଳନା କରି କହିଲା—'ହଁ, ହେଲା ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ।'

—'କି ଜିନିଷ କୁହ ।'

—'ରହ କହୁଛି……' ରମେଶ ପୁଣି ଥରେ ଭାବିବାର ଛଳନା କଲା ।

—'ଖାଇବ ତମେ ?' ଲବୁ ପଚାରିଲା । ଆଉ ତାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ।

—'କ'ଣ ?'

—'ଯା' ହେଲେ ତମେ ଖାଇବ କି ନାହିଁ ଆଗ କହ ?'

ରମେଶ ହସିଲା । କହିଲା—'ଖାଇବା ଜିନିଷ ହୋଇଥିଲେ ଖାଇବି !'

ଲବୁ ମୁଠା ଖୋଲିଲା । ମୁଠା ଭିତରେ ଥିବା ଲେଗୃକୋଗୃ କାଗଜ ପୁଡ଼ିଆଟି ଖୋଲିଲା । ଦୁଇଟି ଛୋଟ ଛୋଟ ଚନ୍ଦୁଲି ଗୁଳା ।

ସେ ପୁଣି ଥରେ ପଚାରିଲା—'ସତରେ ଖାଇବଟି ?'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା । କହିଲା—'ଦେ ।'

ସେ ଲବୁ ହାତରୁ ଗୋଟିଏ ଗୁଳା ନେଇ ପାଟିରେ ପକାଇଲା ।

ଚୁହିଁଥାଏ ଲବୁ । ଆଖିରେ ତାର ଅକୃତ୍ରିମ ଆନନ୍ଦ । ପଚାରିଲା— 'କେମିତି ଲାଗୁଛି ?'

—'ଭାରି ଭଲ ।' ରମେଶ ଟାଣି ଟାଣି ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା । ପଚାରିଲା— 'କୋଉଠୁ ଆଣିଲୁ ?'

—'ଜଣେ ପିଲା ଦେଲା ।' କହି ସେ ରମେଶ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି ଛିଡ଼ାହେଲା ।

ପାଟିରେ ଥିବା ଗୁଲାଟିକୁ ଜିଭରେ ଦବଉଥାଏ ରମେଶ ।

ଲତୁ ଡାକିଲା—'ସାର୍ !'

ରମେଶ ବୁଝିଲା । କିଛି ଗୋଟାଏ କହିବାର ଅଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ଲତୁର ଏ ଡାକ । ସେ ଚାହିଁଲା । ସହାସ୍ୟ ଭାବରେ ତା ମୁହଁକୁ ।

—'ତମେ କହିଥିଲ ବୁଲେଇ ନେଇଯିବ ବୋଲି ।'

—'କୋଉଦିନ କହିଥିଲି ?'

ଲତୁ ଅଭିମାନଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ମତେ ତ କୋଉଦିନ ନେଉ ନ ବୁଲେଇବାକୁ ।'

ରମେଶ ହସି କହିଲା—'ହଉ, ନେଇଯିବି ।'

ଲତୁ ଆଉରି ପାଖକୁ ଲାଗିଆସିଲା । ଅଲଗା ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ରମେଶର ହାତ ଉପରେ ଆଉଜାଇ କହିଲା—'ନା, ଆଜି ଚାଲ ।'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ଲତୁ ମୁହଁକୁ । ଆଖିରେ ତାର ଅଭିମାନ ମିଶା ମିନତି ।

ରମେଶ ଉଠିଲା । ପଡ଼ି ରହିଲା ଅଧା ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଚିଠିଟା । ଇଏ ତ ଖାଲି ଲତୁର ଅଳି ନୁହେଁ । ତା ନିଜ ମନର ଖିଆଲ ବି । ପୁରୁଷ ମନର ଲୁଚିଲା ପିତୃତ୍ୱ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ ଚାହେଁ ସନ୍ତାନ ତା ନିକଟରେ ଅଳି କରୁ, ବିରକ୍ତ କରୁ, ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରୁ । ସେଇତ ପିତୃତ୍ୱର ଗର୍ବ । ଗୌରବ । ରମେଶ ଏସବୁ ନ ଭାବିଲେ ବି ଲତୁ ପ୍ରତି ଏ ଆକର୍ଷଣ ମୂଳରେ ଅଛି ବାତ୍ସଲ୍ୟ । ସାଇକେଲ ଛୁଟିଲା । ଉଡ଼ୁଛି ଲତୁ ମୁଣ୍ଡର ରେଶମୀ ବାଳ । ଉଡ଼ି ବାଜୁଥାଏ ରମେଶର ମୁହଁରେ, ହାତରେ ।

ମୃଦୁଳା ବାଁ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠିଟାକୁ ଅଳ୍ପ କାମୁଡ଼ିଲା । ସେ ଦିନ ସିନେମାରେ ଦେଖିଛି । ନାୟିକା କାମୁଡ଼ୁଥିଲା ଏଇ ଭଳି । ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଥରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ରମେଶ । ନିହାତି ବିରକ୍ତିକର । ସେ ବୁଝାଇଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟି ଏଣେ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଛି । ଖାଲି ଷ୍ଟାଇଲ୍ ।

ସିନେମା ଷ୍ଟାଇଲ୍‌ରେ ଆଙ୍ଗୁଠି କାମୁଡ଼ୁଛି । ଉପର ଦାନ୍ତରେ ତଳ ଓଠକୁ କେତେବେଳେ ଚାପି ଧରୁଛି । ଭୃକୁ ନଚାଇ ମୁହଁରେ ବିସ୍ମୟଭାବ ଫୁଟାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ! ଏମିତି ଭାବରେ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ା ହୁଏ ? ବାପାଙ୍କର ଟଙ୍କା ଅଛି ସେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ପାଞ୍ଚଟା ଟିଉଟର ରଖି ପଢ଼ାଇ ପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ଝିଅଙ୍କର ପାଠ ପଢ଼ାର ଗତି ଏଇପରି ।

ସେଇ ଦିନଠୁ ମୃଦୁଳା ଗପିବା ବନ୍ଦ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଗପିବା ବନ୍ଦ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ? ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ବଢ଼ୁଛି । ରମେଶ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ପଚାରିଲା—'କ'ଣ ଏତେ ଭାବୁଛ ସବୁବେଳେ ?'

ମୃଦୁଳା ଅଳ୍ପ ଚମକିଲା—'କାହିଁ ? କିଛି ଭାବୁନି ତ !'

ରମେଶ ବଙ୍କା ହସ ହସି କହିଲା—'ମୋର ମନେହେଲା ତମେ ଯେମିତି କ'ଣ ଭାବୁଛ !'

ସେ ପୁଣି ବୁଝାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ମନରେ ଜାଗିଲା ମୃଦୁଳା ନ ପଢ଼ିଲେ ନାହିଁ । ତା'ର ଯାଏ ଆସେ କେତେ ସେଥିରେ ? କିନ୍ତୁ ଏମିତି କେତେ ଦିନ ଚାଲିବ ? ଭଲ ଲାଗୁନି ଆଉ ଏସବୁ ।

ପୁଣି ଥରେ ଚାହିଁଲା ସେଆଡ଼େ ଆଖିରେ । ମୃଦୁଳା ଶାଢ଼ୀ କାନିକୁ ନଖରେ ଟାଣି ସମାନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ରମେଶ ବୁଝିଲା । କିଛି ଶୁଣୁନି ମୃଦୁଳା ।

ସେ ବହିଟାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଚାହିଁଲା ମୃଦୁଳା' ମୁହଁକୁ । ଯେତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଲେ ବି ରମେଶକୁ କହି ବନ୍ଦ କରିବାର ଦେଖି ଚାହିଁଲା ସେ । ଆଖିରେ ତା'ର ଧରା ପଡ଼ିବାର ଭାବ ।

ରମେଶ ଉପଦେଶ ଦେଲା ପରି କହିଲା—'ଏମିତି ଭାବରେ ପାଠ ପଢ଼ା ହୁଏନି । ଖାଲି ବୃଥାରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ । ଆଉ ବାପାଙ୍କ ଝାଳବୁହା ଧନର ଅପବ୍ୟୟ !'

ଆନତ ହେଲା ମୃଦୁଳାର ଦୃଷ୍ଟି ।

ରମେଶ ଭାବିଲା ଆଉ ନୁହେଁ । ଏଥର ପରିସମାପ୍ତି ଦରକାର । କେତେ ଦିନ ଆଉ ଏ ଖେଳ ଚାଲିବ ? କହିଲା—'ପଢ଼ା ତେବେ ଏଇଠି ହେଉ !'

ମୃଦୁଳା ତା' କଥା ଶୁଣି ମୁହଁ ତୋଳି ଚାହିଁଲା । କହିଲା—'ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ହେଉଚି ? ସବୁବେଳେ ରାଗୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?'

କଣ୍ଠରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ତା'ର କେମିତି ଅସ୍ୱାଭାବିକତା । ସେକଥା ସେ ନିଜେ ବି ବୁଝିଲା । ବୁଝି ପୁଣି ମୁହଁ ତଳକୁ କଲା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ମୋର କିଛି ହୋଇନି । ଯାହା କିଛି ହେଉଚି ତମର । ବେଶୀ ସମୟ ତମେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ରହୁଛ । ଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ତମର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଆସି ଗୋଟାଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଣତ ହବାକୁ ବସିଲାଣି ।'

—'ମୁଁ—' ମୃଦୁଳା କ'ଣ କହିବ କିଛି ଭାବି ପାରିଲାନି । ଆଖିରେ ତା'ର କେମିତି ଅସହାୟ ଭାବ ।

ଚାହିଁଲା ରମେଶ ପୂର୍ଣ୍ଣଦୃଷ୍ଟିରେ । ଦେଖିବାକୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି ମୃଦୁଳାକୁ । ଭଙ୍ଗୀଟାର ନାଁ କ'ଣ ? ଭାବିଲା ମନେ ମନେ ।...ହଁ, ହେଲା । ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ଭଙ୍ଗୀ । ମୃଦୁଳା ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦବାକୁ ଚାହେଁ । କଥା ଚମତ୍କାର ! ଭିତରର ପଶୁଟା ସମର୍ଥନ କଲା—କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ଜଣେ ସିଦ୍ଧ ଇଚ୍ଛା କରି ଆସି ଖାଲରେ ପଡ଼େ ସେଥିରେ କାହାର କ'ଣ କହିବାର ଅଛି । ମୃଦୁଳା ଚାହୁଁଛି ଖାଲରେ ପଡ଼ିବାକୁ ।

ଓଠର ଭିତର ଅଂଶଟାକୁ ଦାନ୍ତରେ ଚାପି ଧରିଲା ରମେଶ । ଜାଗି ଆସୁଥିବା କ୍ଷୁଧା ପୁଣି ପ୍ରଶମିତ ହେଲା । ସେ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା—'ଯାଉଛି !'

ରମେଶ ପୁଣି ଥରେ ଚାହିଁଲା ମୃଦୁଳାକୁ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବାହାରି ଗଲା ସେ ।

ମୃଦୁଳା ବସିଥାଏ ସେମିତି । ଅନେକ କଥା କହିବାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି କୁହା ହୋଇ ପାରିଲାନି । ଏମିତି ଅକୁହା ରହିଯାଏ ବହୁତ କଥା ।

ଆଉଟର ବାହାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ବଢ଼ ହେଲା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସମ୍ପର୍କଟି । ଏମିତି ହୁଏ । ଆରତି କିନ୍ତୁ ପଢ଼ା ଛାଡ଼ିବାକୁ ନାରାଜ । ଆଉ କିଛି ନହେଲେ ଅନ୍ତତଃ ମାଟ୍ରିକ୍‌ଟା ପାସ କରିବା ଦରକାର । ଆଗେ କିନ୍

ଧରିଥିଲା ବାଧା ନହେବା ପାଇଁ । ଆଜି କାଲି ଆଉ ସେ ଜିଦ୍ ନାହିଁ । ଝିଅମାନେ ବାଧା ହୁଅନ୍ତି । ସେ ହବା ନୂଆ କଥା କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ପଢ଼ି ପରୀକ୍ଷାଟା ଦେବ ନିଶ୍ଚୟ । ଆଉ ପାସ୍ ବି କରିବ ।

ରମେଶ ଜାଣେ ଆରତି ପାସ୍ କରିବ । ଛାତ୍ରୀ ହିସାବରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଆରତି । ଟିକିଏ ଜିଦ୍‌ଖୋର ଯାହା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଆଗେ ଭୟ କରୁଥିଲା ବାହାଘର କଥା ନେଇ ଆରତିକୁ ଥଟ୍ଟା କରିବାକୁ । କାଳେ ଥଟ୍ଟା କରିବା ଫଳରେ ଆରତିର ଜିଦ୍ ବଢ଼ିଯିବ । ଆରତି କିନ୍ତୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ଘଟଣାଟାକୁ ସହଜ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ସେ ଗୃହେନି ତା' ପାଇଁ ବାପା ମନରେ ବ୍ୟଥା ପାଆନ୍ତୁ

ସେଦିନ ରମେଶ କହିଲା—'ଏ ପଢ଼ା ବୁଝି କ'ଣ କରିବ ? ବରଂ ଖଣ୍ଡେ 'ରନ୍ଧନ ଶିକ୍ଷା' କିଣି ମୁଖସ୍ତ କରିଦିଅ ।'

ଆରତି ଛୋଟ ପିଲାଟି ପରି ଓଠ ଲମ୍ବାଇ କହିଲା—'ମୁଁ ପଢ଼ିଛି ।'

ରମେଶ ପୁଣି ଥଟ୍ଟା କଲା—'ଭଲ । କିନ୍ତୁ ଖାଲି ଥିଓରି ଶିଖିଲେ ଚଳିବନି । ପ୍ରାକ୍‌ଟିକାଲ୍ ନଲେଜ୍ ଥିବା ଦରକାର । ନହେଲେ କୋଉଦିନ ତର୍କାରି ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବ ତ କୋଉଦିନ ଡାଲି ଦରସିଝା ରହିଥିବ ।'

—'ତା ବି ଆସେ ।' ଆରତି ସ୍ୱରରେ ଚେଷ୍ଟାକରି ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଫୁଟାଇଲା ।—'ଥିଓରି ଶିଖିବା ପୂର୍ବରୁ ବୋଉର ପ୍ରାକ୍‌ଟିକାଲ୍ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି ।'

—'ତେବେ ତ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଗୃହିଣୀ ପାଲଟିଛ !' ରମେଶ ହସିଲା ।

—'ସୁ କି କୁ ସେତିକି ନିର୍ଭର କରେ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଉପରେ । ଗୋଟାଏ କଥା ନାହିଁ କର୍ତ୍ତାନୁରୂପ କର୍ମ । ସେଇଆ ।' ଆରତି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲା । ରମେଶ କିଛି ନକହି ନୀରବରେ ହସିଲା ।

ଆରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲା—'ଦେଖିବେ, ମୁଁ ଜମା ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରିବ ନାହିଁ । ଖାଲି ମାଟ୍ରିକ୍ ନୁହେଁ—ପଢ଼ି ବି. ଏ. ପାସ୍ କରିବ ।'

ରମେଶ ସହାସ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲା—'ତେଣିକି ଯାହା ହେବ । ଆଗ ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟଟା ଶେଷ ହେଉ ।'

ଆରତି ନୀରବରେ ବହିଟାର ପୃଷ୍ଠା ଲେଉଟାଇ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ରମେଶ ଭାବିଲା ଆରତି ପରି ଏମିତି ଅନେକ ଝିଅ ଭାବନ୍ତି ବିବାହ ପରେ ପଢ଼ିବା କଥା । କିନ୍ତୁ କେତେଜଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ମିଳେ ସେ ସୁଯୋଗ । ଆଜି ଆରତିର ବୟସ ଅଳ୍ପ । ଅଭିଜ୍ଞତା ବି ସେହିପରି ଅଳପ । ସେଥିପାଇଁ ଭାବୁଛି ସେ ଭବିଷ୍ୟତ କଥା । ପାଠ ପଢ଼ି ବି. ଏ. ପାସ୍ କରିବା କଥା । କିନ୍ତୁ······ସାମନାରେ ଥିବା ଭବିଷ୍ୟତଟା ଠିକ୍ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ନ ହେଲେ ବି କୁହେଳୀ ଘେରା । ଖାଲି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଭରି ରହିଛି ।

ଆରତି ହଠାତ୍ ପଚାରିଲା—'ଆଚ୍ଛା—ସେମାନେ କ'ଣ ମତେ ପଢ଼ିବାକୁ ମନା କରିବେ ?'

ରମେଶ ମୁହଁକୁ ଯୋଉ ଜବାବଟା ଆସୁଥିଲା ତା ହେଉଛି—ସେମାନଙ୍କର ମନା କରିବା ନ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନି । ଛଏଁ ଛଏଁ ପଢ଼ାରୁ ମନ ଛାଡ଼ିଯିବ ତମର । ସଂସାରର ଶହ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ସମୟ ମିଳିବନି ତମକୁ । ଆଉ ମନ ବି ଲାଗିବନି ପଢ଼ାରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଜାଣେ ଆରତି ଏ କଥା ଶୁଣି ଖୁସି ହେବନି । ସେଥିପାଇଁ ସେ କହିଲା—'କାହିଁକି ମନା କରିବେ ? ସେମାନେ ତ ଆଉ ପଢ଼ୁନାହାନ୍ତି । ତମେ ପଢ଼ିବ । ତମର ଯଦି ପଢ଼ିବାର ଆଗ୍ରହ ଥାଏ କିଏ କାହିଁକି ତମକୁ ମନା କରିବ ?'

ଆରତି କ'ଣ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା । ରମେଶର ଜବାବ୍ ତା ମନକୁ ପାଇଲନି ଠିକ୍ । ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲା ସେ ।

ରମେଶ ଚେୟାର୍ କାନ୍ଥ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡରଖି ଚାହିଁଲା ଛାତକୁ । ଆଜି ଆରତି ଯାହା ଭାବୁଛି ହୁଏତ ଆଉ କେତେ ମାସ ପରେ ଭୁଲିଯିବ ସେକଥା । ଭାବିବ ଅନ୍ୟ କଥା । ନିଜର ସଂସାର କଥା ।

ପୁଣି ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେଲାଣି ଗୌରୀ । ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବରୁ ଦେଇଥିବା ଚିଠିଟାର ଜବାବ ଲେଖା ହୋଇପାରୁ ନ ଥିଲା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏଇମାତ୍ର ଶେଷ ହେଲା । ଠିକଣା ଲେଖି ସେ ଖାମଟାକୁ ପକେଟ୍‌ରେ ରଖିଲା । ପକେଟ୍‌ରେ ନ ରଖିଲେ କାଲି ହୁଏତ ପୁଣି ଡାକରେ ଦବାକୁ ଭୁଲିଯାଇପାରେ ।

ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ଜଣକ ଘରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଥିଲା । ଖାଇବା ସରିଛି ।

ସେ ସିଗାରେଟ୍ ଖଣ୍ଡେ ଲଗାଇ ଛିଡ଼ା ହେଲା ଯାଇ ଝରକା ପାଖରେ ।

ଆସିଲା କିଛି ସମୟପରେ ଶୋଭା ।

ସେଇ ଦିନଠୁ ଶୋଭା ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ରକମ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବନ୍ଦ । ନିହାତି ଦରକାର ନ ହେଲେ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ।

ଶୋଭା ହାତ ଉଠାଇ ନମସ୍କାର କଲା ।

ରମେଶ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରି ଖାଲି ଥିବା ଚେୟାରଟା ଦେଖାଇଦେଲା ।

—'ଧନ୍ୟବାଦ !' ଶୋଭା ବସିଲା ଚେୟାରଟାରେ ।

ବିସ୍ମିତ ହେଲା ରମେଶ । ଶୋଭାର ଆଜି ପୁଣି ନୂଆ ରୂପ । ଫର୍ମାଲିଟି ଜଗି ଚଳୁଛି । କଥା କ'ଣ ?

ଶୋଭା କହିଲା—'ମୁଁ ଜାଣିକରି ଆଜି ଡେରିରେ ଆସିଲି । ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ତ ଆପଣ ପ୍ରାୟ ନଥାନ୍ତି ।'

—'ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଟିଉସନ୍ । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଜଣକ ଘରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଥିଲା । ସେଇଠୁ ଫେରିଲି ଏଇ କିଛି ସମୟ ଆଗରୁ ।' କହି ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା ରମେଶ । ଦଶଟା । ସେ ଦିନ ବି ଏଇ ସମୟରେ ଆସିଥିଲା ଶୋଭା ।

ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଶୋଭା କହିଲା—'ବେଶୀ ରାତି ହୋଇନି । ଦଶଟା ବାଜିବ ।' କହି ସେ ଚେୟାର୍ ଛାଡ଼ି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

ରମେଶ ଭାବିଲା ପୁଣି ଉଠିଲା କାହିଁକି ? ସେ ଚାହିଁଲା ଶୋଭାକୁ ।

ଶୋଭା ନୋଟ୍ କେତେ ଖଣ୍ଡ ତା' ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା—'ଆପଣଙ୍କ ଟଙ୍କା ନିଅନ୍ତୁ । ସେ ଦିନଠୁ ନେଲିଣି କିନ୍ତୁ ଆଜିଯାଏ ଫେରାଇବାର ସୁବିଧା ହୋଇ ନ ଥିଲା ।'

ରମେଶ ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇ କହିଲା—'କ'ଣ ଦରକାର ଥିଲା ଏତେ ତର ତର ହେବାର । ସୁବିଧା ଦେଖି ଫେରାଇ ଦେଇଥାନ୍ତ !'

ଶୋଭା ହସି କହିଲା—'ଯିଏ ଧାର କରେ ତା'ର ଗୋଟାଏ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା କ'ଣ ?'

—'ଖାଲି ଧାର ବୋଲି ଭାବୁଛ ବା କାହିଁକି ?'

—'ଆଉ ତେବେ କ'ଣ ଦାନ ?' ଶୋଭାର କଣ୍ଠରେ ଶାଣିତ-ବିଦ୍ରୂପ ।

ରମେଶ ନୀରବରେ ଶୋଭାର ପ୍ରସାରିତ ହାତରୁ ନୋଟ୍‌ତକ ନେଲା । କହିଲା—'ମୋର ଦାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଥିଲେ ଦାନ କରି ମନରେ ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି । "ମୁଁ ଦାନ କଲି" ଇଏ କ'ଣ କମ୍ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଗର୍ବର କଥା ।'

ଶୋଭା ବସିଲା ଯାଇ ଚେୟାର୍‌ଟାରେ । କହିଲା—'ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ସେଇକଥା । ମୋର କ୍ଷମତା ନାହିଁ, ଥିଲେ ମୁଁ ଅନେକ କିଛି କରିପାରନ୍ତି ।'

କେତେଟା ମିନିଟ୍ କଟିଲା ନୀରବରେ ।

ଶୋଭା ପଚାରିଲା—'ସେ ଦିନ ଆପଣ କ'ଣ ଭାବିଲେ ?'

ରମେଶ ନିଦରୁ ଉଠିଲାପରି ପଚାରିଲା—'କୋଉଦିନ ?'

—'ସେଇ ରାତିରେ । ମୁଁ ଆସିଥିଲି ଟଙ୍କା ନବାକୁ । ଆଉ···'

ରମେଶ ତା କଥା ମଝିରେ କହିଲା—'ମୁଁ କିଛି ମନେ କରିନି । କ'ଣ ବା ଥିଲା ଭାବିବାର ?'

—'ସେ ଆପଣଙ୍କର ମହତ୍ତ୍ୱ । କିନ୍ତୁ କହିପାରିବେ ଆପଣ କାହିଁକି ମୋ ବିଷୟରେ ଖରାପ କିଛି ଭାବିଲେନି ?'

ରମେଶ ଅଳ୍ପ ଚିନ୍ତାକଲା । କହିଲା—'କାରଣ ତମେ ମୋଠାରୁ ବୟସରେ ଅନେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଆଉ ତମେ ଏ ଦୁନିଆ ବିଷୟରେ ଜାଣିଛ ବି ଖୁବ୍ କମ୍ ।'

ରମେଶର ଏ ଚିନ୍ତାଧାରା ମୋଟେ ପ୍ରଭାବିତ କଲାନି ଶୋଭାକୁ । ସେ ହସିଲା । କହିଲା—'ଭୁଲ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠୁ ବୟସରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ କରିଛି ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ । କ'ଣ ଆଉ ବାକୀ ଅଛି ଏ ଦୁନିଆ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାର । ଟିକିଏ ଭୁଲିଯିବା ନଚେଇଲେ—ମିଠା ହସ ହସିଲେ କି ଦି'ପଦ ମିଠା କଥା କହିଲେ ସମସ୍ତେ ଧାଇଁ ଆସିବେ ପାଖକୁ । ଆଉ ସମସ୍ତେ ଗୁହିଁବେ ଏଇ ଦେହଟାକୁ ।' ସେ ନିଜ ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଇଲା ।

ରମେଶ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା—'ଏତିକି ଜାଣିବାଟା ସବୁ ଜାଣିବାର ଶେଷ ନୁହେଁ । ସମସ୍ତେ ଯେ ତମର ହସରେ, ଆଖି ଠାରରେ ମୋହିତ ହୋଇ ଧାଇଁ ଆସିବେ—ଏମିତି ଭାବିବାର କୌଣସି ମାନେ ନାହିଁ । ଇଏ ଖାଲି ନିଜ ଦୁର୍ବଳ ମନର ବିକାର । ତମର ଦେହଠାରୁ ବି ଆହୁରି ଅନେକ ବଡ଼ ଜିନିଷ ଅଛି ।'

ଶୋଭା ସ୍ଥିର ନିଶ୍ଚିତ ସ୍ୱରେ କହିଲା—'ସେ ଖାଲି କଳ୍ପନାର ଜିନିଷ । ଦେହ ଠାରୁ ବଡ଼ ଜିନିଷ କ'ଣ ଅଛି ସେ କଥା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ଠିକ୍ ରୂପେ ଜାଣିନାହାଁନ୍ତି । ଖାଲି ନିଜକୁ ଫାଙ୍କି ଦେବା ପାଇଁ ମଣିଷ ଏମିତି କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ କଥାର ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।' କହି ସେ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ଅଛି ଶୋଭା ଦେହଠାରୁ ବଡ଼ ଜିନିଷ । ସେ ହେଉଛି ମଣିଷର ମଣିଷପଣିଆ ! ନାରୀର ନାରୀତ୍ୱ ।'

ଶୋଭା ହସିଲା ପୁଣି ସେଇ ଧାରୁଆ ହସ । କହିଲା—'ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଘୃଣା କରେ ରମେଶ ବାବୁ ଏଇ ସବୁପାଇଁ । ପ୍ରକୃତରେ ଆପଣ ଦୁର୍ବଳ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଢାଙ୍କିବା ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟାଏ ନୀତି କଥାର ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି ।'

*

...'ଅଛି ମୋର ଦେହଠାରୁ ବଡ଼ ଜିନିଷ । ସେ ହଉଚି ମଣିଷର ମଣିଷପଣିଆ । ନାରୀର ନାରୀତ୍ୱ !'

ରମେଶ ହସିଲା ମନେ ମନେ । ସେ ଶୋଭା ପଛେ ପଛେ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଶୋଭା ଯାଉ ଯାଉ କହିଲା—'ଥାଉ, ଆପଣଙ୍କର ଆସିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଏକା ମୁଁ ବେଶ୍ ଯାଇପାରିବି ।'

ରମେଶ ମୃଦୁ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ଜାଣେ ମୁଁ ସେକଥା ।' କହି ଯାଉଥିବା ଗୋଟାଏ ଖାଲି ରିକ୍ସାକୁ ଡାକିଲା ସେ । ଶୋଭା ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି ନକରି ଉଠିବସିଲା ରିକ୍ସାରେ । ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ରିକ୍ସା । ଶୋଭା ଫେରି ଚାହିଁଲାନି । ଯେମିତି ତାର ଖିଆଲ ନଥାଏ ରମେଶ ବୋଲି କିଏହି ଜଣେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ।

ରମେଶ ପଚାରିବ ବୋଲି ଭାବି ବି ପଚାରି ପାରିଲାନି । ନୂଆ ହାକିମଙ୍କର ସୁନଜରଟା ପଡ଼ିଛି ତା'ଉପରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୃଷ୍ଟିର ଗଭୀରତା କେତେଦୂର ସେକଥା ବୁଝି ହବନି ।

● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

—'ସାର୍ ! "ସପନର ରାଣୀ"ମାନେ କ'ଣ ?' ପଚାରିଲା ରାଧା ।

—'କାହିଁକି ?' ରମେଶ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା ।

ରାଧା ରମେଶର କଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନକରି ନିଜ ପ୍ରଶ୍ନର ଖିଅ ଧରି କହିଲା—'ଯାହାକୁ ଖାଲି ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜାଗି ରହିଥିଲାବେଳେ ଯାହା କଥା ମୋଟେ ମନେ ପଡ଼େନି ?'

ରମେଶ ହସ ଚାପି ରଖି କହିଲା—'ମୁଁ ଜାଣେନି ।'

—'ତା' ହେଲେ କ'ଣ ଜାଣିଛନ୍ତି ? ଖାଲି ଆଲ୍‌ଜେବ୍ରା, ଜିଓମେଟ୍ରି, ଗ୍ରାମାର—ଏଇସବୁ !'

ରମେଶ କୃତ୍ରିମ ରାଗଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିଛି—ନଜାଣିଛି ସେ କଥା ନେଇ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ମୋଟେ ଦରକାର ନାହିଁ ! ତୋର ଆଜି ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ନୂଆ କଥାର ମାନେ ବୁଝିବା ଦରକାର ହେଲା କାହିଁକି ?'

—'ବାସନ୍ତୀ କି ଚାଲିଗଲେ ?' ପଚାରିଲା ସୁଧା ।

—'ନା ।'

ମିନୁ କହିଲା—'ସିଏ ପଢ଼େ ଆମ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ।'

ରମେଶ ଅବାକ୍ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । କୋଉଥି ପାଇଁ ଆଜି 'ସପନର ରାଣୀ'ର ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ଦରକାର ପଡ଼ୁଛି !

ସୁଧା ଆରମ୍ଭ କଲା—'ଆଜି ଡାଆରି ବହି ଭିତରୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ବାହାରିଲା । ସେଇଥିରେ···।'

ଶୁଣିବାର ଆଗ୍ରହ ଥିଲେ ବି ରମେଶ କହିଲା—'କ'ଣ ମିଳିବ ଏ ସବୁ ବାଜେ କଥାରୁ ? ଗପିବା ବନ୍ଦ କରି ପଢ଼ ଏଥର !' କହି ସେ ବହିଟାଏ ଟାଣି ଆଣିଲା ପାଖକୁ । ସୁଧା ହଠାତ୍ ବିଷାଦଭୋଳା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ସମସ୍ତଙ୍କର ଜଣେ ନା ଜଣେ 'ବଏ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍' ଅଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଚିଠି ଲେଖୁଛନ୍ତି, ଚିଠି ପାଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ—' ସୁଧା ନାଟକୀୟ ଢଙ୍ଗରେ ଅଳପ ସମୟ ·ଅଟକି ମିନା ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ·ଦେଖାଇ କହିଲା—'ଖାଲି ଇଆରି ଯୋଗୁ—।'

ତା ଅଭିଯୋଗରେ ମିନା ରାଗି ଉଠି କହିଲା—'କ'ଣ ମୋରି ଯୋଗୁ ? ମୁଁ ତତେ ମନା କରୁଛି କୋଉ କଥା କହିବାକୁ ?'

ସୁଧା କହିଲା—'ଖାଲି ମୁହଁରେ ମନା କଲେ ତ ମୁଁ କହିଯାନ୍ତି !··· ତୁ ତ ସବୁବେଳେ ଜୋକ ପରି ଲାଗିଛୁ ମୋ ପଛରେ । ମତେ ସ୍କୁଲ ଗେଟରେ ଦେଖି ସୁଜିତ୍‌ବାବୁ ତା'ଙ୍କ ସ୍କୁଲ ଗେଟରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲିଲା ବେଳକୁ ତୁ ପଛରୁ ଯାଇ ହାଜର୍ ହବୁ । ଶନିବାର ଦିନ ଫେରିବେଳେ ସିଏ ତାଙ୍କ ଦୋତାଲା ଝରକାରୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା ବେଳକୁ—ତୁ ପଛରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମୂରୁକି ହସ ହସୁଥିବୁ । ଏମିତି ହେଲେ—।'

—'ଓଃ ମୋର ଗରଜ ପଡ଼ିଛି ମୁଁ ଯାଉଥିଲି ଇଆ ପଛରେ ଲାଗିବାକୁ !' ମିନା ସ୍ୱଗତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା । ରମେଶ କ'ଣ କହିବ କିଛି ଭାବି ପାରିଲାନି । ଏଗୁଡ଼ାକ ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଝିଅ ହେଲେଣି କିନ୍ତୁ ବୁଦ୍ଧି

ବୁଝି ନାହିଁ ମୋତେ । ଏଇ ରକମ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଯଦି ଅନ୍ୟ କେହି ଶୁଣେ ତେବେ କ'ଣ ସେ ମନେ କରିବ ?

ରାଧା ପୁଣି କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ।

ରମେଶ ରାଗିଲା ପରି କହିଲା—'ଚୁପ୍ !' କହିଲା ସେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ । ଏଥର ପ୍ରକୃତରେ ରାଗିଛି ସେ ।

ମିନି, ରାଧା ବି ବୁଝିଲେ ରମେଶ ରାଗିଛି ବୋଲି । ଦୁହେଁ ବେଶ୍ ଶାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ ପିଲା ଦୁଇଟି ପରି ଚାହିଁଲେ ରମେଶକୁ ।

ରାଧା କହିଲା—'ସେ ଲ୍ୟାଭାଣ୍ଡ୍ କବିତାଟା ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତୁ !'

କବିତାଟା ବୁଝିବା ପାଇଁ ମିନିର ଆଗ୍ରହ ନଥିଲେ ବି ସାର୍ ରାଗିବା ଭୟରେ ସେ ବି ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

ଆରମ୍ଭ କଲା ରମେଶ । କବିତାଟା ବୁଝା ସରିଲା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ତମେ ଦୁହେଁତ ପରୀକ୍ଷାରେ ଫେଲ୍ ହବ । ଆଉ ତା' ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମତେ ବି ବଦ୍‌ନାମ କରାଇବ !'

ରାଧା ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲା ପରି କହିଲା—'ମୋତେ ଭୟ କରନ୍ତୁନି । ଆପଣଙ୍କ ବିଷୟରେ ବୋଉର ଓପିନିୟନ୍ ଖୁବ୍ ଭଲ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଦେବତା ଭଳି ଚରିତ୍ରର ପିଲା କୋଉଠି ଆଜଯାଏ ତା' ନଜରରେ ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି !'

ରମେଶ ହସିଲା । କହିଲା—'ସେ ଦେବତାକୁ ତମେ ଦୁହେଁ କିନ୍ତୁ ସଇତାନ୍ ନ କରି ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏମିତି ପଢ଼ିଲେ ତ ପଢ଼ା ହବନାହିଁ !'

—'କିଛି ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରିଯିବୁ ।'

'ତା'ତ ଜଣା ପଡୁଛି ! ଖାଲି କହିଲେ ତ ହବନାହିଁ । ପଢ଼ିବା ଦରକାର । ଆଉ ସେ ପଢ଼ାରେ ସିନ୍‌ସିଅରିଟି ଥିବା ଦରକାର !'

—'ଆମର ନଥିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ଆପଣଙ୍କରତ ଅଛି ! ତାଆରି ଜୋର୍‌ରେ ପାସ୍ କରିଯିବୁ !'

ହସି ଉଠିଲା ରମେଶ ।

ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ପଢ଼ା ।

ବେଶ୍ କିଛି ସମୟ ପରିଶ୍ରମ କରିବା ପରେ ସେଲବର୍ କଲୋନି ଭିତରେ ସରୋଜର ରହିବା ଘର ଖଣ୍ଡିକ ମିଳିଲା ।

ସରୋଜ ମଇଳା ବିଛଣାଟାରେ ଶୋଇ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି ଚାଲିଥାଏ । ରମେଶକୁ ଦେଖି କହିଲା—'ଆ; ବସ୍ ସେ ଚେୟାରଟାରେ !'

ରମେଶ ଚେୟାରରେ ବସି କହିଲା—'ରହିବା ପାଇଁ ଆଉ ଜାଗା ନମିଳିଲା ପରି, ତୁ ଆସି ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ରହିଛୁ ! ଯାହାକୁ ପଚାରିଲେ କେହି କହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି !'

ସରୋଜ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ କହିଲା—'ପଚାରିବା ଦରକାର କ'ଣ ? ଦୁଆର ମୁହଁରେ "ନେମ୍ ପ୍ଲେଟ୍" ଅଛି !'

—'ଲେଖା ତୋର କେତେ ବାଟ ଆଗେଇଲା ?'

—'ଆଉ ଦି'ଟା ଚାପ୍ଟର୍ ବାକି । ସେତକ ସରିଲେ ମୋର କାମ ଶେଷ ! ଏଠାରେ ରହିବା ବି ଶେଷ !'

—'ତେବେ ସେତକ ଶୀଘ୍ର ସାରିଦେ !'

ସରୋଜ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କହିଲା—'ହୁଁ !' ଆଉ କ'ଣ କହିବ ଭାବିଲା ରମେଶ । କାରଣ ଗପଟା ସବୁଦିନ ଜମେ ସରୋଜ ଯୋଗୁ । ସେ କିନ୍ତୁ ଆଜି କେମିତି ଗମ୍ଭୀର । ଅନ୍ୟ ଦିନ ତା' ମୁହଁରୁ ଛୁଟେ ଗପର ଅବିରଳ ଫୁଆର ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳଟାରେ ଶୋଇଚୁ କାହିଁକି ?'

ସରୋଜ ବିରକ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲା—'ନ ଶୋଇ କ'ଣ କରିବି ? ସବିତା ଦେବୀ ଯାଇଛନ୍ତି ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବାକୁ । ଆସିଲେ ବୁଲିବାକୁ ଯିବୁ !'

ରମେଶ କହିଲା—'ମୁଁ ତେବେ ଯାଉଚି ।'

—'ରହ, ସବିତା ଆସୁ !'

ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ରମେଶ । କହିଲା—'ଆଜି ଥାଉ । ମୁଁ ପୁଣି ଆଉ କେବେ ଆସିବି ।'

ସରୋଜ ବିଛଣାରୁ ଉଠି କହିଲା—'ପାଗଳ ନା କ'ଣ ! ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଚାଲିଯିବୁ ଯଦି ତେବେ ଆସିଲୁ କାହିଁକି ?'

ରମେଶ ହସି କହିଲା—'ମୁଁ ତ ଆଉ ରହିବା ପାଇଁ ଆସିନି ?'

ସରୋଜ ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ କହିଲା—'କିନ୍ତୁ ସବିତାକୁ ନଦେଖି ଚାଲି ଯିବୁ କେମିତି ? ଆସିଛୁ ଯେତେବେଳେ ସେଇ ସକାଶେ ।'

ରମେଶ ଅନ୍ୟ କଥାର ଅବତାରଣା କଲା । କହିଲା—'ଦେ ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟ୍ ।'

ସରୋଜ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଦିଆସିଲି ଆଉ ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍ ।

ଗୋଟାଏ ସିଗାରେଟ ଧରାଇଲା ସେ । ସବିତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯେ କୌତୁହଳ ନଜାଗୁଛି, ତା' ନୁହେଁ । ତଥାପି ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇବାକୁ ଆଉ ସାହସ କଲାନି ରମେଶ । ସରୋଜର ମୁହଁରେ ଟିକଣା ନାହିଁ । କ'ଣ ବୋଲି କ'ଣ କହିବ ।

ସରୋଜ ବିରକ୍ତ ହେଲପରି କହିଲା—'କିନ୍ତୁ ଦେବୀ କାହାନ୍ତି ? ଆଉ କୋଉ ଦେବତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଗଲେ ନା କ'ଣ !'

ଭଲ ଲାଗିଲାନି ରମେଶକୁ ଏ ମନ୍ତବ୍ୟ । ସେ ଜାଣେ ସରୋଜର କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଏଇପରି । କିନ୍ତୁ ତା ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଝିଅ ବିଷୟରେ ଏମିତି କହିବା ଅସୁନ୍ଦର । କହିଲା—'ମୁଁ ପରେ ଆଉ କେତେବେଳେ ଆସିବି । ଆଜି ଯାଉଛି !'

—'ଚାଲ, ମୁଁ ବି ଯିବି ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ।'

—'ତୁ ବୁଲିବାକୁ ଯିବୁ ବୋଲି କହୁଥିଲୁ ସବିତା ସାଙ୍ଗରେ ?' ପଚାରିଲା ରମେଶ ।

—'ଯିବାର ତ ଥିଲା । ହେଲେ ଯାହାଙ୍କର ଯିବା କଥା ତାଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ ଏତେବେଳଯାଏ । ହୁଁ ! ଆଉ ଝିଅ ଯେମିତି ମିଳୁ ନାହାନ୍ତି ବଜାରରେ !'

ରମେଶ ସହାସ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲା—'ମିତ୍ରଛନ୍ତି ଯେ କିନ୍ତୁ ଜଣଙ୍କ ପରି ଆଉ ଜଣେ ମିଳିବା କଷ୍ଟ । ମାନେ ଗୋଟିକ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟଟିର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପ୍ରାୟ୍ ନଥାଏ ।'

ସରୋଜ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ କ'ଣ କହିଲା । ଶୁଣି ପାରିଲାନି ରମେଶ । କହିଲା—'ଆଉ କେତେବେଳେ ସୁବିଧା ଦେଖି ଆସି ତୋ ସବିତାକୁ ଦେଖିଯିବି । ଆଜି ଯାଉଛି ।'

ସେ ସାଇକେଲ୍‌ରେ ବସିଲା ।

ଛ' ସାତ ଗଜ ଯିବା ପରେ ରାସ୍ତାକଡ଼ର ଗୋଟାଏ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରିଲେ ଝିଅଟିଏ । ମୁହଁ ଦେଖିଲା ଥରେ ରମେଶ । ମନେ ହେଲା ଏଇ ବୋଧେ ସବିତା । ଶୁଣାଗଲା ପଛରୁ ସରୋଜର ଡାକ । ରମେଶ ନଶୁଣିଲା ପରି ଜୋର୍‌ରେ ସାଇକେଲ୍ ଛୁଟାଇଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଯଦି ଏଇ ସବିତା ହୁଏ ତେବେ ସରୋଜର ଡାକ ଶୁଣି ଆଉ ତାର ଫେରିବା ଉଚିତ ହବନି । କାରଣ ସେ ଜାଣେନି ଠିକ୍ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରର ସମ୍ପର୍କଟା କେତେ ଦୂର ଆଗେଇଛି । ଆଉ ସରୋଜର ଯାହା ପ୍ରକୃତି ସେ ହୁଏତ କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ କହିବ ତା' ସାମନାରେ ସବିତାକୁ । ସେ ଜୋର୍‌ରେ ପ୍ୟାଡେଲ୍ ଘୁରାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା ମାନସୀର । ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ଖୁବ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିଛି ସେ । କେମିତି ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛି ଦେହଟା ।

ରମେଶ କହିଲା—'ଏଥର କେତେଦିନ ପୂରା ବିଶ୍ରାମ ନିଅ । ଯେତିକି ଶୁଖି ଯାଇଛ ତା'ଠୁ ବେଶୀ ମୋଟା ହବ ଯେମିତି ।'

ମାନସୀ କିଛି ନକହି ହସିଲା ଅଳପ ।

ଅନେକଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଦେଖିଛି ରମେଶ । କିନ୍ତୁ ମାନସୀର ହସ ପରି ହସ ସେ କାହାରିଠାରେ ଦେଖିନି । ହସିଲେ କି ଚମତ୍କାର ଦିଶେ ମାନସୀ । ଯେମିତି ହସିବା ପାଇଁ ସେ ମୁହଁର ସୃଷ୍ଟି ।

ମାନସୀ ପଚାରିଲା—'ଆମ ଘରକୁ ସବୁବେଳେ ଆସିବେ ତ ? ନା, ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା ବୋଲି ରହିଯିବେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ !'

ରମେଶ କୌତୁକ କରି କହିଲା—'ଆଉ ଆସିବା ଦରକାର କ'ଣ ? ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା ମାନେ ଟିଉସନ୍ ମାଷ୍ଟର୍‌ର କାମ ସରିଲା । ତେବେ ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଆସିବି ଥରେ ଦ'ଥର । ତାପରେ—।'

ମାନସୀ ବାଧା ଦେଇ କହିଲା—'ଥରେ ଦ'ଥର ନୁହେଁ । ଅନେକ ଥର । ଯେତେବେଳେ ସମୟ ପାଇବେ ଆସିବେ ।' ମାନସୀର ସ୍ୱରରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ।

ସେଥିପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନକରି ପରି ରମେଶ ଲଘୁ ଭାବରେ କହିଲା—'କହୁଚ ଯେତେବେଳେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି । ଅନେକଥର ଆସିବି । ଆଉ ସମୟ ମିଳିଲେ ଆସିବି । ସମୟ ନ ପାଇଲେ ବି ଆସିବି ।' କହି ସେ ହସିଲା ।

ମାନସୀ କିନ୍ତୁ ହସିଲାନି । ହସ ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୁହଁରେ ତା'ର ଫୁଟି ଉଠିଲା ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ।

ରମେଶ ଏଇ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ଗମ୍ଭୀର ହେଲେ ବି ବେଶ୍ ଚମତ୍କାର ଦିଶେ ମାନସୀ ।

ମାନସୀ ହଠାତ୍ ପଚାରିଲା—'ଆଉ ମୁଁ ଯଦି ପରୀକ୍ଷାରେ ଫେଲ୍ ହୁଏ ?

—'ତା' ହେଲେ ବଦନାମ୍‌ଟା ମୋର । ଲୋକେ ମାଷ୍ଟର ରଖନ୍ତି ପିଲା ଭଲ ଭାବରେ ପାସ୍ କରିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଯୋଉ ମାଷ୍ଟର ପାଖରେ ପିଲା ପାଠ ପଢ଼ି ଥରକେ ପାସ୍ କରି ନପାରେ—ସେମିତି ମାଷ୍ଟରକୁ କିଏ ତାଙ୍କୁ ରଖିବାକୁ ଯିବେ ।'

ମାନସୀ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ପରି ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ନେଇ ଛିଣ୍ଡାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଆସିଲାବେଳେ ମାନସୀ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ହେଲା । ସେ ପଚାରିଲେ—'କେମିତି କରିଛ ପରୀକ୍ଷାରେ ?'

—ଭଲ । ପାସ୍ କରିପିବ । କିନ୍ତୁ ଡଭିଜନ୍ କଥା କହି ହେବନି ।'

ଭଦ୍ରଲୋକ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲେ—'ଡିଭିଜନ୍ କଥା କିଏ ପଚାରେ ? ଖାଲି ଆଗେ ପାସ୍‌ଟା କରିପାରୁ !'

ମାନସୀ ବୋଉ ପଛରୁ ଡାକିଲେ ।

ରମେଶ ଫେରିଲା । ଶୁଣିଲା ସେ ମାନସୀ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହୁଛନ୍ତି—'ଆସି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଝିଅ ହେଲାଣି ଆଉ କୋଉ ଦିନକୁ ବୁଦ୍ଧି ହବ ତୋର ?'

—'କ'ଣ ହେଲା ?' ପଚାରିଲା ରମେଶ ।

—'ମୁଁ ସିଆଡ଼େ ଷ୍ଟୋଭରେ ଘରେ ଜଳଖିଆ ତିଆରି କରୁଛି । ତାକୁ କହିଗଲି ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କୁ ବସେଇଥିବୁ ମୁଁ ଜଳଖିଆ ଆଣୁଛି । ଆସିଲା ବେଳକୁ ଝିଅ ଆମର ଉପରକୁ ଚାହିଁ କଡ଼ ଗଣୁଛନ୍ତି !'

ରମେଶର କ'ଣ ଖିଆଲ୍ ହେଲା କେଜାଣି । କହିଲା—'ସିଏ ମତେ ଅଟକାଇ ରଖୁଥିଲା । ମତେ ଭୋକ ହଉ ନଥିଲା । ଆସିଲାବେଳେ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ଆସିଥିଲି ।'

ମାନସୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ରମେଶକୁ ଚାହିଁ ଅନ୍ୟଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇଲା ।

ବୋଉ କହିଲେ—'ଚାହିଁଚୁ କ'ଣ ? ଯା' ନେଇ ଆସିବୁ !'

ଚାଲିଗଲା ମାନସୀ

ରମେଶ କହିଲା—'ଆଜି ଖାଇବାକୁ ଦଉଛନ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ଯୋଉଦିନ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିବ ସେଦିନ ଯେମିତି ପେଟ ପୁରା ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।'

ସ୍ନେହ ବୋଳା ହସ ହସିଲେ ସେ । କହିଲେ—'କିଏ ତମକୁ ମନା କରୁଛି ?'

ଆସିଲା ମାନସୀ ଜଳଖିଆ ନେଇ । ରଖି ଦେଇ ପୁଣି ଗଲା ଭିତରକୁ ।

ତା' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ମାନସୀ ବୋଉ କହିଲେ—'ଆଉ କେତେଟା ଦିନ ? ତେଣିକି ଯାହାଥିବ ତା' ଭାଗ୍ୟରେ !'

ରମେଶ ବୁଝିଲୁ କ'ଣ ସେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । କହିଲୁ—'ଏତେଶୀଘ୍ର କାହିଁକି ଭାବୁଛନ୍ତି ସେକଥା ?'

ବୋଉ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲେ—'ଯେତେବେଳେ ଯୋଉ କଥା ! ଝିଅ-ପିଲା । ସେ ବେଶୀ ଦିନ ରହିଲେ ଖରାପ ! ଆଉ ପର ଘରକୁ ତ ଯିବା କଥା ! ଯେତେ ଚଞ୍ଚଳ ଯିବ ସେତେ ଭଲ !'

ସେଦିନ ରମେଶ ଏଇକଥା ଆରମ୍ଭ ବୋଉଙ୍କୁ କହିବ କହିବ ହୋଇ କହି ପାରି ନଥିଲୁ । ଆଜି ପୁଣି ସେଇକଥା ପଡ଼ିଛି । ଆଜି ଆଉ ନକହି ରହି ପାରିଲୁନି । କହିଲୁ—'ମିଛରେ ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛନ୍ତି ? ମାନସୀ ପଢ଼ୁଚି, ପଢ଼ୁ । ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ପର ଘରକୁ ଯାଇ କରିବ କ'ଣ ? ଅନେକ ଝିଅ ଆଜିକାଲି ପାଠ ପଢ଼ି ବଡ଼ ଚାକିରୀ କରୁଛନ୍ତି ! ମାନସୀ ବି କିଛିମୁ ଉନ୍ନତି କରିବ ଭବିଷ୍ୟତରେ ।'

ମାନସୀ ବୋଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଇ ଅଟକିଲେ । ଝିଅ ଆସୁଛି ଟେପେଇ ଘର ଆଡ଼ୁ । ସେ ଗୃହାନ୍ତିନ ତା' ସାମନାରେ ପକେଇବାକୁ ଏସବୁ କଥା । ଭାବିଲେ କ'ଣ ବୁଝିଁ ଏ ସବୁ କଥା ରମେଶ । ସେ ମାନସୀ ବୟସର ହେଲୁ ବେଳକୁ ଗୋଟିକର ମା' ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ତଥାପି ସମୟ ବଦଳିଛି । ସେ କାଳର ଚାଲି ଅନେକ ବଦଳି ଗଲାଣି ଏ କାଳକୁ ।

ଗୋଟାଏ ଟିଉସନ୍ ଡାକିବୁ ଗଲୁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଇଚ୍ଛା କରି ଛାଡ଼ି ଦେଲୁ ରମେଶ । ମୃଦୁଳାର ପରୀକ୍ଷା ରହିଲୁ ଦୁଇ ମାସ । ଏଇ ମାସ ଦି'ଟାରେ ଭଲ ଭାବରେ ପଢ଼ିଲେ ପାସ୍ କରି ପାରନ୍ତା ମୃଦୁଳା । ଅନେକ ଭାବିଥାନ୍ତି ରମେଶ ଟିଉସନ୍ଟା ଛାଡ଼ିଛି । ଯାହା ତ ପଢ଼ୁଛି ଛାଡ଼ ! କିନ୍ତୁ ଯୋଉ ପରିମାଣରେ ତାର ଭାବ ପ୍ରବଣତା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ତାର ଫଳ ଯେ ବିଶେଷ ଭଲ ହବ ଏକଥା କହି ହବନି ।

ବାଣା ଆସି ପଚାରିଲା—'ଆଜି ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ?'

—'ନା, ଆଉ ପିବା ଦରକାର ପଡ଼ିବନି । ଟିଉସନ ଛାଡ଼ି ଦେଲି ।' କହିଲା ରମେଶ ।

—'ହଠାତ୍ ଟିଉସନ୍ ପ୍ରତି ଏତେ ବିତୃଷ୍ଣା·····?'

—'ଟିଉସନ୍ ପ୍ରତି ନୁହେଁ । ନିଜ ପ୍ରତି ।'

ବୀଣା ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ଚମତ୍କାର ଭାବ ଫୁଟାଇ ଚାହିଁଲା ରମେଶକୁ । ଆଖିରେ ପଚାରିଲା ଭାବ ।

ରମେଶ କ'ଣ ଭାବି ପଚାରିଲା—'ଆଚ୍ଛା କହି ପାରିବ, ବସ୍ତୁସ୍ଥିତି ଅମାନେ ଜଣେ ପୁରୁଷ ପାଖରେ ଏମିତି କୋଉ ଜିନିଷର ସନ୍ଧାନ ପାଆନ୍ତି ଯେ ତା' ଆଡ଼କୁ ଏକା ଥରକେ ଆକୃଷ୍ଟ ଯାନ୍ତି ?'

ବୀଣା ବିବ୍ରତ କଲା । କହିଲା—'କ'ଣ ଆଉ ହୋଇଥିବ ? ବୋଧ ହୁଏ ଚୁମ୍ବକ ।'

ରମେଶକୁ ଭଲ ଲାଗିଲାନି ବୀଣା କଥା । କାରଣ ଏ ବିବ୍ରତ ସ୍ୱାଭାବିକ ନୁହେଁ । ବୀଣା ଜବରଦସ୍ତି ଖୁସି ହବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଖାଲି । କହିଲା—'ତମେ କହି ପାରିବନି । କାରଣ ତମେ କାନ୍ଦକୁ ଚାପି ରଖି ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ । ଆଘାତ ପାଇ ଚୁପ୍ ରହିଲା ବୀଣା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ପଚାରିଲା—'କଥାଟା କ'ଣ ପରିଷ୍କାର କରି କହନ୍ତୁ !'

ରମେଶ ହସିଲା ଅଳପ । ସ୍ୱରରେ ତାର ବେଦନାର ଆଭାସ । କହିଲା—'କଥା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବୀଣା ! ସିଏ ଅନେକ । ଆଜଯାଏ ବହୁତ ଝିଅଙ୍କୁ ଦେଖିଲଣି । ସମସ୍ତେ ଚାହାନ୍ତି ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା । ସମସ୍ତେ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ·····'

—'କିନ୍ତୁ ଆପଣ ସବୁଥର ବାର ପରି ପଛେଇ ଆସିଛନ୍ତି ।'

ବୀଣାର ଅଫାରେ ଟିକିଏ ହେଲେ ବିଚଳିତ ହେଲାନାହିଁ ରମେଶ । ଶାନ୍ତ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ପଛେଇ ଆସିବାରେ ହୁଏତ ବୀରତ୍ୱ ନଥାଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷପଣିଆ ଅଛି । ଆଉ·····'

—'ଆଉ ?'

—'ଆଉ ଏକାବେଳକେ ଅନେକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରେମ କରିବାର ହୁଏତ ସ୍ୱେମାଞ୍ଚ ଥାଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାବେଳକେ ଘରକୁ ଆଣିବା ସମ୍ଭବ ହବନି ।'

ତା' କଥା ଶୁଣି ହସି ଉଠିଲା ବୀଣା । ହସିଲା କିଛି ସମୟ ଧରି । ହସର ବେଗ କମିବାରୁ କହିଲା—'କି ବୋକା ଆପଣ !'

ରମେଶ କିଛି ନ କହି ନୀରବରେ ଚାହିଁଲା ବୀଣାକୁ ।

କ୍ରମେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେଲା ତା ମୁହଁର ଭାବ । ତା' କଣ୍ଠସ୍ୱର । ରମେଶ ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପିଲା । ସେହିପରି ଭାବରେ ଆରମ୍ଭ କଲା—'ପ୍ରେମ ଆଉ ବିବାହ ଦି'ଟା ଯାକ ଏକା ଜିନିଷ ନୁହେଁ । କହୁଛନ୍ତି ଅନେକ ଝିଅ ଆପଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେତେଜଣ ତା' ଭିତରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ବାହା ହବାକୁ ଚାହିଁବେ ? ଆଉ ଯଦି କେହି ନିହାତି ଭାବପ୍ରବଣତା ଯୋଗୁ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଆସେ—ସେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ନିଶ୍ଚୟ ପସ୍ତେଇବ ।'

ରମେଶ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ବୀଣା ସେଥିପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନକରି ଆଗପରି କହି ଚାଲିଲା—'କାରଣ ଯେତିକ ଝିଅ ଆପଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି—ସେମାନେ ଖାଲି ନଜର ଖିଆଲରେ ଆପଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଉଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ କାହାକୁ ଯଦି ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହବ—ତା' ଆଡ଼କୁ ଢଳିବା ପାଇଁ ବାଧିବନି ସେମାନଙ୍କୁ ।'

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ତେବେ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ଯୋଡ଼ିମାନେ ବାହା ହଉଛନ୍ତି ?'

ବୀଣା ସହଜ ଭାବରେ କହିଲା—'ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ କଥା କହି ପାରିବିନି । କିନ୍ତୁ କୋଉ ଆଧୁନିକା ଝିଅଟା ଚାହିଁବ ଆପଣଙ୍କୁ ବାହା ହବାକୁ ? ବଡ଼ କଥା ପଇସା । ଆପଣଙ୍କର ପଇସା ନାହିଁ । ଆପଣ ଯାହା ରୋଜଗାର କରନ୍ତି ସେତିକ ଜଣେ ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ଭଦ୍ର ଭାବରେ ଚଳିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଆଉ ପଇସା ପାଇଁ ଆପଣ ଟିଉସନ୍ କରନ୍ତି ।'

ବୀଣାର ଏ ଗଭୀର ତତ୍ତ୍ୱ କଥା ଭିତରେ ହସି ଉଠିଲା ରମେଶ । ସ୍ୱଚ୍ଛ-ସହଜ ହସ । କହିଲା—'ଏତେ କଥା ଜାଣି ବି ଅନେକ ରାଜି ଅଛନ୍ତି ବାହାହବା ପାଇଁ ।'

ବୀଣା ଶାନ୍ତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—'ଯୋଉମାନେ ରାଜି ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ହେଲେ ଝିଅର ବାପ ମା' । ଝିଅମାନେ ନୁହନ୍ତି ।'

ରମେଶ ହଠାତ୍ ତୀକ୍ଷ୍ଣ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା—'ଏ ତମର ନିଜ କଥା । ନୁହେଁ ?'

ବୀଣା ହସିଲା ଅଳ୍ପ । ରମେଶର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା । କହିଲା—'ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ବୋଲି ଭାବିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ଅଛି ?'

ରମେଶ ଆଉ ବେଶୀ କିଛି ପଚାରିଲା ନା । ତା'ର ଓଠ କୋଣରେ ଉଙ୍କି ମାରିଲା ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ମୃଦୁ ହସ ।

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବୀଣା କହିଲା—'ଆଗେ ଏସବୁ ଭାବୁ ନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ବୟସ ବଢ଼ୁଛି । ଆଗେ ଯାହା ଭାବୁ ନଥିଲି ଆଜିକାଲି ତା' ଭାବୁଛି । ଆଗେ ଯାହା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ଏବେ ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନି ସେ ସବୁ କଥା ଭାବିବାକୁ ।' ସ୍ୱରରେ ତା'ର ଫୁଟି ଉଠିଲା ବିପନ୍ନତା । ଯାହା ସେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରି ଗୁପ୍ତ ରଖିଥିଲା ।

ରମେଶ ଭାବିଲା ଏଇ ହେଲା ବୀଣାର ପ୍ରକୃତ ରୂପ । ଏଇ ତାର ଚାପାଚପିତ ବିଷାଦମୟ ଭାବ ।

ଅନେକ ଦିନପରେ ଆଜି ସୁବିଧା ମିଳିଛି ନିଜକଥା ଭାବିବାକୁ । ମୁଣ୍ଡରେ ଏକା ସଙ୍ଗେ ହଜାର ରକମର ଚିନ୍ତା । ବୀଣା ଚାଲି ଗଲାଣି କେତେବେଳୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଭାବୁଛି । ଗହନ ମନନ୍ତରୁ ଉଙ୍କି ମାରୁଛନ୍ତି ଅନେକ ଝିଅ । ବୀଣା, ଶୋଭା, ମାନସୀ, ମୃଦୁଳା, ଗାନ୍ଧରୀ । ଅନେକ ପରିଚିତା ଝିଅଙ୍କର ଭିଡ଼ । ଠିକ୍ ରୂପେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଜି ମନେ ପଡୁନି । କିଏ ଆସିଛନ୍ତି

କେତେରୂପରେ । ଜଣକଠାରୁ ଅନ୍ୟର ଭଙ୍ଗୀରେ ତଫାତ୍ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଛୁଟି ଆସିଛନ୍ତି ସେଇ ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ପାଇଁ । ସମସ୍ତେ……ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରାର ମୋଡ଼ ଘୂରିଲା । ବୀଣା କହିଗଲା ଭ୍ରାନ୍ତ । ଖାଲି କେତେଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଝୁଙ୍କ୍ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହଁ । ସରୋଜ କହେ ଖାଲି ଦେହର ଆକର୍ଷଣ । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ କୋଉଟା ? ମତେ ମନେହେଲା ଦୁହେଁଯାକ ନିଜ ନିଜ ମତ ଅନୁସାରେ ଠିକ୍ । ଭାବପ୍ରବଣତା ବିନା ପ୍ରେମ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଉ ସେଇ ଭାବପ୍ରବଣତା ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିଥାଏ ଦୈହିକ କାମନା ।

ପୁରୁଣା ସମ୍ପର୍କ ଜୋଡ଼ି କାମିନୀବାବୁ କହିଲେ—'ଏତେ ଦିନରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ମୋ କଥା ?'

ରମେଶ ଲଜ୍ଜିତ ହସ ହସି କହିଲା—'ମନେ ପଡ଼ିଲେ ବି ସମୟ ମିଳୁନ ଆସିବାକୁ !'

କାମିନୀବାବୁ ଛାଡ଼ିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । କହିଲେ—'ଏକୁଟିଆ ମଣିଷ ହୋଇ ତ କହୁଛନ୍ତି ସମୟ ନାହିଁ । ଆଉ ଯଦି ଆମଭଳି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସଂସାରର ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡାଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ……'

ରମେଶ ପ୍ରସଙ୍ଗଟା ଏଡ଼ାଇ ଦେବାପାଇଁ ପଚାରିଲା—'ଗୋକୁଳବାବୁ ଆସି ନାହାନ୍ତି ?'

କାମିନୀବାବୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ ଜବାବ୍ ଦେଲେ—'ସମୟ ହେଲାଣି । ଆସିଯିବେ ଏଥର ।' ସେ ପ୍ଲେଟ୍ ସଜାଡ଼ି ରଖୁଥିବା ପିଲାଟିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—'ଦି' କପ୍ ଚା' ଆଣ ।'

ତାଙ୍କ କଥା ସରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୁଆର ମୁହଁରୁ ଶୁଣାଗଲା ଗୋକୁଳ ବାବୁଙ୍କ ଗଳା—'ଦି' କପ୍ ନୁହଁ । ତିନିକପ୍ ମାଇଁ ଡିଅର କାମିନୀ ରାୟ !'

ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ନ ଦେଇ କାମିନୀବାବୁ ରମେଶକୁ ନିମ୍ନ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—'ପରମାୟୁ ବହୁତ ଦିନ ।' ରମେଶ ହସିଲା ଅଳ୍ପ ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ପଚାରିଲେ—'କ'ଣ ଏତେ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ?'

—'କିଛିନାହିଁ !' କହିଲେ କାମିନୀବାବୁ ।

—'ବେଶ୍ ଭଲ । କିନ୍ତୁ ଆଉରି ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା କିଛି ନ ଥିବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଟାଏ କିଛି ଥାଆନ୍ତା ଯଦି । ଆଉ ତେବେ ଟି' କପେ ବରାଦ କରିବା ପାଇଁ ଡେରି କରୁଛ କାହିଁକି ?'

କାମିନୀବାବୁ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ନ ଦେଇ ରମେଶକୁ ପଚାରିଲେ— 'ଜଳଖିଆ କ'ଣ ଖାଇବ ?'

ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ନାହିଁ କଲା ରମେଶ ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ବସିପଡ଼ି ବିରକ୍ତ ହେଲାପରି କହିଲେ—'ଏମିତି ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ ଚଳିବନି ! ଆଗ ସବୁଦିନିଆ ଖରିଦ୍‌ଦାର ଙ୍କୁ ଆଟେଣ୍ଡ୍ କରିବା କଥା !'

କାମିନୀବାବୁ କଥାକୁ ବଙ୍କାଇ କହିଲେ—'ଆଉ ତମ ଭଳି ଏମିତି କେତୋଟି ସବୁଦିନିଆ ଗରାଖ ଜୁଟିଗଲେ ବ୍ୟବସାୟ ମନକୁ ଅଚଳ ହୋଇଯିବ !'

ଟି' କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆସିଲା ଜଳ ପିଆଲା ।

ଗୋକୁଳ ବାବୁ ପିଆଲାଟାକୁ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ କହିଲେ—'ମୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନ । ତମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି କାମିନୀ ରାୟ—ତମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୋଉ ହାରରେ ସନ୍ତାନ ମ୍ୟାନୁଫ୍ୟାକଚର୍ କରି ଚାଲିଛ—ସେଇ ହାରରେ ଚାଲିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପରି ଏକୋଇଶର ଶତ ସନ୍ତାନର ଜନକ ହୁଅ ।'

କାମିନୀ ରାୟ ଭ୍ରୂକୁଞ୍ଚିତ କଲେ ।

ରମେଶ ହସିଲା ।

ଗୋକୁଳବାବୁ ଅଖଣ୍ଡ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—'ଶେଷ ସନ୍ତାନଟି ଏଇ ଗଲା ଡିସେମ୍ବରରେ ହୋଇଛି—ଆଉ ପୁଣି କ'ଣ ଗୋଟିଏ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ବୋଲି ଶୁଣୁ ଶୁଣିଲି ?' କହି ସେ ଚାହିଁଲେ କାମିନୀ ବାବୁଙ୍କୁ । ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ।

ଗୋକୁଳ ବାବୁ କହିଲେ—'ଉପମାଟା ପସନ୍ଦ ହୋଇ ନଥିବ । କିନ୍ତୁ ଆଉ କୌଣସି ଭଲ ଉପମା ମନେ ପଡ଼ୁଇନି ।'

କାମିନୀବାବୁ କହିଲେ—'ସେଇ ଯଥେଷ୍ଟ । ଆଉ ଭଲ ଉପମାର ଦରକାର ନାହିଁ ।' ସ୍ୱରରେ ତାଙ୍କର କ୍ରୋଧର ଆଭାସ ।

ରମେଶ ଗୋକୁଳ ବାବୁଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—'ଆପଣ ଟିକେ ଝୁଣିଲା ବସୁଛନ୍ତି ?'

—'ଜଞ୍ଜାଳ ରମେଶ ବାବୁ । ହଜାର ରକମର ଜଞ୍ଜାଳ !'

କାମିନୀବାବୁ ସ୍ୱଗତୋକ୍ତି କଲାପରି କହିଲେ—'ଓଃ'

ରମେଶ ମୃଦୁ ହସିଲା ।

କାମିନୀ ବାବୁ ରମେଶକୁ ବସିବାକୁ କହି ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ଗୋକୁଳ ବାବୁ ସେ ଦିନର ଖବର କାଗଜ ଖଣ୍ଡ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ ଆଖି ବୁଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ରମେଶ ବସି ବସି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବେଶ୍ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଏଇ ଗୋକୁଳ ବାବୁ । ପୃଥିବୀର ଯେତେ ଦୁଃଖ—ଯେତେ ବ୍ୟର୍ଥତା, ସବୁ କିଛିକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସେ ହସୁଛନ୍ତି । ଆଉ କାମିନୀ ବାବୁଙ୍କ ମନଟା ବି ବେଶ୍ ଚମତ୍କାର । ସବୁବେଳେ ହସ ଖୁସି । ଆଉ ବଡ଼ କଥା, ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ମନରେ ତାଙ୍କର ପୁରି ରହିଛି ଅଖଣ୍ଡ ସ୍ନେହ ।

ଅଧା ରହିଗଲା ସରୋଜର ବହିଲେଖା । ଖବର ଶୁଣି ହସିଲା ରମେଶ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଜଳିବାକୁ ଯାଉଥିବା ନକ୍ଷତ୍ରର ନାଆଁ ଯେ ଲିଭିଗଲା ।

ରମେଶ ଖବର ଶୁଣିବା ପରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା ସରୋଜ ଘରେ । ସେ ଚେଲିବର କଲେଜ ଛାଡ଼ି ଏଣିକି ଆସି ଘରେ ରହୁଛି ।

ମାଈଁ କହିଲେ—'ଆଉ ଯେମିତି ଝିଅ ନ ମିଳିଲା ଭଲ ପୁଅ ଜଗିର ଲଗେଇଛନ୍ତି ସେଇଠି ବାହା ହବାକୁ !'

ସରୋଜ ରାଗିକରି କହିଲା—'ତୋର ଯଦି ପସନ୍ଦ ନ ହେଉଚି ତେବେ ସଫା ମନାକରି ଦେଉନୁ । ସେଇ ସକାଶେ ତ ଘରେ ରହୁ ନଥିଲି । ପୁଣି କେମିତି ଘରୁ ବାହାରିଯିବି ସେଇଆ ଚାହୁଁଚୁ ? ନାଇଁ ?'

ମାଇଁଙ୍କର ସ୍ୱର ଉଠିଲା ଏଥର ପଞ୍ଚମକୁ । କହିଲେ—'ଆଉ ତୋର କ'ଣ ଉରେଇବାକୁ ଅଛି କି ? ସେତକି ତ ପାରିଲୁ ପଣ ! କ'ଣ ନା ଘରୁ ଚାଲିଯିବ !'

ସରୋଜ ଇଚ୍ଛାକରି ଘରକୁ ଚାହିଁରହି କହିଲା—'ତୋର ଇଚ୍ଛାଟା କ'ଣ କହିଲୁ ଦେଖି ?'

—'ତୁ କ'ଣ ପାଇବୁ ମୋ ଇଚ୍ଛାକୁ । କେବେ ତୁ ମୋର କୋଉ କଥାଟା ରଖିଛୁ ? ମୁଁ ତ ତୋର......'

ତାଙ୍କ ଅସମାପ୍ତ କଥା ମଝିରେ ସରୋଜ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—'ମାଇଁ !'

ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ଆଖିରେ ଜକେଇ ଆସୁଥିଲା ଲୁହ । ସେ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲେ ।

ସରୋଜ କଣ୍ଠରେ ସହଜ ଭାବ ଫୁଟାଇ କହିଲା—'ତୁ ଯଦି ସବିତାକୁ ପସନ୍ଦ ନ କରୁଛୁ—ମୁଁ ବି ତାକୁ ବାହା ହେବାକୁ ଚାହେଁନା ।' ସରୋଜ କଣ୍ଠରେ ଆଦ୍ର୍ତାକୁ ଛପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକରି କାଶିଲା ।

ମାଇଁ ଘୁରିଆସି ଛିଡ଼ାହେଲେ ରମେଶ ପାଖରେ । ତା' କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି କହିଲେ—'କିଏ କହିଲା ମୁଁ ତାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନାହିଁ ବୋଲି ? ତୁ ଯେତେବେଳେ ପସନ୍ଦ କରିଛୁ ଯେତେ ଅଗୁଣର ହେଲେ ବି ସିଏ ମୋ' ଆଖିକି ଭଲ ଦିଶିବ ।' କହି ଆଉ ସେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁଣି କ'ଣ ମନେ କରି ଫେରି ରମେଶକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—'ଯିବୁନାହିଁ ତୁ । ବସିଥିବୁ ।'

ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

ସରୋଜ କହିଲା—'ଗୋଟିଏ ଜନ୍ତୁ ! ଇଆ ପାଖରେ ଦଣ୍ଡେ ରହିବା କଷ୍ଟ ! ଯେତେ ରକମର ବାଜେ କଥା ସବୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ !'

ରମେଶ କିଛି କହିଲାନି ।

ସରୋଜ ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍ ଖୋଲି ରମେଶକୁ ଖଣ୍ଡେ ଦେଇ ନିଜେ ଖଣ୍ଡେ ଲଗାଇଲା ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ତୋର ବନ୍ଧୁ ଲେଖା ଛାଡ଼ିଦେଲା ନା ?'

ସରୋଜ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ି କହିଲା—'ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗଳ୍ପରେ । ତା'ପରେ ସରିଯିବ ।'

ରମେଶ ହସି କହିଲା—'ସମାପ୍ତିଟା ତା'ହେଲେ ମଧୁର । ମିଳନାନ୍ତକ !'

ସରୋଜ ସିଗାରେଟ୍ ପାଉଁଶ ଝାଡ଼ି କହିଲା—'ସବିତାର ଜନ୍ମ ମାଆଁ ସଙ୍ଗେ ମନ ମିଳିଲେ ତ !'

ରମେଶ ସ୍ଥିର ନିଶ୍ଚିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—'ଯଦି ମାଆଁ ସଙ୍ଗେ ମନ ନ ମିଳିବ ତେବେ ଆଉ କାହା ସଙ୍ଗେ ତାର ମନ ମିଳିବନି ।'

ସରୋଜ ଚିନ୍ତିତ ଭାବରେ ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ ଶୋଷିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ବାହାଘର ତେବେ କେବେ ତାରିଖରେ ?'

—'ସରିଲାଣି ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଦିନ ହେଲା ।'

ରମେଶ ବିସ୍ମିତ ଭାବରେ ଚାହିଁଲା ।

—'ସେ କାମ ସରିଛି ମ୍ୟାରେଜ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ପାଖରେ । ଇଏ ଖାଲି ପୁନର୍ବିବାହ । ଘର ଲୋକେ ଜାଣିବାକୁ ବାହାଘର ।' ସରୋଜ ହସିଲା ରହସ୍ୟମୟ ହସ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଏତେ ଡର ଡର ହୋଇ କୋର୍ଟରେ ଶେଷ କରିବାର ଦରକାର କ'ଣ ଥିଲା ?'

—'ଦରକାରଟା ମୋର ନୁହେଁ, ସବିତାର । ତାର ଭାବ ଭଙ୍ଗୀ ଦେଖି ବରକ୍ତ ଧରିଗଲାଣି । ଯେମିତି ବଲ୍ ବୁଲ୍ ଅପାପବିଦ୍ଧା କଣ୍ଢେଇ । କିନ୍ତୁ ବନ ଭିତରେ ଅନ୍ତତଃ ପନ୍ଦର ଜଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ହେଁ-ହେଁ, ଫେଁ-ଫେଁ… ଥିଲା ତାମସା !'

—'କାଳେ ଶିକାରଟି ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଯିବ ସେଇ ଭୟରେ…?' ରମେଶ କଥା ଅସମାପ୍ତ ରଖି ହସିଲା ।

ସରୋଜ ଉଚ୍ଚ ନକହି ନୀରବରେ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ବ୍ରଜବାବୁ ସମାଲୋଚନା କଲେ । କହିଲେ—'ସମସ୍ତ ଜନକଜନ ବାପ ଆଡ଼କୁ ଗଡ଼ କରୁଛନ୍ତି । ଆମ ସମୟରେ ଏମିତି ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲିକା ପିଲାମାନଙ୍କର ଟିକିଏ ହେଲେ ସାହସ ନାହିଁ । ସବୁ କଥାକୁ ଭୟ !'

ରମେଶ ଦାର୍ଶନିକ ପରି କହିଲା—'ପିଲାମାନେ ବି ଆଜିକାଲି ଜନ୍ମ ହେଉଛନ୍ତି ଭୟ ଭିତରେ । ଜନ୍ମ ହେବାରେ କୌଣସି ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ, ଭଲ ପାଇବା ନାହିଁ, ସ୍ନେହ ନାହିଁ । ଦୁନିଆର ଅନେକ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରୁ ଜନ୍ମ କରିବା ଆଉ ଜନ୍ମ ହେବା ବି ଗୋଟାଏ ଜଞ୍ଜାଳ । ସେମାନେ ଭୀରୁ ନ ହୋଇ କ'ଣ ହେବେ ? କୁଆଡ଼ୁ ଆସିବ ସେମାନଙ୍କର ସାହସ ?'

ବ୍ରଜବାବୁ ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । କହିଲେ—'ବାଜେ କଥା ! ପିଲାର ବାପ ହେଲା ପରି ସାହସ ଆମର ଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ । ଆଉ ଏବେ ବି ଅଛି ! କିନ୍ତୁ ତମମାନଙ୍କର ସେ ସାହସ ନାହିଁ । ତମେ ଭୟ କରୁଛ ପିତୃତ୍ୱକୁ । ଜୀବନକୁ ।'

ରମେଶ ଶାନ୍ତ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ଭୟ ଜୀବନକୁ ନୁହେଁ ବ୍ରଜବାବୁ । ଭୟ ଅଭାବକୁ । ପିଲାଦିନୁ ଅଭାବ ଭିତର ଦେଇ ଚାଲିଛୁ ଜୀବନକୁ । ବଢ଼ି ଆସିଛୁ ଅଭାବ ଭିତରେ । ସେଥିପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରି ଅଭାବକୁ ଡାକି ଆଣିବାକୁ ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନି ।'

ବ୍ରଜବାବୁ ଗୁମର ଝଁଟିଲେ—'ଖାଲି ସ୍ୱାର୍ଥପରତା ! ବୋଝ ମୁଣ୍ଡେଇବାର ସାହସ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଖାଲି ନିଜକଥା ଭାବିବା ପାଇଁ ମଣିଷର ଜନ୍ମ ନୁହେଁ । ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡେଇବା ପାଇଁ ଯାହାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ କି ମଣିଷ କିଏ ?'

ରମେଶ ହସିଲା । କହିଲା—'ନୀତିକଥା ଶୁଣିବାକୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ଜୀବନରେ ଦରକାର ତାର ଖୁବ୍ କମ୍ । ପିଲା ଯଦି ଆପଣଙ୍କର ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇବ ଭଲ ଭାବରେ—ସ୍ତ୍ରୀ ଯଦି ଛିଣ୍ଡା ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଠିଆ ହୋଇଥିବ । ପଇସା ଅଭାବରୁ ପିଲେ ଯଦି ପାଠ ପଢ଼ି ନ ପାରୁଥିବେ,

—ସେଇଠି ସବୁ ମିଛ, ଆଦର୍ଶ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇବ । ଲୋପ ପାଇବ ସବୁ ମଣିଷ ପଣିଆ । ସେତିକିବେଳେ ଯାହା ମନେ ହବ ସେଇ ହେଲା ମଣିଷର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ।'

ସେ ଉଠି ବାହାରକୁ ଆସିଲା ।

ଆସିଲାବେଳେ ଟାଇପ୍ ମେସିନ୍ ପାଖରୁ ଶୋଭା ଚାହିଁଲା ଥରେ ଆଖି ଟେକି ତା ଆଡ଼କୁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ନକରି ଆଗେଇଚାଲିଲା ରମେଶ ।

ଆଗେ ଥଟ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଅନେକେ ଶୋଭାକୁ । କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଭୟ କରୁଛନ୍ତି । ହାକିମଙ୍କର ପ୍ରିୟ ପାତ୍ରୀ ସେ । ତା'କୁ କହିବା ମାନେ ବିପଦକୁ ଡାକି ଆଣିବା ।

ଅନେକ ସମୟରେ ବ୍ରଜ ବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ମନେ ମନେ ରାଗିଲେ ବି ସମବେଦନା ଜାଗେ ଭଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି । ପାଞ୍ଚଟି ଝିଅର ବାପ । ଝିଅର ବାପ ହବା ଏ ଯୁଗରେ ଗୋଟାଏ ଅପରାଧ । କ୍ଷମତା ନାହିଁ ଝିଅକୁ ଯୌତୁକ ଦେଇ ବାହା କରିବାକୁ । ତଥାପି ଚାହାନ୍ତି ସେ ଝିଅ କେମିତି ବାହା ହବ । ଢେଲଗୀ ବାଜା ବଜାଇ, ପାଲିଙ୍କି ଚଢ଼ି ବର ଆସିବ ! ଖାଲି ଭଣ୍ଡାମୀ । ଦୁନିଆରେ ଅନେକ ରାସ୍ତା ଖୋଲା ପଡ଼ିଛି । ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ଦିଅ । ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତୁ ସେମାନେ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ । ତା' ପରେ ଜୀବନରେ ସାଥୀର ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ସେମାନେ ନିଜେ ଖୋଜିନେବେ ।

ଏଇ ମାତ୍ର ସିନେମା ଦେଖି ହୋଟେଲ୍‌ରୁ ଖାଇସାରି ଫେରିଲା ସେ ।

ଶୋଭା ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ ଅନ୍ଧାରରେ ।

ରାଗ ଲାଗିଲା ଖୁବ୍ । ତଥାପି ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇ ପଚାରିଲା— 'କେତେବେଳେ ଆସିଲ ?'

—'ଆସିଲିଣି ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ହେଲା । ଆପଣ ନ ଆସିଥିଲେ ଫେରି ଯାଇଥାନ୍ତି !'

ଭିତରକୁ ଆସି ରମେଶ ପଚାରିଲା—'ଆଚ୍ଛା ତମେ ରାତିରେ ଆସ କାହିଁକି କହିଲ ?'

ଶୋଭା ରହସ୍ୟ ଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ଭଲ ଲାଗେ । ମନେହୁଏ ଯେମିତି ଅଭିସାରରେ ଯାଉଛି ! କାହିଁକି ? ଆପଣ ଭୟ କରୁଛନ୍ତି ? ବଦ୍‌ନାମ ହବ ବୋଲି ?'

—'ବଦ୍‌ନାମ ମୋର ନୁହେଁ । ତମର ।'

ଶୋଭା ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହୋଇ ହସିଲା । କହିଲା—'ମୋର କିନ୍ତୁ ବଦ୍‌ନାମକୁ ଭୟ ନାହିଁ । ଚାକିରୀ କରି ପେଟ ପୋଷିବା କଥା ! ସୁନାମ—ବଦ୍‌ନାମରୁ କ'ଣ ମିଳିବ ଆମକୁ ?'

ରମେଶ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ପରି କହିଲା—'ତେବେ ବାଣ୍ଡରେ ଦଶ ଜଣ ତମ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରିବେ । ଇଏ କ'ଣ ଭଲ କଥା ?'

ଶୋଭା ବିଦ୍ରୁପ କରି କହିଲା—'ଖରାପ ବା କ'ଣ ?' ତା' ଦ୍ୱାରା ମୋର ପପୁଲାରିଟି ବଢ଼ିବ ! ମୋର ଚାହିଦା ବଢ଼ିବ । ବହୁତ ଲୋକ ଚାହିଁବେ ମୋ' ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାକୁ । ଆଉ ଜାଣନ୍ତି ? ଆମ ନୂଆ ଡ୍ୱାଇରେକ୍ଟର ଏଥି ଭିତରେ ମତେ ଅନେକ ଥର ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଡାକିଲେଣି । କିନ୍ତୁ ଏତିକି ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ଆହୁରି ପପୁଲାର ହବାକୁ ।'

ରମେଶ ନଶୁଣିଲା ପରି ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା । ଅନେକ ସମୟରେ ଶୋଭାକୁ ବୁଝିବା ମୁସ୍କିଲ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଶୋଭା ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲା—'ସେଦିନ କହୁଥିଲେ ନା ନାରୀର ନାରୀତ୍ୱ ହେଲା ବଡ଼ ଜିନିଷ । ଦେହ ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ । କିନ୍ତୁ କି ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ଏଇ ନାରୀତ୍ୱର ! ପ୍ରତିଦିନ ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସାମନାରେ ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ହସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରତିଦିନ ହଜାର ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା-ଲୋକଙ୍କ କାମନାଭରା ଚାହାଣିର ଜବାବ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ତେଚରଙ୍ଗ ଚାହାଣିରେ, ମିଠା ହସରେ । ଇଆକୁ ନାଁ କ'ଣ ନାରୀତ୍ୱ ?'

ରମେଶ ବିରକ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲା—'ଏ ସବୁ ବାଜେ ଧାରଣା ତମର । କିଏ କହୁଚି ତମକୁ ହସିବାକୁ ? କିଏ କହୁଚି ତମକୁ ଚାହିଁବାକୁ ? ଇଏ ତମ ନିଜ ମନର ଦୁର୍ବଳ ଭାବନା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହଁ ।'

—'ମୁଁ ଛୋଟ ପିଲା ନୁହେ ରମେଶ ବାବୁ । କୋଉଟା ଦରକାରୀ ଆଉ କୋଉଟା ଅଦରକାରୀ ସେତକ ବୁଝିଲା ପରି ବୟସ ହେଲାଣି ମୋର ଅନେକ ଦିନରୁ ।' ସେ ହସିଲା । ବିଷଣ୍ଣ ହସ ।

ରମେଶ ପୁଣି ବୁଡ଼ିଗଲା ଭାବନାରେ । ମନେ ହେଲା ଶୋଭା ଯାହା କହୁଛି ମିଛ ନୁହେ । କିନ୍ତୁ ତା'ର ଯୁକ୍ତି ଯେ ଅଭ୍ରାନ୍ତ ଏକଥା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲାନି ।

ଶୋଭା ଶାନ୍ତ ଲଘୁ କଣ୍ଠରେ ଆରମ୍ଭ କଲା—'ବଦ୍‌ନାମ ହଉ, ଯା'ହଉ କିଏ ଖାତିର କରୁଛି ? କୋଉ ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛି ଯେ ଏତେ ଭାବନା !'

ରମେଶ ଚମକିଲା । ଶୋଭା ମୁହଁରେ ନୂଆ କଥା । ସେ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରିଲାନି ଶୋଭାର କଥାରେ ଖାଲି ଚପଳତା ଅଛି କି ଆନ୍ତରିକତା ଅଛି । ନିର୍ବୋଧ ପରି ପଚାରିଲା—'ଯଦି ସେ ଭୟ ଥାଆନ୍ତା ?'

—'ତେବେ—' ଶୋଭାର ଓଠରେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଫୁଟି ଉଠିଲା ବ୍ୟଥା ବିଧୁର ହସ । କହିଲା—'ଆପଣ ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ ସେକଥା ।'

ରମେଶର ଓଠରେ ବି ସଂକ୍ରମିତ ହେଲା ସେଇ ବେଦନାଭରା ହସ । ସେ ଆଉ ବୁଝିବାକୁ ଚାହେନା । ଶୋଭାର ହସ, କଣ୍ଠସ୍ୱରରୁ ଅନେକ ଅକୁହା କଥା ବୁଝି ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଶୋଭା ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା—'ଆସନ୍ତୁ ମତେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବେ !'

ଛିଡ଼ା ହେଲା ରମେଶ । କହିଲା—'ଏକା ଯିବା ପାଇଁ ଭୟ ଲାଗିବ ?'

—'ହୁଁ ।' ଛୋଟ ପିଲାଟି ପରି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ଶୋଭା ।

—'କିନ୍ତୁ ଏତେ ଭୟ ଭଲ ନୁହେଁ ।' ଥଟ୍ଟା କଲା ରମେଶ ।

—'ତଥାପି ଭଲ ଲାଗେ ଜାଣି ଶୁଣି ଭୟ କରିବାକୁ ।' ଶୋଭାର ସ୍ୱରରେ ପିଲାଳିଆ ଚପଳତା ।

ସୁଧା ଆଖି ମିଟିକା ମାରି କ'ଣ ଠାରିଲା ମିନାକୁ । ରମେଶ ମନେ ମନେ ହସି ନ ଦେଖିବାର ଛଳନା କଲା । ନିଶ୍ଚୟ କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟାମୀ ଖେଳୁଛି ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ । କିନ୍ତୁ କିଛି ପଚାରିଲେ ଗପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ସେଇ ଗପିବାରେ ସମୟ ଯିବ । ପଢ଼ା ଆଉ ହୋଇ ପାରିବନି ।

ପୁଣି ଥରେ ଗୋପନରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖିଲା ମିନା ବି ସେମିତି ଠାରରେ ଜବାବ ଦେଉଛି ସୁଧାକୁ ।

ସୁଧା ଟିକିଏ ଦ୍ୱିଧା କରି ପଚାରିଲା—'ଆପଣ ବୀଣା ଦି'ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି ?'

ରମେଶ ଆଶା କରି ନଥିଲା ସୁଧା ହଠାତ୍ ଏମିତିକା ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବ ବୋଲି । କହିଲା—'କାହିଁକି ?'

ସୁଧା ହସିଲା । କହିଲା—'ତେବେ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ?'

ସ୍ୱୀକାର କଲା ରମେଶ ।

—'ହଁ ଚିହ୍ନେ । ମୋର ଛାତ୍ରୀ ଥିଲା ସିଏ ।'

ସୁଧା କୌତୁକ କରି କହିଲା—'ଖାଲି ଛାତ୍ରୀ ନା—।'

ବୁଝି ପାରିଲା ରମେଶ ତା' ଅନୁକ୍ତ କଥାର ଅର୍ଥ । ଏସବୁ କ'ଣ ଭାବୁଛି ସୁଧା ! ସେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ସୁଧା ଭଲ ପିଲାଟି ପରି କହିଲା—'ଆପଣ ସିନା ଲୁଚଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି ସେଇକଥା ।'

—'କୋଉ କଥା ?' ଅଧୀର ଭାବରେ ପଚାରିଲା ରମେଶ ।

—'ଆପଣ ଆଉ ବୀଣା ଦି'ଙ୍କ କଥା ।' ଏଥର ଜବାବ ଦେଲା ମିନା ।

—'କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ?'

—'ଏଇ—ବୀଣା ଦି' କୋଉଠି ରାତିରେ ସବୁବେଳେ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ହଷ୍ଟେଲ୍‌କୁ ଫେରୁଛନ୍ତି ବହୁତ ରାତିରେ ।'

ରମେଶ ବିରକ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲା—'ଖାଲି ବୀଣା ନୁହେଁ—ଅନେକ ଝିଅ ମୋ' ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି । ଦୋଷ କ'ଣ ସେଥିରେ ?'

ରାଧା ଅଳ୍ପ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହେଲା ପରି କହିଲା—'କେଜାଣି ? ମୁଁ ଆଜି ସେଇକଥା କହିବାରୁ ସାନ୍ତ୍ରି ମୋ ସାଙ୍ଗେ କଳି କଲା । ଯୋଉ ଗର୍ବ ତା'ର !' ରାଧା ମୁହଁରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ।

ମିନା କହିଲା—'ସାନ୍ତ୍ରିକୁ ଆମେ ଜାଣି ନାହୁଁ ଭଏ ବେଶୀ ଜାଣିଚ ! କହିଲା—ସାନ୍ତ୍ରି ତମର ବୁଢ଼ୀ ବୁଢ଼ୀ ପାଣି ପିଇବା ଲୋକ !'

ରାଧା କହିଲା—'ସେଇ ସକାଳେ ଚନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଆଲ୍ଲାହାବାଦ୍ ଗଲାବେଳେ ସ୍ୟାରୁ ନକହି ଚାଲିଗଲେ ବୋଲି ସିଏ ଯାଉଥିଲା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ।' କହି ସେ ଚାହିଁଲା ରମେଶକୁ ।

ରମେଶ ଶୁଣୁ ନଥାଏ ଏସବୁ କିଛି । ଅନ୍ୟ ଦିନ ହୋଇଥିଲେ ଏସବୁ କଥା ଶୁଣି ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତା ।

ମିନା କହିଲା—'ଜୋସ୍ନା ବୋଉ କାଲି ଆସିଥିଲେ ଆମ ଘରକୁ । ସିଏ କାହାଠୁ ଶୁଣି ସେଇକଥା ବୋଉକୁ କହୁଥିଲେ ।'

ରମେଶ ଚାହିଁଲା ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମିନାକୁ ।

ମିନା କହିଲା—'ହେଲେ ବୋଉ ବିଶ୍ୱାସ କଲାନାହିଁ । କହିଲା—ମୁଁ ଜାଣେ, ସିଏ ସେମିତିକା ପିଲା ନୁହେଁ ।'

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କିଏ ପ୍ରଥମେ କାହାର କଲା ଏକଥା ?'

ରାଧା ଓଠ ବଙ୍କାଇ କହିଲା—'ଉମା ଦି' । ତାଙ୍କର କ'ଣ କଳି ଲାଗିଥିଲା ବୀଣା ଦି'ଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ସେଇ ପାଇଁ କହିଲେ ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ରେସ୍‌ଙ୍କୁ । ବୀଣା ଦି'ଙ୍କୁ ଡାକି ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ଗାଳି ଦେଲେ । ବୀଣା ଦି'ବି ଛାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ସିଏ ସେମିତି ମୁହେଁ ମୁହେଁ ବଟେଇ ଦେଲେ । ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ରେସ୍ ଏକାଥରେ ଚୁପ୍ !'

ଏ କଥାରେ ବି ରମେଶ ବିଶେଷ କିଛି ଉତ୍ତେଜନା ବୋଧ କଲାନି । ମିଥ୍ୟା ଅପବାଦର ଜବାବରେ ହୁଏ ତ ବୀଣା ନିଶ୍ଚୟ କିଛି କହିଥିବ । କିନ୍ତୁ

କ'ଣ ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ସେ କହିବାରେ । କଥା ଯେତେବେଳେ ଥରେ ଉଠିଛି— ଯେତେ ଦବେଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ବି ବଢ଼ିବ ସିଏ ।

ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନି । ସେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ରାଧା ମିନା ମୁହଁ ଚୁହାଁ ଚୁହିଁ ହେଲେ ।

ମନେ ମନେ ରାଗରେ ଗୁମୁରିବାକୁ ଲାଗିଲା ରମେଶ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମନରେ ଜାଗିଲା ଅସହ୍ୟ ଘୃଣା । କି କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ! ଗୋଟାଏ ମିଛ କଥାକୁ ବଢ଼େଇ ଏତେ ଦୂର ଆଗେଇ ଆଣିବା ବୋଧେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାରି ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହବନି । ପୁରୁଷମାନେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବଦନାମ୍ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସବୁଠୁ ବେଶୀ କୁତ୍ସା ରଟନା କରନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ନିଜେ । ଭାବିଲା ଥରେ ଯାଇ ଦେଖା କରିବ ବୀଣାକୁ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ । ପଚାରିବ— ଏତେ କଥା ଉଠିବା ପରେ ବି ବୀଣା କିଛି କହୁନି କାହିଁକି ତାକୁ ? ସେଇଆ ଭାବି ସାଇକେଲ୍ ନେଇ ଆଗେଇଲା କିଛି ଦୂର । ପୁଣି ମନେ ହେଲା— ଏତେ ତରତର ହବା ଦରକାର କ'ଣ ? ବୀଣାଠୁ ସବୁ କଥା ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ବୁଝିଲେ ଚଳିବ । କାରଣ ବଦ୍‌ନାମ ଥରେ ଯେତେବେଳେ ରଟିଲାଣି— ଆଉ ତ ତାକୁ ବନ୍ଦ କରି ହବନି । ସେ ହ୍ୟାଣ୍ଡେଲ୍ ଘୁରାଇ ସାଇକେଲ୍‌ର ଗତି ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲା । ମୁହାଁଇଲା ଅଫିସ୍ ଆଡ଼େ ।

ବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରେ ପୁଣି ଭୁଲିଗଲା ସେକଥା । ଏକା ତିଥିରେ ସରୋଜ ଆଉ ଆରତିର ବାହାଘର ହେଲା । ସରୋଜର ବାହାଘରରେ ଖାଲି ସିନା ଇତର ଲୋକଙ୍କ କାମ—ମାନେ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ତା'ର ଉପସ୍ଥିତି ଦରକାର ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଆରତିର ବାହାଘରରେ ତା'କୁ ରୀତିମତ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାମ ବି କରିଗଲା ସେ ଅସଙ୍କୋଚରେ । ଯେମିତି କରିବାଟା ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କାରଣ ସେ କେବେହେଲେ ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ନିଜକୁ ପୃଥକ ବୋଲି ମନେ କରିନି । ନିଜକୁ

ପରିବାରର ଜଣେ ପରି ଭାବନ୍ତି । ସେମାନେ ବି ରମେଶଙ୍କୁ ନିଜ ଲୋକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ମନେ କରି ନାହାନ୍ତି ।

ଫୁରସତ୍ ମିଳିଲା ଯାଇ ବରକନ୍ୟା ବିଦାୟ ହୋଇ ସାରିଲା ପରେ । ମଠରେ ଚାଲିଲା ବେଳକୁ ରମେଶ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ପାଖରେ । ଆରତି କାନ୍ଦୁଥାଏ ଆଉ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ଚୁପି ଧରିଥାଏ ରମେଶ ହାତକୁ । ରମେଶ ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରି ବି ଆଖିର ଲୁହକୁ ଅଟକାଇ ପାରିଲାନି । ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଉଠୁଥାଏ ବେଦନାର ଢେଉ । ଯେମିତି ତା'ର ଅନ୍ତ ଆକାଶର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉଡ଼ଣୀଟି ଆଜି ବିଦାୟ ନେଉଛି । ସେ କେବେ ବି ଧାରଣା କରି ନଥିଲା ଯେ ଆରତି ପାଇଁ ତା' ମନ ଭିତରେ ଏତେ ସ୍ନେହ—ଏତେ ଲୁହ ଜମି ରହିଛି । ଶଙ୍ଖ-ମହୁରୀର କରୁଣ ରାଗିଣୀ ଆଉ ମନର ଅକୃତ୍ରିମ ବେଦନାଭରା ଅଦମ୍ୟ କୋହ ଭିତରେ ବିଦାୟ ନେଲା ଆରତି । ସବୁରି ଆଖିରୁ ଝରୁଥାଏ ଲୁହ । ଏତେ ଦିନର ପୁରୁଣା ବନ୍ଧନ ତୁଟାଇ ବିଦାୟ ଦେଲା ସେ ।

ଆରତି ବୋଉଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାକୁ ଯାଇ ପୁଣିଥରେ ରମେଶର ଆଖିରେ ସେଦିନ ଜକେଇ ଆସିଲା ଲୁହ ।

ପୁଣି ଥରେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ିଲା ରମେଶ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ ରମେଶ ବାବୁ,

ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଆପଣ ପାଇଲା ବେଳକୁ ମୁଁ ଅସି ପହଞ୍ଚିଥିବି ବହୁତ ଦୂରରେ । ଆସିବା ଆଗରୁ ଥରେ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଭାବିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାନି ।

ଆପଣଙ୍କୁ ଆଉ ମତେ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଅନେକ ଗୁଜବ ଉଠିଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ'ର ଏ ଚାକିରି ବଦଳି । ମୁଁ ଏଥିପାଇଁ ଟିକିଏ

ହେଲେ ଦୁଃଖିତ ନୁହେଁ । ବରଂ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଛି । ପ୍ରତିଦିନର ଗତାନୁଗତିକତା ଭିତରେ ଶୁଷ୍କ ବୋଧ ହେଉଥିଲା ଜୀବନଟା । ସନ୍ଦେହ ଜାଗୁଥିଲା ନିଜ ନାରୀତ୍ୱ ପ୍ରତି । କିନ୍ତୁ ଏଇ ବଦ୍‌ନାମ ଭିତରେ ଶୁଖି ଆସୁଥିବା ଜୀବନରେ ପୁଣି ଲାଗିଛି ପ୍ରାଣର ସ୍ପର୍ଶ । ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ଯେ ଦୁନିଆର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରଙ୍ଗ ଠିକ୍ ଆଗପରି ଅଛି । ମୋଟେ ମଳିନ ପଡ଼ିନି । ଆଉ ଅଛି ମୋର ନାରୀତ୍ୱ । ଯାହାପାଇଁ ରଟୁଛି ମୋର ବଦ୍‌ନାମ । ଏଇ କେତେ ଦିନର ଗୁଜବ ମୋତେ ଚେତାଇ ଦେଉଛି ଯେ ମୋର ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ କିଛି ପାଇବାର ଦାବି ଅଛି । ମୋ'ର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିବାପାଇଁ ଲୋକଙ୍କର ଅଭାବ ନାହିଁ । ଏଇତ ମୋର ପରମ ତୃପ୍ତି । ମୁଁ ଚାହେଁନି ଯା'ଠୁ ବେଶୀ । କି ମୁଁ ଜୀବନରେ କୌଣସି ଜିନିଷ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ପାଇବାକୁ ଆଶା ରଖିନି ।

ମୋର ବଦ୍‌ନାମ ରଟିଲା । ମୁଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଏ । ରାତିରେ ଫେରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରୁ । ତେଣୁ ମୋର ଚରିତ୍ର ଖରାପ । ବାସ୍ତବିକ ଉମେଶବାବୁ, ମୁଁ ଖରାପ । କାରଣ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମନାରେ ଯାଏ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ । ଆଉ ଫେରେ ବି ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମନାରେ । କେହି ପଚାରିଲେ କହେ ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲି । ଭଲ ଲାଗେନି ମତେ ମିଛ କହିବାକୁ । ଆଉ ମିଛ କହିବା ଭଳି ସମ୍ପର୍କ ବି ମୋର ନଥିଲା ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ଏବେ ବି ନାହିଁ । ଏଇ ଚିଠିଟା ଲେଖିଲାବେଳେ ଠିକ୍ ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନେ ହଉଛି ଯେ ମୁଁ ଭୁଲ୍ କରିଛି । କ'ଣ ଦରକାର ଥିଲା ଏତେ ଖୋଲା ଖୋଲି ଭାବରେ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା କରିବା ? ମୁଁ ବି ତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ଲୁଚାଇ ଛପାଇ ପ୍ରେମ ପତ୍ର ଲେଖି ପାରିଥାନ୍ତି । ଚିଠି ପାଇଲେ ପାଇଖାନା କିମ୍ବା ବାଥ୍‌ରୁମ୍‌ରେ ବେଶ୍ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ପଢ଼ି ପାରିଥାନ୍ତି । ଆଉ ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଦୁଆର ଖୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଜଣାରେ ବାହାରକୁ ଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତି ଅଭିସାରରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୋର କୈଶୋରର ଗୃହ ଶିକ୍ଷକ ବୋଲି ନକହି—'ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ', 'ମାଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ' କିମ୍ବା ସେହିପରି କିଛି ଗୋଟାଏ ମନ ଗଢ଼ା ଆତ୍ମୀୟତାର ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ି, ସେହିକଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ

କହି ପାରୁଥାନ୍ତି । ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମନାରେ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ଲମ୍ବା ଚୌଡ଼ା ଲେକ୍‌ଚର ଦେଉଥାନ୍ତି । ପୁରୁଷଙ୍କ କଥା ପଡ଼ିଲେ ଘୃଣାରେ ନାକ ଟେକୁଥାନ୍ତି । ତା' ହେଲେ ଆଜି ମୋର ଚରିତ୍ର ଖରାପ—ଏକଥା କହିବାକୁ ସାହସ କରି ନଥାନ୍ତେ !

ବନ୍ଦିନୀ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରା ପାଇଲା ମାନେ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଚାକିରୀ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ନିଜରେ ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଭାବିଲା । ଏ ଚାକିରି ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ହୁଏତ ଆଉ ସେ ଠାଏ ଚାକିରି ମିଳିବ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟାର କୌଣସି ସମାଧାନ ହବନାହିଁ ।

ଆଜି ଦୁଃଖ ରହିଲା—ମୋ ନାଁକୁ ଆଜ କୌଣସି ପୁରୁଷର ନାଁ ସଙ୍ଗେ ଯୋଡ଼ି ବି ତ ଦୁର୍ନାମ ରଟନା କରାଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ସେ ପୁରୁଷ ଆପଣଙ୍କ ପରି ପୁରୁଷ ନୁହେଁ । ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଯାହା ନାହିଁ, ସେଇ ଜିନିଷ ପୂରି ରହିଥାନ୍ତା ତା' ପାଖରେ । ସେ ଚାହିଁଥାନ୍ତା ମୋଠୁ ଅନେକ କିଛି ! ଦେଇଥାନ୍ତା ବି ମତେ ପ୍ରତିଦାନରେ । ନମସ୍କାର । —ବୀଣା—

ଇଏ ଯେମିତି ବୀଣାର ଚିଠି ନୁହେଁ । ନିଜେ ବୀଣା ତା ସାମନାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କହୁଛି । ରମେଶ ବାଁ ହାତରେ କପାଳର ଶିରାକୁ ଚିପି ଧରିଲା । ମୁଣ୍ଡଟା ବିନ୍ଧିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଯେମିତି ସାମନାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ବୀଣା । ମୁହଁର ବିଷଣ୍ଣତାକୁ ଚାପି ରଖି ହସ ଫୁଟାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କହୁଛି—'ଆପଣ ଖାଲି ଦେହର ଗଠନରେ ପୁରୁଷ । କିନ୍ତୁ ମନରେ ନୁହନ୍ତି । ଏତେ ହିସାବି ମନ ନେଇ ଚଳିବା ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।' ରମେଶ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁଲା । ନା, ବୀଣା ନୁହେଁ । କହୁଛି ନିଜର ଅବଚେତନ ମନ । ଅବଦମିତ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଆଦର୍ଶର ନିଗଡ଼ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀତ୍ୱ ପାଇଥିବା ପଶୁଟା ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଗର୍ଜନ କରୁଛି ମୁକ୍ତି ପାଇଁ । ଭିତରର ପାଉଁଶ ତଳେ ନିଆଁ ଚାହୁଁଛି ଜଳିବାକୁ, ଜଳାଇବାକୁ ।

ସେ ସିଧା ହୋଇ ବସିଲା । ଚେଷ୍ଟା କଲା ନରମି ଆସୁଥିବା ମନକୁ ପୁଣି ଟାଣ କରି ନେବାକୁ । କହିଲା—ହିସାବି ମନ ନେଇ ଚଳିବାଟା

ଅଗୌରବର କଥା ନୁହେ । ତା' ମୂଳରେ ଅଛି ସୂକ୍ଷ୍ମ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ । ମଣିଷ ହିସାବ ହୁଏ—ଯେତେବେଳେ ସେ ପୃଥିବୀର ସବୁ କିଛିକୁ ନିଜର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଚାର ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରୟୋଗ କରି ବୁଝିପାରେ ।

ଶୁଣାଗଲା ମୃଦୁ ହସ ।

ରମେଶ ଚମକି ଚାହିଁଲା । କିଏ ହସିଲା ? ଦେଖି ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା । ନା, ବୀଣାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଆତ୍ମା ନୁହେ । ଏ ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରୀ ଶୋଭା । କହିଲା—'ନୂଆ ପାରିବାରେ କିଛି ସୁଖ ନାହିଁ, ରମେଶ ବାବୁ । ପୃଥିବୀରେ ଯିଏ ଖୁବ୍ କମ୍ ବୁଝେ, ସେଇ ହେଲା ସୁଖୀ ।'

ହସିଲା ରମେଶ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପୂର୍ବର ଶକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଥିବା ମନ ତା'ର ସ୍ୱୀକାର କଲାନି । କହିଲା—'ତମର ବୋକାମୀଟା ଅନ୍ୟକୁ ସୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ । ନିଜକୁ ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟମାନେ ତମର ବୋକାମୀ ଦେଖି ହସିବେ । ଆଉ ତମେ ଦୁଃଖ ପାଇବ ।'

ଶୋଭା ହସିଲା ବଦ୍ରୁପର ହସ । କହିଲା—'ମୁଁ ଜାଣେ, ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହିବାରେ ଆପଣଙ୍କର ତୁଳନା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ଏ ସବୁର । ଆପଣ ଯାହା କହନ୍ତି ଖାଲି କିଛି ଗୋଟାଏ କହିବା ଦରକାର ବୋଲି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆପଣ ସେସବୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।'

ରମେଶ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ଶୋଭାକୁ ।

ଶୋଭା ରମେଶ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—'ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣଙ୍କର ମତାମତ ବଦଳନ୍ତା ନାହିଁ ।'

ରମେଶ ଭାବିଲା । କୋଉ କଥା କହୁଚି ଶୋଭା ? କେବେ ତା'ର ମତ ବଦଳିଲା ? କାହିଁକି । କିନ୍ତୁ କିଛି ଠିକ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । କ'ଣ ଭାବି ବୀଣାର ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ତା' ହାତକୁ । କହିଲା—'ଦେଖ, ତମର ପରି ଆଉଜଣେ ବି ଲେଖିଛି ଏ ଚିଠି ।'

ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଶୋଭା । ରମେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ ଶୋଭାକୁ । ଥରେ ଶେଷ କରି ପୁଣିଥରେ ପଢ଼ିଲା ଶୋଭା । ପଢ଼ିଲା ବେଶ୍ ମନ ଦେଇ । ପଚାରିଲା—'ଏ-କିଏ ?'

ରମେଶ ହସିଲା ମନେ ମନେ । ଖାଲି ଶଠି ଖଣ୍ଡକ ପଢ଼ିବାରେ ତୃପ୍ତି ନାହିଁ । ବରଂ ଶୋଭାର କୌତୂହଳ ବଢ଼ିଛି । ସେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେ ଝିଅଟି କିଏ ? କି ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା ତା'ର ରମେଶ ସାଙ୍ଗରେ ? କହିଲା—'ତମର ସବୁ ଜଣେ ।'

'ଠିକ୍ କଥା ଲେଖିଛି । ପ୍ରକୃତରେ ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ତାର ।'

'ଏଁ ?'

ଶୋଭା ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା—'ସତରେ ରମେଶବାବୁ ଆପଣଙ୍କ ଯୋଗୁ ବଦନାମ୍ ହବା କୌଣସି ଝିଅ ପକ୍ଷରେ ଗୌରବର କଥାନୁହେଁ, କାରଣ ତା ଭିତରେ କୌଣସି ସତ୍ୟତା ନାହିଁ । ଛୁଚ୍ଛା ବଦନାମ !'

ରମେଶ କୌତୁକ କରି ପଚାରିଲା—'ତେବେ ତମେ ସତ ସତ...'

ଶୋଭା ବାଧା ଦେଲା । କହିଲା—'ନା, ମୁଁ ସତ ମିଛ କୌଣସିଟା ଚାହେଁନା । ଜାଣନ୍ତି, ଆଜି ଆମ ଅଫିସ ବିଜୟବାବୁ ପ୍ରପୋଜ୍ କରିଛନ୍ତି...!'

ରମେଶ ବିସ୍ମିତ ହେଲେ ବି, ସେ କଥା ପ୍ରକାଶ ନ କରି କହିଲା—'ଏଥିରେ ନୂଆ କଥା କିଛିନାହିଁ । କମ୍ ବୟସର ପିଲାମାନେ ଜଣଙ୍କର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଭଲ ପା'ନ୍ତି ।'

ଶୋଭା ସହଜ ଭାବରେ କହିଲା—'ଅଳ୍ପ ବୟସର ଲୋକ ଆଉ ବେଶୀ ବୟସର ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଏଇ ହେଲା ତଫାତ୍ । କମ୍ ବୟସର ଲୋକ ଦେହ ସଙ୍ଗେ ଚାହାନ୍ତି ମନର ଅଧିକାର । ଖାଲି ଦେହଟାକୁ ପାଇବାରେ ସେମାନଙ୍କର ତୃପ୍ତି ନାହିଁ । ଆଉ ବେଶୀ ବୟସର ଲୋକେ ଖାଲି ଦେହଟାକୁ ପାଇଲେ ତୃପ୍ତି ।'

ରମେଶ ଚପଳ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ହୋଇଥିବ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଜାଣେନା ଏ ସବୁ ବିଷୟରେ କିଛି ।'

ଶୋଭା ବିରକ୍ତ ହେଲାପରି କହିଲା—'ମୁଁ ଜାଣିଛି, ଆପଣ ଏ ସବୁ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ କି କେବେ ବୁଝି ପାରିବେ ନା । ବୁଝିଲାଭଳି ମନ ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର !'

ବେଶ୍ ଖୁସିହୋଇଗଲା ଶୋଭାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାର ଦେଖି । ବେଶୀ ରାଗାଇବା ପାଇଁ କହିଲା—'ମୋର ମନ ନେଇ କାରବାର ନୁହେଁ । ମୋର କାମ ହେଲା ଝିଅମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ।'

ତା' କଥା ଶୁଣି ଶୋଭାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ତୀକ୍ଷ୍ଣତା । କ'ଣ କହିବାପାଇଁ ଥର ଉଠିଲା ପାତଳା ଓଠ ଦୁଇଟି । କିନ୍ତୁ ସେ କହିଲାନି କିଛି ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଉଠି ସେ ଯେମିତି ଆସିଥିଲା, ଚାଲିଗଲା ସେମିତି । ରମେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା । କିନ୍ତୁ କହିଲାନି କିଛି । ଭାବିଲା ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ ହୋଇଥାନ୍ତା । ବିଜୟର ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଶୋଭା ସମ୍ମତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ଶୋଭା ଚାଲି ଯିବାଣି ଅନେକ ଦୂର । ଆଉ, ଆଉ କେତେବେଳେ ବୁଝିଲେ ଚଳିବ । ସେ ଉଠିଯାଇ ଅସଜଡ଼ା ବିଛଣାଟାକୁ ଝାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦେହରେ ଆଳସ୍ୟ । ଆଖି ପତାରେ ଜମି ଆସୁଛି ନିଦ । ସେ ଅଳ୍ପ ଲମ୍ବାଇ ଆସି ବିଛଣାରେ ଶୋଇଲା । ଝରକାବାଟେ ଆସୁଛି ବେଶ୍ ଚମତ୍କାର ପବନ ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ମୁହଁରେ ପୁଣି ଫୁଟିଲା ହସ । ବିଜୟ ରାଜି ହୋଇଛି । ପାଞ୍ଚଟି କନ୍ୟାଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟିକର ଦାୟିତ୍ୱରୁ ତାଙ୍କୁ ଅବ୍ୟାହତି ଦେଉଛି ବିଜୟ । ଏଇ ଢେର । ସେଇ ଆସନ୍ନ ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ । କନ୍ୟା-ଦାୟରୁ ମୁକ୍ତ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଯୌତୁକର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଇଆଠୁ ବଳି ଆନନ୍ଦ ଆଉ କ'ଣ ଥାଇପାରେ ? ରାସ୍ତା ଖୋଲିଛି । ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମତରେ ଝିଅର ବାହାଘରା ଫିଟିଛି । ସେଇ ରାସ୍ତାରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଯାତ୍ରା କରିବେ ଏଥର ।

ବିସ୍ମିତ ହେଲା ରମେଶ । ଏଇ ସେ ଦିନ ରାତିରେ ଶୋଭା କହିଲା ବିଜୟ ତାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଶୁଣୁଛି ଅନ୍ୟପ୍ରକାର । ବିଜୟ ବାହା ହେଉଚି ଅନ୍ୟ ଜାଗାରେ । ଚାହିଁଲା ଶୋଭା ଆଡ଼କୁ । ହଠାତ୍ ଡାକି

ଚାଲିଛି । ଅନ୍ୟ ଦିନ ପରି ଆଜି ଦିନଟା ବି ଚାଲିଛି ଯେମିତି ସହଜ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଗତିରେ । କିଛି ଯେମିତି ହୋଇନି ।

ଆଖି ଫେରିଲା ବିଜୟର ସିଟ୍‌କୁ । ଫାଇଲ୍‌ଟାଏ ବାନ୍ଧି ସଜାଡ଼ି ରଖୁଥାଏ ସେ । ଏଇ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । ବାହାରକୁ ଆସିବ ବୋଧେ । ରମେଶ ଉଠିଲା । ଉଠି ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ବାରଣ୍ଡାରେ । ପକେଟରୁ ସିଗାରେଟ୍‌ଟାଏ ବାହାର କରି ଲଗାଇଲା ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଆସିଲା ବିଜୟ ବାହାରକୁ । କେମିତି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଜଣା ପଡୁଛି ।

—'ବିଜୟ !' ଡାକିଲା ରମେଶ ।

ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକିଲା ବିଜୟ । ପାଖକୁ ଆସିଲା । ମୁହଁରେ ଫୁଟିଲା ସୌହାର୍ଦ୍ୟର ଫିକାଳିଆ ହସ ।

—'ମତେ ଡାକିଲେ ?'

—'ହଁ !' କହି ଚକିତ ହେଲା ରମେଶ । କେମିତି ଭାବରେ କଥାଟା ଆରମ୍ଭ କରିବ ଠିକ୍ ଭାବି ପାରୁନି । ବିଜୟ ତା'ଠୁ ଅନେକ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ । ବନ୍ଧୁ କି ସମବୟସ୍କ ହୋଇଥିଲେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ପଚାରି ଦେଇଥାନ୍ତା ସହଜ ଭାବରେ । କିନ୍ତୁ ବିଜୟକୁ ସହଜ ଭାବରେ ପଚାରିବାକୁ ବାଧୁଛି ଯେମିତି । ମନେ ମନେ ଭୂମିକା ବାନ୍ଧିଲା । ପଚାରିଲା—'ଖାଇବାକୁ ଯାଉଛ ?'

—'ନା, ଟିକେ ଚା' ଖାଇବି ।'

—'ଚାଲ ତେବେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯିବା । ମୁଁ ବି ଟିକିଏ ଚା' ଖାଇବି ।'

—'ଆଜି ଆପଣଙ୍କର ଚା' ଖାଇବା ପାଇଁ ମନ ହେଲା ଯେ ? କେବେତ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।'

ବିଜୟର କଥାରେ ମନେ ମନେ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ ବି ହସିଲା ରମେଶ ।

କହିଲା—'କେବେ ଖାଏନି ବୋଲି ଆଜି ଖାଇବାରେ ଦୋଷ କ'ଣ ?'

—'ନା, ଦୋଷ ଅଛ କ'ଣ ? ଗୃଲନ୍ତୁ ତେବେ ।'

ଗୃ' ଦୋକାନର ଗୋଟାଏ କୋଣରେ ବସିଲେ ଦୁହେଁ । ବିଜୟ ପିଆଲାଟା ଉଠାଇ ନେଲା । ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କଲା ରମେଶ । ଏତେ ଗରମ ସେ ପିଇ ପାରିବନାହିଁ ।

ପଚାରିଲା—'ବାହାଘର କେବେ ହଉଛ ?'

ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା ବିଜୟ । କହିଲା—'ଆର ମାସ ନ' ତାରିଖରେ !'

ସିଧା ହୋଇ ବସିଲା ରମେଶ । ଏଥର ସିଧା ସଳଖ ପଚାରିଦେଲା । କହିଲା—'ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଶୁଣୁଥିଲି ଆଗରୁ......'

ଗୃହିଁଲା ବିଜୟ ତା ମୁହଁକୁ । କ'ଣ ଶୁଣୁଥିଲେ ରମେଶବାବୁ ?

—'ତମର ବାହାଘର ଶୋଭା ସାଙ୍ଗରେ ହବାର ଥିଲା ।'

ଚମକିଲା ଯେମିତି ବିଜୟ । ପାତଳା ଧାରୁଆ ମୁହଁରେ ତାର ଜଗିଲା କୁଞ୍ଚନ । ପଚାରିଲା—'କାହାଠୁ ଶୁଣିଲେ ?'

—'ମୁଁ......ମାନେ...... ।'

—'ଶୋଭା କହୁଥିଲା ନା ?' ପଚାରିଲା ସିଧା ସଳଖ ବିଜୟ ।

କ'ଣ କହିବ ଭାବୁଥିଲା ରମେଶ ।

କିନ୍ତୁ ତାର ଜବାବକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ବିଜୟ କହିଲା—'ସେ ଦିନ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ମୁଁ କହି ଦେଇଥିଲି ! କିନ୍ତୁ.....।' ଟିକିଏ ଅଟକିଲା ବିଜୟ । ଗୃହିଁଲା ରମେଶ ମୁହଁକୁ ।

—'କିନ୍ତୁ ଶୋଭପର ଝିଅକୁ ବାହାହୋଇ ଘର କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଖାଲି ବୋକାମି । ଚରିତ୍ର ତାର ଯେମିତି ଜାଣନ୍ତି ! ଆଉ ରୂପଯୌବନ... ! ଏଇଥିରେ କ'ଣ ନା ବାହା ହବାକୁ ମନ !'

ମନେ ମନେ ତାତି ଉଠୁଥିଲା ରମେଶ । ଖାଲି ଅସଭ୍ୟତା ! ବର୍ବରତା ! କହିଲା—'ଶୁଣିଛି ଯେ ତା'ର କୁଆଡ଼େ ବାହା ହବାକୁ ମନ ନଥିଲା ।'

—'ଏଁ ମନ ନ ଥିଲା ?' ବିଜୟନ୍ତୀ ଇଚ୍ଛାକରି କଣ୍ଠସ୍ୱରରେ ଅବିଶ୍ୱାସର ଭାବ ଫୁଟାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା—'କହିଥିଲା ସେ ସେଇକଥା ଆପଣଙ୍କୁ ?'

ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ରମେଶ । ବିରକ୍ତି ଯାଇ ପୁଣି ମନରେ ଜାଗିଲା କୌତୁକ । ଯେମିତି ବିଜୟନ୍ତୀର ମନର ଦ୍ୱାର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଖୋଲି ଯାଉଛି । ତା'ର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଆଉ ମୁହଁର ଭାବରୁ ବୁଝିହେଉଛି ତା' ମନର କଥା ।

ବିଜୟନ୍ତୀ କହିଲା—'ବାହା ହବାକୁ ମନ ନ ଥିଲା । କାରଣ ବାହାହେଲେ ଆଉ ଏ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିବ ନାହିଁ । ହାକିମଙ୍କ ନୂଆ କାର୍‌ରେ ବସି ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ହାୱାଖାଇ ହବନି । ଆଉ ଏକାବେଳକେ ଅନେକଙ୍କୁ ନେଇ ଖେଳି ହବନି ।'

ରମେଶ ବାଧା ଦବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କହିଲା—'ଛି ! ଏସବୁ କ'ଣ କହୁଚ !'

ହସିଲା ଅଳ୍ପ ବିଜୟନ୍ତୀ । ଘୃଣା ନୁହେଁ—ବେଦନା ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ହସ ।

—'ସତ କଥା କହୁଛି ରମେଶ ବାବୁ ! ଏଇ ସବୁ ହାବଭାବ ଯୋଗୁ ମୋର ପସନ୍ଦ ହେଲାନି । ମୁଁ ସିଧା ସଳଖ ମନାକରି ଦେଲି । ଝିଅ ନ ମିଳିଲେ ପରି କିଏ ବାହାହବ ଶୋଭା ପରି ଝିଅକୁ !'

ଉଠି ଛିଡାହେଲା ସେ । କ'ଣ ଭାବି କହିଲା—'କହିଦେବେ ଆପଣଙ୍କ ଶୋଭାକୁ ! ବାହାହୋଇ ଘରସଂସାର କରିବା ପାଇଁ ତା'ର ଜନ୍ମ ନୁହେଁ । ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ଖେଳିବାପାଇଁ ତାର ଜନ୍ମ । ସମସ୍ତେ ତା' ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବେ । କିନ୍ତୁ କେହିହେଲେ ନିଜର କରିବେନି ତା'କୁ !'

ସେ ଝଡ଼ପରି ବାହାରି ଚାଲିଗଲା ।

ଢୋକେ ପିଇ ରଖି ଦେଇଥିବା ପିଆଲାଟାକୁ ଉଠାଇନେଲା ରମେଶ । ଆଉ ପିଇଲାଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ । ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲାଣି ଅନେକ ଆଗରୁ ।

ଚା'ର ଦାମ ଦେଇ ବାହାରକୁ ଆସିଲା । ବିଜୟନ୍ତୀ ଘୃଣା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଶୋଭାକୁ । ଚେଷ୍ଟା ନୁହେ । ରୀତିମତ ଘୃଣା କରିବାକୁ

ଆରମ୍ଭ କରୁଣି । ହେଲେ ବି ଛବି ରହୁଛି ଯେମିତି ତା' ଓଠରେ ସେଇ ଚିରନ୍ତନ ଭଗ୍ନ ହୃଦୟର କାହାଣୀ । ହତାଶା ଆଉ ବ୍ୟର୍ଥତା । ଯାହା ଯୋଗୁ ମଣିଷ ନିଜକୁ ଘୃଣା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । କ୍ରମେ ସଂକ୍ରମିତ ହୁଏ ସେ ଘୃଣା । ଅନ୍ୟକୁ ବି ସେ ଘୃଣା କରେ ।

କାମ ସାରି ଉଠିଲା ରମେଶ । ଏଥର ଫେରିବ । ସାଇକେଲ୍ ଟାକୁ ବାରଣ୍ଡାରୁ ତଳକୁ ଆଣିଲାବେଳକୁ ପଛରୁ ଡାକିଲା ଶୋଭା ।

ରମେଶ ଛିଡ଼ାହେଲା । ଶୋଭା ବାହାରି ଆସୁଛି କଷ୍ଟିୟୁ ହାକିମଙ୍କ ରୁମ୍‌ରୁ । ରମେଶ ଅଫିସରୁ ବାହାରିଲାବେଳେ ଦେଖିନ ଶୋଭାକୁ ଟାଇପ୍ ରାଇଟର୍ ପାଖରେ ।

କିଛି ଦୂର ଆସିବାପରେ ଶୋଭା କହିଲା—'ସାହେବ ଡାକିଥିଲେ, ଯାଇଥିଲି ।'

—ଖୁବ୍ ଦୟା ତାଙ୍କର !' ଥଟ୍ଟା କଲା ରମେଶ । କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ତା' ମନ କୋଣରେ ଝଙ୍କି ମାରିଲା ଯେମିତି ବିଜୟ କଥା—'ଡିନର୍ କୁ ଭୁଆଣ୍ଡେ ବୁଲି ଯିବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ କଷ୍ଟିୟୁ ।'

ଶୋଭା ଅଳ୍ପ ହସିଲା—'ସିଏ ତ ସବୁବେଳେ ଲାଗି ରହିଛନ୍ତି । ଆଜି ମୁଁ ଖାଇବାକୁ ତ କାଲି ବୁଲି ଯିବାକୁ । ଖୁବ୍ ଲୋଭିଲା ସେ । ସେଇଥିପାଇଁ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ ଦୟା ଆସେ ।' କହିସାରି ପୁଣି ଥରେ ହସିଲା ଶୋଭା । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁନି ରମେଶ ।

ଶୋଭାର କଥାରେ କୌତୁକର ଝଲକ । କିନ୍ତୁ ଭଲ ଲାଗିଲାନି ରମେଶକୁ । ବରଂ ଅନ୍ତରରେ ସେ ମୁହଁ ଫେରାଇଲା ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ । ଜଣକୁ ଲୋଭ ହଉଚି, ଆଉ ଜଣେ ତା' ଲୋଭର ଖବର ରଖିଛି ।

ଶୋଭା କହିଲା—'ଆଜି ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ ଗୋଟାଏ ଚିଠିର ଷ୍ଟେଲିଂ ମିଷ୍ଟେକ୍ ସଜାଡ଼େ ।'

—'ସଂଶୋଧନ କରି ଦେଲେ ତ ?'

—'ନା, ଆଉ ସଂଶୋଧନ ହେଲା କୋଉଠି ! ମୁଁ ଭୁଲ୍‌ଟା ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିଲି । ସାହେବ କହିଲେ—ଅଉ କେବେ ଯେମିତି ଏ ଭୁଲ୍ ନ ହୁଏ ଆଉ—'

ଆଗରୁ ଆସୁଥିବା କାର୍‌ଟାକୁ ଦେଖି ରମେଶ୍ ସାଇକେଲ ନେଇ ଘୁଞ୍ଚି ଗଲା ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ । ଶୁଣାଗଲାନି ଶୋଭାର ଅସମାପ୍ତ କଥା ।

ପୁଣି ପାଖାପାଖି ଦୁହେଁ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଥରେ ଚାହିଁଲା ରମେଶ । ନା, ପାଖ ପାଖି ନାହାନ୍ତି କେହି । ପଚାରିଲା—'ବିଜୟ କଥା କ'ଣ ହେଲା ? ଶୁଣୁଛି·····?

ଶୋଭା ତା କଥା ମଝିରେ କହି ଉଠିଲା—'ବାହାଘର ମୋର ଭାଙ୍ଗିଗଲା ରମେଶ ବାବୁ, ବଡ଼ ଦୁଃଖ ! ନା ?'

ଶ୍ଲଥ ଗତିରେ ଆହୁରି ଟିକିଏ ଶ୍ଲଥତା ଆଣି ରମେଶ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଚାହିଁଲା ଶୋଭା ମୁହଁକୁ । ଆଖିରେ ଖୋଜିଲା ଭାବ । ଯେମିତି ଖୋଜୁଛି ସେ କ'ଣ ? କ'ଣ ପଢ଼ିବାକୁ ଶୋଭାର ମୁହଁରୁ । ଶୋଭା ଆସ୍ତେ ପଚାରିଲା—'ଆପଣଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଲାଗୁନି ରମେଶ ବାବୁ ? ଆପଣ ମତେ ଏତେ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । ଆଉ ମୋ' ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗିବା ଖବର ଶୁଣି ଆପଣଙ୍କ ମନ ଖରାପ ହଉନି ?'

ରାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁ ରମେଶ କହିଲା—'କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହାର ମନ ଖରାପ ହବା କଥା, ସିଏ ତ ବେଶ୍ ଖୁସି ଥିଲା ପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଛି !'

—'କ'ଣ ଆଉ କରିବ ? ବାଧ ହୋଇ ହସ-ଖୁସି ରହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ନ ହେଲେ ଦେହଟା ଖରାପ ହେଇ ଯିବ ।'

କିଛି ଯେମିତି ଠିକ୍ କରିପାରୁନି ରମେଶ । ଶୋଭାର ଏଇ ବଙ୍କା କଥାରୁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଅନୁମାନ ହଉନି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ । ଦରଦଭରା ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲା—'ଭାଙ୍ଗିଲା କାହା ତରଫରୁ ?'

—'ମୋ' ଆଡ଼ୁ ।' ଟିକେ ଅଟକିଲା ଶୋଭା । ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—'ନାହିଁ ନକରି ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ଦି'ଦିନର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ମତେ

ନଜର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ସିଏ । ତା'ପରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଆନନ୍ଦ ସର୍ବ ଆସିଥାନ୍ତା, ସେ ଦୂରେଇ ଯାଇଥାନ୍ତେ ପାଖରୁ । ଆଉ ମୁଁ......'

ପୁଣି ନୀରବତା । ଦୁହେଁ ଆଗେଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ । ବିଜୟକୁ ଦିଶି ହେଲାଣି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ । ସେଇ ଦୋକାନୀ । ସେଇ ପିଲାଳିଆ ପ୍ରତିଶୋଧ ଲପ୍‌ସା !

ଶୋଭା କହିଲା—'ଚାଲନ୍ତୁ, ଏଇ ଦୋକାନରୁ ଚା' ଖାଇବା ।'

—'ନା ।' ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା ରମେଶ ।

—'ନା, କାହିଁକି ? ଚାଲନ୍ତୁ ନା ! ଭଲ ଲାଗିବନି ଆପଣଙ୍କୁ ?'

—'ନା । ଭଲ ଲାଗିବନି, ଭଲ ଲାଗେନି ବି ।'

ଶୋଭା ପୁଣି କୌତୁକ କଲା—'ଜଣେ ଝିଅକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ଚା' ପିଇବାକୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗେନି ? ଏକୁଟିଆ ବସି ଗପ କରିବାକୁ ଭଲ ପାଉନି ଆପଣ ? ଦେହରେ ଆପଣଙ୍କର ରୋମାଞ୍ଚ ଜାଗେନି ? ମନ ଚହଲି ଉଠେନି ?'

ରମେଶ ସେଇ ଆଗପରି ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା—'ହବାଟା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ମୋ'ର ହୁଏନି ସେସବୁ କିଛି । ଆଉ ମନର [illegible] ବିନା କିଛି ଗୋଟାଏ ଜବରଦସ୍ତି କରିବାକୁ ଗଲେ ସେଥିରୁ ଆନନ୍ଦ ମୋଟେ ମିଳିବନି ! ଯାଅ !, ମୋ'ର କାମ ଅଛି ଅନେକ ।'

ମୋଡ଼ ପାଖରୁ ଦୁହେଁ ଗଲେ ଦୁଇଆଡ଼େ । ରମେଶର ସାଇକେଲ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଗଡିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପ୍ରକୃତରେ କିଛି କାମ ନାହିଁ ତା'ର, କିନ୍ତୁ ଶୋଭାକୁ ନେଇ ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ୍‌ରେ ବସି ଚା' ପିଇବାର ଯୋଉ ପିଲାଳିଆ ଆନନ୍ଦ—ସେଥିରେ ସମ୍ମତି ଦେଇ ପାରିଲାନି ତା'ମନ । ଆଉ ଥରେ ଭାବିଲା ସେଇ କଥା ରମେଶ ! ସାଇକେଲ୍‌ରେ ବସି ତା' ଓଠରେ ଫୁଟିଲା ମୃଦୁ ହସ ।

ଛୁଟି ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ଅତି ବିରକ୍ତିକର, ମଣିଷ ଛୁଟି ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟାକୁଳ, କର୍ମମୁଖର ଦିନର ଅନେକ ବାକି ପ୍ଲାନ୍ ରଖା ଯାଇଥାଏ ଛୁଟି ଦିନ ପାଇଁ । ଛୁଟି ଆସେ । ପୁଣି ପୂରିଯାଏ ଛୁଟି । ପୁରୁଣା ପ୍ଲାନ୍ ସେମିତି ରହିଥାଏ । ଅଳସୁଆ ମଣିଷ ଭାବେ ଆସନ୍ତା ଛୁଟିରେ ଶେଷ କରି ନେବ । କିନ୍ତୁ ଆଉ କେବେହେଲେ ରୂପ ପାଏନି ସେ ପରିକଳ୍ପନା । ରହିଯାଏ ଖାଲି ଭବିଷ୍ୟତରେ ରୂପାୟିତ ହେବା ଆଶାରେ ।

ସକାଳୁ ମିନି-ରାଧାଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇ ଆସିଛି । ଅନେକ ସମୟ ଯାଏ ସାଇକେଲ୍ ନେଇ ଘୂରି ବୁଲିଛି । ଖବରକାଗଜଟା ମୂଳରୁ ଶେଷଯାଏ ପଢ଼ି ସାରିଲାଣି ଥରେ । ଝାଡ଼ୁଣୀ ଧରି ଘରଟାକୁ ସଫା କରି ଦେଇଛି । ଆଉ କିଛି କାମ ନାହିଁ । ଆଗେ ଛୁଟି ଦିନରେ ପଢ଼ୁଥିଲା ଆରତି । ପଢ଼ୁଥିଲା ମାନସୀ । ଆରତିର କ'ଣଟି ହବ । ତା ବୋଉ ସେଦିନ କହୁଥିଲେ । ମାନସୀ କଲେଜରେ ପଢ଼ୁଛି । ପରୀକ୍ଷା ପରେ ତା'ଙ୍କ ଘରକୁ ଥରେ ଦି'ଥର ଯାଇଛି ରମେଶ । ତା' ପରେ ଯିବା ବନ୍ଦ କରିଛି । ସେଠିକି ନିଆଁ ଜଳୁଛି । କାଠ କୁଟା ପଡ଼ିଲେ ଜଳିବ ଆହୁରି ଜୋରରେ । ସେଇଥିପାଇଁ ଯିବା ବନ୍ଦ କରିଛି ରମେଶ । ପୁଣି ଆସୁଛି ଟିଉସନ୍ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ କେତେ ଜାଗାରୁ । ରମେଶ ଭାବୁଛି, ମନ ଚାହୁଁଛି ଟିଉସନ୍ କରିବାକୁ । ପଇସା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ସମୟ କଟାଇବାକୁ । ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ । ଭଲ ଲାଗୁନି ଆଉ ଏ ନିଷ୍କ୍ରିୟତା ।

ସେ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡେ ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଏମିତି ଅଭ୍ୟାସ ହେଇଛି ଯେ ଖରାବେଳେ ନିଦ ବି ଲାଗେନି । ବହିଟାକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁନି । ସେଇ ପ୍ରେମ କାହାଣୀ । ଜଣେ ଭଲ ପାଉଛି ଜଣକୁ । ତା'ପରେ ବିଚ୍ଛେଦ । ପୁଣି ମିଳନ । କିନ୍ତୁ କେନ୍ଦ୍ର ହେଲା ପ୍ରେମ । ପ୍ରେମର ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ଛନ୍ଦା ହୋଇଛି ମହିରେ । ତା'ରି ଚାରିପଟେ ବଳଦ ପରି ମଣିଷମାନେ ଘୂରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଧାନ ନୁହେଁ, ପ୍ରେମର ବେଙ୍ଗଳା ପଡ଼ୁଛି । କିଏ କରୁଛି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମର ଅଷ୍ଟପ୍ରହରୀ ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ । କିଏ ଦୈହିକ କିଏ ଐହିକ ଆଉ କିଏ ବା ଐଶ୍ୱରିକ ପ୍ରେମକୁ ନେଇ ଡେଇଁବା

ଆରମ୍ଭ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁର ମୂଳରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ । ନିଜେ । କାହାଣୀର କେନ୍ଦ୍ର ଯେମିତି ପ୍ରେମ । ସେମିତି ପ୍ରେମର କେନ୍ଦ୍ର ହେଲା ମଣିଷ ନିଜେ । ନିଜକୁ ଭଲ ପାଉଛି ନିଜେ । ନିଜର ପ୍ରେମରେ ନିଜେ ପଡ଼ୁଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଭଲ ପାଉଛି । ଅନ୍ୟର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ୁଛି । ନିଜ ଦୁଃଖରେ ନିଜେ କାନ୍ଦୁଛି । ନିଜ ସୁଖରେ ନିଜେ ହସୁଛି । ଖୁସି ହେଉଛି । କିଛି ନୂଆ କଥା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟମନସ୍କ ପରି ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ାକ ଓଲଟାଇ ଯାଉଥାଏ ସେ ।

ଅନେକ ସମୟ ପରେ ବହିଟା ରଖିଦେଇ ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲା । ଖୋଲି ଦେଲା ଘରର ଝରକା । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିବ । ଏଥର ଯାଇ ବାହାରୁ ବୁଲି ଆସିବ ସେ ।

ଖୋଲା ଦୁଆର ବାଟେ ନଜର ପଡ଼ିଲା ରାସ୍ତାକୁ । ଯାଉଛି ଲଲୁ । ରମେଶ ଡାକିଲା । 'ଲଲୁ ! ଏ ଲଲୁ ! ଶୁଣ ।'

ଛିଡ଼ା ହେଲା ଲଲୁ । କହିଲା—'କ'ଣ ?'

—'ଆ' ଶୁଣି ଯା ।'

—'କହନ୍ତୁ ସେଇଠୁ । ମୁଁ ଶୁଣୁଚି ।'

ମନେ ମନେ ହସିଲା ରମେଶ । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମଣିଷ ପରି କଥା କହୁଚି ଲଲୁ ।

—'ଆ' ଦେଖି ଯା' । ତୋ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଭଲ ଜିନିଷ ରଖିଛି ।' ରମେଶର ସ୍ୱରରେ ଫୁଟିଲା ରହସ୍ୟମୟ ଭାବ ।

ଲଲୁ ଭାବିଲା ବୋଧେ ଆସିବ କି ନାହିଁ । ଆସିଲା । ଏଡ଼େ ହଉଚି କୌତୂହଳ । କ'ଣ ରଖିଛନ୍ତି ସାର ତା' ପାଇଁ ଦେଖିବା ଦରକାର ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା—'କଣ ?'

—'ଆ' କହୁଚି ।'

—'କହନ୍ତୁ ସେଇଠୁ ।'

—'କାହିଁକି ତୁ ଆସୁନୁ ଏଠିକି ।' କହି ହାତ ବଢ଼େଇଲା ରମେଶ ।

ଘୁଞ୍ଚି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ଲଲୁ । ପ୍ୟାଣ୍ଟରେ ଆସିଥିବା କ'ଣ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଚମକିଲା ପରି ସେଇଟା ଉଠାଇ ନେଇ ପୁଣି ଅଣ୍ଟାରେ ଖୋସିଲା ସେ ।

ରମେଶ ପଚାରିଲା—'କ'ଣ ସିଏ ?'

—'କିଛି ନାହିଁ ।'

—ଦେଖି କ'ଣ ସେଇଟା ?' କୌତୂହଳୀ ହେଲା ରମେଶ ।

—'କାଗଜଟାଏ । ତମେ କ'ଣ ରଖିଛ ବୋଲି କହୁଥିଲ ଭାଇ !'

ରମେଶ କ'ଣ ଭାବି କହିଲା—'ଯା' ସେଇ ଡ୍ରୟାର୍‌ରେ ଅଛି ନେଇଯା ।'

ଅଣ୍ଟାରେ ଖୋସା ହୋଇଥିବା କାଗଜ କଥା ଭୁଲି ଗଲା ସେ ଡ୍ରୟାର ପାଖକୁ । ଖୋଲିଲା । କହିଲା—'କାଇଁ କିଛିତ ନାହିଁ ।'

—'ଅଛି ସେଇଥିରେ, ଦେଖ୍ ।' ଯାଇ ଛିଡ଼ା ହେଲା ତା' ପାଖରେ ରମେଶ ।

ଲଲୁ ଟିକେ ଖୋଜି କହିଲା—'ଭାରି ମିଛୁଆ ତମେ । ମତେ ମିଛରେ ଡାକିଲ !' ସେ ଚାଲି ଯିବାକୁ ବସିଥିଲା ।

ତା' ହାତ ଧରିଲା ରମେଶ—ଟାଣି ହେଲା ଲଲୁ । ଛଟପଟ ହେଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ରମେଶ । ଅନ୍ୟ ଦିନତ କାହିଁ ଲଲୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଏନି ଯିବା ପାଇଁ । ବରଂ ବିରକ୍ତ କରେ । ଯା' ବୋଲି କହିଲେ ବି ଯାଏନି । ଆଜି ହେଲା କ'ଣ ?

ଫକ୍ ମିଛା ଅଣ୍ଟାର ଗୋଟାଏ ଜାଗାକୁ ଚିପିଧରି ଲଲୁ କହିଲା—'ଛାଡ଼ । ମୁଁ ଯିବ ।'

—'ଦେଖା ମତେ କ'ଣ ରଖିଚୁ ।' କହିଲା ରମେଶ ।

ବିବ୍ରତ ହେଲା ଲଲୁ । କହିଲା—'ନାଇଁ, କିଛି ନାହିଁ । ମତେ ଛାଡ଼ ମୁଁ ଯିବ । ଆରେ......।'

ଜିଦ୍ ଚାପିଲା ଯେମିତି ରମେଶର । କହିଲା—'ନ ଦେଖେଇଲେ ଛାଡ଼ିବି ନାଇଁ । ଆଗ ଦେଖେଇ ସାର କ'ଣ ଆଣିଚୁ ଅଣ୍ଟାରେ ।'

ଫୁଟିଲା ଲଲୁର ମୁହାଣିରେ ଭୟାତୁର ଭାବ ।

ହାତ ବଢ଼ାଇଲା ରମେଶ ।

କାନ୍ଦ ଉଠିଲା ଲଲୁ ।—'ନାହିଁ ମତେ ଅପା ଗାଳି ଦବ ।'

ରମେଶ କ'ଣ ଭାବି ଛାଡ଼ିଦେଲା ତାକୁ । କହିଲା—'ଯା । ଆଉ କୋଉଦିନ ମୋ' ପାଖକୁ ଆସିବୁ ନାହିଁ କି ମୋ' ସାଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବୁ ନାହିଁ । ଯା ! ପଳା !'

ତା'କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ରମେଶ ବସିଲା ଯାଇ ଖଟ ଉପରେ । ଲଲୁ କିନ୍ତୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି ବି ଗଲା ନା । ତା'ର ଶିଶୁ ମନ ବୁଝିଲା ଯେ ସାର୍ ସତକୁ ସତ ରାଗିଛନ୍ତି । କେବେ ସେ ଏମିତି ରାଗିବାର ଦେଖିନି ସାର୍‌ଙ୍କୁ । ଆରମ୍ଭ କଲା ସେ କାନ୍ଦିବାକୁ ।

ରମେଶ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । କହିଲା—'ଥାଉ । ଆଉ କାନ୍ଦ ନା । ମୁଁ ଦେଖିବି ନାହିଁ ତୋ' କାଗଜ ।'

ଚାହିଁଲା ଲଲୁ ଲୁହ ଭିଜା ଆଖିରେ ରମେଶ ମୁହଁକୁ ।

କହିଲା—'ଅପା କହିଚି ଚୁପ୍ କରି ନେଇ ମନୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଦବାକୁ । ଆଉ କାହାକୁ ଦେଖେଇବାକୁ କି କହିବାକୁ ମନା କରିଛି ।'

ମନେ ମନେ ଚମକିଲା ରମେଶ । ମନ ତଳୁ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିବା ସନ୍ଦେହ ହେଲା ସତ । ପୂରି ଉଠିଲା ମନ ଘୃଣା, ବିରକ୍ତି ଆଉ ବେଦନାରେ । କ'ଣ କହିବ କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଲଲୁ ସେତେବେଳକୁ ବାହାର କଲାଣି ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ । ସେ ଖଣ୍ଡିକ ରମେଶ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ କହିଲା—'ନେଇ ନଅ ।'

ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ମନେ ହେଲା ଯେ ଚିଠିଟା ଲଲୁ ହାତରୁ ନେଇ ଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ଦବାକୁ । ସବୁ କଥା କହିବାକୁ । ପୁଣି ମନେ ହେଲା ଲାଭ କିଛି ହବନି । ହୁଏତ ଛାଟି ଲେଖା ବନ୍ଦ କରିହବ । କିନ୍ତୁ ରୋକ ହବନାହିଁ ତ ମନର କଥାକୁ । ସିଏ ଗୁଲିବ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ଗତିରେ ।

କହିଲା—'ଯା, ଯା' ନେଇଯା । ମନୁବାବୁଙ୍କୁ ଦେଇଦବୁ । ମୁଁ ଦେଖିବି ନାହିଁ ।'

ଲଭୁ ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—'ନାହିଁ ଦେଖୁନା। ଅପା ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ। ମୁଁ କହିଦେବି ମନୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଦେଇସାରି ସାର୍‌ଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି।'

କିଏ ଯେମିତି ଚାବୁକ ମାରିଲା 'ରମେଶକୁ। ବ୍ୟଥାରେ ଗୁମୁରି ଉଠିଲା ମନ ତା'ର। ଲଭୁ ମିଛ କହିବାକୁ ବି ଶିଖିଲାଣି। ଆଉ ମିଛ କହିବାକୁ ଶିଖାଉଚି ତା'କୁ ତା'ର ବଡ଼ ଭଉଣୀ ସୁଜାତା। ଚାହିଁଲା ସେ ଲଭୁର ଛୋଟ ମୁହଁଟିକୁ। ଉଜ୍ଜଳ ଆଶାମୟୀ ଆଖି ଦି'ଟା ତା'ର ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି। ଆଶା-କରୁଛି ସାର୍ କାଟଜେଟା ଦେଖିଲେ ଖୁସି ହେବେ। ଆଉ ରାଗିବେ ନାହିଁ। ଛୋଟ ଛୁଆଟା। କ'ଣବା ବୁଝୁଛି ସେ !

ରମେଶ କହିଲା—'ଯା' ଦେଇ ସାରି ଚଞ୍ଚଳ ଆସିବୁ। ବୁଲିବାକୁ ଯିବା।'

—'ତମେ ସତରେ କହୁଚ ଦେଖିବ ନାହିଁ ତ?' ସ୍ୱରରେ ତା'ର ସନ୍ଦେହ। ବାଧ ହୋଇ ହସିଲା ରମେଶ। କହିଲା—'ଯା' ତୁ ଶୀଘ୍ର ଆସିବୁ। ନହେଲେ ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ବୁଲିବାକୁ।'

ହସ ଦେଖି ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ ଛୁଟିଲା ଲଭୁ। ଚିଠି ଦେଇ ଫେରି ଆସିଲେ ବୁଲିବାକୁ ଯିବ।

ରମେଶ ପୁଣି ବସି ପଡ଼ିଲା। ସୁଜାତାଟାକୁ ସେ ଭାବିଥିଲା ଭଲ ପିଲା ବୋଲି। କିନ୍ତୁ ସିଏ ବି ବେଶ୍ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ପାଣି ପିଉଚି। କାହାରି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ। ନିଜେ ପ୍ରେମ କର, ଚିଠି ଲେଖ, ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତା' କର। କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ଗୋପନୀୟତା ଭିତରେ ଛୋଟ ଲଭୁକୁ ପୁରାଇବା ଦରକାର କ'ଣ। ସେ ମିଛ କହିବା ଶିଖିଲାଣି। ତା'ର ଛୋଟ ମନ ଠିକ୍ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ବି ଅନ୍ଦାଜ କରିନେଲାଣି ଯେ ଅପା—ଭାଇଙ୍କ ଭିତରେ ଏ ଯୋଉ କାରବାର ଚାଲିଛି—ଇଏ ଅନ୍ୟାୟ। ସୁଜାତାକୁ ଠିକ୍ ଦୋଷ ଦେଇ ହେବନି। ଇଏ ସ୍ୱାଭାବିକ। ମଣିଷ ପୃଥିବୀର ବାସିନ୍ଦା। ବଞ୍ଚି ରହିଛି ସେ ସବୁ-ରକମର ପାର୍ଥିବ କାମନା ଆଉ ଗ୍ଲାନି ନେଇ। ଆଉ ସେଇ ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭରୁ ମଣିଷ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ୁଛି।

କିନ୍ତୁ ଲିଲିକୁ ଦୁଖୀ କରିବାଟାକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏଇ ଛୋଟ ଲିଲି ଦିନେ ବଡ଼ ହେବ । ବଡ଼ ହୋଇ ଜାଣିବ ସବୁ । କିମ୍ବା ଏ ଯୋଡ଼ି ଝିଅ-ଜୁଆଁର କାରବାର ଚାଲିଛି ଏଥିରେ ହୁଏତ ସବୁକଥା ଜାଣିବାର ବୟସ ହେବା ଆଗରୁ ଜାଣି ପାରିବ । ତା'ପରେ ? ସେ ବି ଚାଲିବ ସେଇ ରାସ୍ତାରେ । ଶୀତେଇ ଉଠିଲା ଦେହ ତା'ର । ମନ ଦୋହଲି ଉଠିଲା ବେଦନାରେ । ନା ନା । ସେ ନିଜକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । ଲିଲି ତା'ର ବନ୍ଧୁ କନ୍ୟା । ତା'ର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ କ୍ଳାନ୍ତ, ନୀରସ ଜୀବନରେ ଆଣି ଦେଉଛି ଗୃହିଣୀ-ଜୀବନ । ତାକୁ କରି ତୋଳୁଛି ମୁଖର-ବାଙ୍ମୟ । ଦେଉଛି ତାକୁ ବଞ୍ଚି ରହିବାର ପ୍ରେରଣା ।

ଚଟିଟା ନେଇ ପୁଣି ଛୁଟିଛି ଲିଲି । ବୁଲିବାକୁ ଯିବ ସାର୍‌ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ଆସି କହିଲା—'ତମେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧନା ଏତେ ବେଳଯାଏ ।'

—'ନା ।' ସେଇ ଆଗପରି ବସି କହିଲେ ରମେଶ ।

—'ଆସ, ଉଠ ।' ହାତ ଧରି ଟାଣିଲା ଲିଲି ।

ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ ରମେଶ । ବୁଲି ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନି । ମନେହେଉଛି ସେ ଯେମିତି ଖୁବ୍ କ୍ଳାନ୍ତ-ଅବସନ୍ନ ।

ଲିଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଚି—'ଚଞ୍ଚଳ ଲୁଗା ପିନ୍ଧ ।'

ଆଉ ଡେରି ତା'ର ସହ୍ୟ ହେଉନି ।

ଲୁଗା ପାଲଟିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ ରମେଶ ।

ଦଶଟା ବେଳକୁ ଖାଇସାରି ଫେରିଲେ ହୋଟେଲକୁ । ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁନି କିଛି । ସେତିକି ବେଳର ଘଟଣାଟା ମନରେ ଟାଣି ଦେଇଛି ଗୋଟାଏ ଗହିର ଦାଗ । ମନରୁ ସେଇ ଦାଗକୁ ପୋଛି ଲିଭାଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ଲିଭୁନି । ଏମିତି କୌଣସି ଦାଗ ଲିଭେନା ବୋଧେ । ମଷିଷ

ଚେଷ୍ଟା କରେ ଲୁଚେଇବାକୁ । ଆଉ ବେଳକୁ ବେଳ ସେ ଦାଗ ଗୁପିହୋଇ ବସେ । ହୁଏ ଗଭୀରରୁ ଗଭୀରତର ।

ସେ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଥର ଭାବିଲାପରି ଏଥର ବି ଭାବିଲା ଯେ ବି. ଏ. ପରୀକ୍ଷାଟା ଦେଇ ଦେବ । ଏଥର ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ନୁହେଁ, ଇତିହାସ ଆଉ ଅର୍ଥନୀତି । ଇତିହାସ ସେ ପଢ଼ିଛି । ଖାଲି ପଢ଼ିବ ଅର୍ଥନୀତି । ଅସୁବିଧା କି ହେବନି ବିଶେଷ । ଆଇ. ଏ. ରେ ନେଇଥିଲା ସେ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ।

ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଗୌରୀ ଥରକୁଥର ତାଗିଦ୍ କରି ଚିଠି ଦେଉଛି । ଶୁଭକାମଟା ଶୀଘ୍ର ହେବା ଦରକାର । ଏଇ ଶୁଭ କାମର କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ହେବ ସେ ନିଜେ । ଆଉ କିଏ ଅଛି ? ରମେଶର ତ ସିଏ ଖାଲି ଭଉଣୀ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀରେ ଏକମାତ୍ର ଆତ୍ମୀୟ । ଏକା ମା' ପେଟରୁ ଆଗପଛ ହୋଇ ଜନ୍ମ ଦୁହିଁଙ୍କର । ଏକା ରକ୍ତ ବହୁଛି ଦୁହିଁଙ୍କ ଧମନୀରେ, ଶିରା-ପ୍ରଶିରାରେ । ସିଏ ତା'ର ଏଇ ନିରସକ୍ତ-ବାଉଳବୁଲା ଭାଇଟିକୁ ଯଦି ଟାଣି ଆଣି ସଂସାରୀ ନ କରିବ—ତେବେ ଆଉ କରିବ କିଏ ?

କେମିତି ଗୋଟାଏ ସ୍ନେହାତୁର ଭାବ ଜାଗିଲା ରମେଶ ମନରେ । ମମତ୍ୱ ବୋଧରେ ପୂରି ଉଠିଲା ମନ । ଦୂରରେ ଥାଇ ବି—ସଂସାରର ସହସ୍ର ଜଞ୍ଜାଳରେ ଜଡ଼ିତ ରହି ବି—ଗୌରୀର ମନ ପଡ଼ି ରହୁଛି ଭାଇ ପାଖରେ । ତା'ର ଶୁଭ ମନାସୁଛି । ଚାହୁଁଛି ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ସଂସାର କରୁ । ସୁଖରେ ରହୁ । ଭାବି ଭାବି ଆର୍ଦ୍ର ହେଲା ରମେଶର ମନ । ଯେମିତି କାନ୍ଦିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । ସେ ଆଖି ବୁଜିଲା । ଚେଷ୍ଟା କଲା ଶୋଇପଡ଼ିବାକୁ । ଆଖି କୋଣରେ ଲାଗି ଆସୁଥିଲା ବୋଧେ ଟିକିଏ ତନ୍ଦ୍ରା । କିନ୍ତୁ ଛୁଟିଲା ସେ ।

ବାହାରେ କିଏ ଧକ୍କା ମାରୁଛି ଦୁଆରକୁ । ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଆଘାତ କରୁଛି । ।

ଉଠି ଆଲୁଅ ଜାଳିଲା ରମେଶ । ଦୁଆର ଖୋଲିଲା । ଶୋଭା ! ପଶି ଆସିଲା ଶୋଭା ଘର ଭିତରକୁ । ବେଶବାସ ବିସ୍ରସ୍ତ-ବିକ୍ଷିପ୍ତ । ଆଖିରେ

ଭୟାତୁର ଭାବ । ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଚାଲିଛି ଜୋର୍‌ରେ ।

—'କ'ଣ ? କ'ଣ ହେଲା ? ଏମିତି କାହିଁକି ହଉଚ ?'

ଖୋଲା ଦୁଆରକୁ ଚାହିଁ ଶୋଭା କହିଲା—'ଦୁଆରଟା ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ଆସୁଛନ୍ତି ସେ ପଛରେ ।'

—'କିଏ ଆସୁଛି ?'

—'ସେଇ...... ସାହେବ ।'

ରମେଶ ଥରେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—'ନା, କେହି ଆସୁନାହାନ୍ତି । କ'ଣ ହେଲା ?'

ଶୋଭା ଚାହିଁଲା ଥରେ ଖୋଲା ଦୁଆର ଆଡ଼କୁ ଭୟ-ବିହ୍ୱଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ । ଆଖିରେ ତା'ର ଅବିଶ୍ୱାସ ।

କ'ଣ ଭାବି ଦୁଆରଟା ବନ୍ଦ କଲା ରମେଶ ।

ଟିକେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଲା ଯେମିତି ଶୋଭା ।

ଚାହିଁ ଥାଏ ରମେଶ ତା ମୁହଁକୁ । ଆଖିରେ ପୂରି ରହିଥାଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ଶୋଭା କହିଲା—'ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ଏଇଠି ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି । ମତେ ଡାକିଲେ ଘରକୁ । ଯାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର କାଲିଠୁ ଚାଲିଗଲେଣି ବାପ ଘରକୁ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ମତେ ମିଛରେ କହି ଭୁଲାଇଥିଲେ ଯେ ସିଏ କାହା ଘରକୁ ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି । ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ସିଏ ମତେ........' ଶୋଭା କଥା ଅଧା ରଖିଲା କ୍ଷଣକ ପାଇଁ । —'ମୁଁ ବାହାରୁ ଆସୁଛି କହି ଦଉଡ଼ି ପଳେଇ ଆସିଛି ! ...ସିଏ ଆସୁଥିବେ ବୋଧେ ।'

ରମେଶ ତାକୁ ଆଶ୍ୱାସ ଦେଲାପରି କହିଲା—'ଆସିବେନି ଆଉ । ଆସିବାପାଇଁ ସାହସ କରିବେ ନାହିଁ ।'

ଶୋଭା ବି ଏଥର ବୁଝିଲା ଯେ ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଆସିବେ ନାହିଁ । ସେ ନିଜ ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଲା । ଚାହିଁଲା ରମେଶକୁ ।

ଟେବୁଲ ଉପରୁ ନେଇ ସିଗାରେଟ୍‌ଟାଏ ଲଗାଇଲା ରମେଶ । ଇଚ୍ଛା ହଉଚି ଯାଇ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କୁ ଗୋଟାକେତେ ଲଗେଇବାକୁ । ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପୁଣି ସେ ଶାନ୍ତ ହେଲା ।

ଚାହିଁ ଥାଏ ତା' ମୁହଁକୁ ଶୋଭା ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟିରେ । ଆଖି ଦି'ଟା ଜଳୁଛି ତାର ଯେମିତି । ରମେଶ ଥରେ ତାକୁ ଚାହିଁ ମୁହଁ ଫେରେଇଲା ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ । ଶୋଭାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଆଖି ଦି'ଟା ଯେମିତି ତାକୁ ଗିଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ।

ଶୋଭା କହିଲା—'ଏଇଥିରେ ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ମଣିଷ ପଣିଆ ବଡ଼ । ଚରିତ୍ର ଅସଲ ଜିନିଷ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଭଲ ହେବାକୁ ଚାହିଲେ ବି ସୁଯୋଗ ନାହିଁ ତା'ର ସମାଜରେ !'

ରମେଶ କହିଲା—'ତମେ କିନ୍ତୁ ଭଲ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ନ ଥିଲ । ଯାଉଥିଲ ଗୋଟାଏ ଭୁଲ୍ କରିବାକୁ । ନିଆଁ ଜଳୁଛି ଜାଣିବ ଯାଉଥିଲ ଖେଳିବାକୁ ତା'ସଙ୍ଗେ । ଦେହରେ ତାତି ବାଜି ଫୋଟକା ହେଲାତ ସେ ଦୋଷ କ'ଣ ନିଆଁର ?'

ରାଗରେ ଜଳି ଉଠିଲା ଶୋଭାର ଆଖି ଦୁଇଟା । ନାକଟା ବଙ୍କା ହେଲା ଘୃଣାରେ—'ଆଉ ରମେଶ ବାବୁ ! ଆପଣଙ୍କର ସେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ! ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣ ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା ଚୌଡ଼ା କଥା କହି ପାରନ୍ତି । ଉପଦେଶ ଆଉ ତତ୍ତ୍ୱକଥାରେ ଆପଣ ଅଦ୍ୱିତୀୟ !'

ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ରମେଶ । ଭାବଟା—ଯେମିତି ଶୋଭା ତା'କୁ ଗାଳି ଦେଇ ରାଗେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁନି । ପ୍ରଶଂସା କରି ଲଜ୍ଜା ଦଉଛି । ତା'ର ହସ ଦେଖି ବେଶୀ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲା ଶୋଭା । କହିଲା—'ଆପଣ ଯାହାକୁ ଭୁଲ୍ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି, ସିଏ ଭୁଲ୍ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚାକିରି କରି ପେଟ ପୋଷେ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଉପରବାଲାଙ୍କ ମନ ନେଇ ଚଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ନହିଁଲେ ଚାକିରି ଯିବ ।' ପୁଣି ଥରେ ଆଘାତ ଦବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ରମେଶ । କହିଲା—'ଯଦି ସେକଥା ବୁଝୁଛ ତେବେ ଦୁଃଖ କରୁଛ କାହିଁକି ? ମିଛରେ କ'ଣ ପାଇଁ ଚିତ୍କାର କରୁଛ ? ଅନ୍ୟଠୁ କିଛି ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଦବାକୁ ବି ହୁଏ କିଛି ପ୍ରତିଦାନରେ । ନହେଲେ ପାଇବାର ଆଶା କରିବା ବୋକାମୀ !'

ଶୋଭା ହାତରେ ଚାପି ଧରିଲା ମୁଣ୍ଡକୁ—'ଉଃ !' ଆଖି ଡୋଳା ଘୃଣା ଭରା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଥରେ ରମେଶ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—'ଆପଣ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ଭଣ୍ଡ, ହିପୋକ୍ରାଟ୍ ! ଖାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଭିତରେ ନିଜକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସାହସ ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର ଜୀବନକୁ ସହଜ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ କଟାଇବାକୁ ! ସେଇଥି ପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହି ନିଜକୁ ଭୁଲାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ! ଷ୍ଟେଟଲେକ !'

ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ସେ ।

—'କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?' ପଚାରିଲା ରମେଶ ।

ଶୋଭାର ଓଠରେ ଝଲସିଲା ବିଦ୍ରୂପ ଭରା ହସ । କହିଲା—'ଆପଣଙ୍କର ଜାଣିବା ଦରକାର ନାହିଁ ରମେଶ ବାବୁ ! ଥାଆନ୍ତୁ ଆପଣ ଆଦର୍ଶବାଦ ନେଇ । ମୁଁ ଫେରିଯିବି ପୁଣି ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କର ହେବିଲ ଦେହ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବ ମତେ ।' ସେ ଆଗେଇ ଗଲା ବନ୍ଦଥିବା ଦୁଆର ନିକଟକୁ ।

—'ରହ ଶୋଭା । ଶୁଣ ।'

ଶୋଭା ନଶୁଣି ଦୁଆର ଖୋଲିଲା ।

ଉଠିଯାଇ ରମେଶ ଶୋଭାକୁ ବାଧା ଦେଲା । କହିଲା—'ଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ ତମର । ରହ ଏଇଠି !'

—'ଛାଡ଼ ଦିଅନ୍ତୁ ମତେ ରମେଶ ବାବୁ । ମୁଁ ଯିବି !' ଶୋଭା କହିଲା । ସ୍ୱରରେ ତା'ର ନରମ ଝରିଲା ।

—'ନା, ଅନେକ ଥର ଛାଡ଼ ଦେଇଛି ତମକୁ । ଆଉ ଛାଡ଼ିବିନି । ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଚାହେଁନି ତମକୁ ।' ସେ ଟାଣି ଆଣି ବସାଇଲା ଶୋଭାକୁ ଖଟ ଉପରେ ।

ହଠାତ୍ କାନ୍ଦିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଶୋଭା । କହିଲା—'ମୁଁ ଆଉ ବଞ୍ଚିବିନି ରମେଶ ବାବୁ । ମରିଯିବି ।'

ରମେଶର ଓଠରେ ଫୁଟିଲା ହସ । କହିଲା—'ଏଇଥି ପାଇଁ କହୁଥିଲ ଯେ ମୋହର ସାହସ ନାହିଁ ବୋଲି ! ବାଦୁଆ !'

ବସିଲା ସେ ଶୋଭା ପାଖରେ । ତା' ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଶାନ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

କିନ୍ତୁ ଶୋଭା କାନ୍ଦୁଥାଏ ସେମିତି । ଯେମିତି ସେ ଅନେକ ଦିନ ପରେ ମନ ଖୋଲି କାନ୍ଦିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ କାନ୍ଦୁଛି ।

ରମେଶ ପୁଣି କହିଲା—'ଆମେ ଚାଲିଯିବା ଶୋଭା ଏ ସହର ଛାଡ଼ି ଦୂରକୁ ! ଯେଉଁଠି ଆମକୁ କେହି ଜାଣିବେନି, ଚିହ୍ନିବେନି । ସେଇ ଅଜଣା ଅଚିହ୍ନା ଜାଗାରେ ବାନ୍ଧିବା ଆମର ଘର ।'

ଶୋଭା ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିଲା ରମେଶର ଛାତିରେ ।

ରମେଶ ତା' ମୁଣ୍ଡକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସାଉଁଳି ସାଉଁଳି ଭାବିଲା କାଲି ସକାଳୁ ସେ ଗୌରୀ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିବ । ଆଉ ଭାଉଜ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଭାଉଜ ଆସି ଧରିଦେଇଛି ତା' 'ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ' । ଏଥର ଖାଲି ଘର ବାନ୍ଧିବା କଥା ।

କମିଲାଣି ଶୋଭାର କୋହ । ବନ୍ଦ ହେଲାଣି କାନ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ନବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାନି ରମେଶ ଛାତିରୁ । ରମେଶ ତା'ର 'ସୁଗନ୍ଧ ମଥା ଉପରେ ଚିବୁକ ରଖି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତା' ମୁହଁରେ ହାତ ବୁଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଗଭୀର ହେଉଥିଲା ରାତି । ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ଦୁହିଁଙ୍କ ମନ । ଲୁଚିଥିଲା ଅକୁହା କଥାର ଅନୁରଣନ ଦୁହିଙ୍କ ମନରେ ।

ବଂଶୀଧର ଭୂୟାଁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଟକ କୃଷକ ପ୍ରେସରେ
ମୁଦ୍ରିତ, ପ୍ରକାଶିତ ଓ ସମ୍ପାଦିତ ।